

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Muotoilu- ja Taideinstituutti
Sisustusarkkitehtuuri
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK)
Degree Programme in Interior Design
Master of culture and arts
International Master of Interior Architectural Design (IMIAD)

Opinnäytetyö kevät 2012
Tuulianna Uimonen

lapsi
päiväkodin
suunnittelijana

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni käsittelee osallistuvaa suunnittelua ja erityisesti lasten osallistamista ympäristönsä suunnitteluun. Kimokkeena aiheeseen ovat toimineet työnantajani Arkkitehtitoimisto Edifica Oy:n minulle tarjoama tehtävä sekä siitä syntyneet pohdinnat. Toimisto toteutti vuosina 2010 - 2011 arkkitehtisuunnittelun nyt rakenteilla olevaan Länsi-Kotkan päiväkotiin. Päiväkodin suunnittelun teemoina olivat mm. ekologiapainotteisuus sekä lasten osallistaminen ideointivaiheeseen. Suunnittelu on kuitenkin monimutkaista työtä ja etenkin arkkitehdin työnkuvaan on vaikea sisällyttää lasten ideoiden toteuttamista. Vastuu painaa ja säännöt, jotka koskevat esimerkiksi rakennesuunnittelua ja projektinhallintaa ovat tiukkoja. Sisustusarkkitehtuurin toimintakentässä löytyy hieman paremmin joustoa kokeiluihin, joten oli luontevaa lähteä jatkamaan osallistuvan suunnittelun tutkimusta tekemällä rakennukseen tilasuunnitelma.

Tutkimus selvittää suunnittelu- ja muotoilualalla tällä hetkellä käytössä olevia osallistumisen muotoja, sekä kartoittaa aikuisten ja lasten kanssa tähän mennessä toteutettuja suunnitteluprojekteja. Pioneerityötä tehnyt Liisa Horelli sekä muut suunnittelu- ja kasvatustieteen ammattilaiset esittävät teoksissaan minkälaisia tuloksia osallistamisprojekteilla on saatu aikaan ja mitä vaikeuksia kohdattu. Lähdekirjallisuuden sekä haastattelujen avulla olen koennut yksin kansiin tällä vielä suhteellisen nuorella toimintakentällä sinkoilevia ajatuksia, asenteita, selviytymiskeinoja sekä tieteellisiä metodeja, joita suunnittelija voi käyttää halutessaan osallistaa tilan tai tuotteen käyttäjät suunnitteluprosessiin ja oppia ymmärtämään eri osapuolten näkökulmia. Idealistisena lähtökohdana tutkimukselle toimii eettinen näkemys siitä, että ihminen on vastuussa ympäristöstään ja uskomus, jonka mukaan itse suunniteltu on rakkaampaa ja siitä pidetään huolta.

Päiväkodin tilasuunnitelma on syntynyt tutkimuksen innoittamana. Pidin itse kotkalaisen Ruonalan päiväkodin 5-6 -vuotiaille lapsille työpajan, jossa he suunnittelivat ja analysoivat hyvää päiväkotiympäristöä. Työpajassa kokeilin käytännössä joitain tutkimuksen aikana löytämistäni osallistamismetodeista, joita olin muokannut kohteeseen ja tilanteeseen sopiviksi. Pääsin myös omakohtaisesti kokemaan miltä tuntuivat haasteet, joita työpajan tulosten käsittely ja omien suunnittelunäkemyksien kyseenalaistuminen toivat tullessaan. Suunnitelma sisältää työpiirustustasoisia kuvia tiloista ja kalusteista, materiaali- ja värikarttoja, tarvittavat listat sekä tunnelmaa havainnollistavia 3d-kuvia. Opinnäytetyö tarjoaa eväitä sisustusarkkitehdeille ja arkkitehdeille, sekä muille muotoilualan toimijoille, jotka ovat kiinnostuneita laajentamaan ammattitaitoaan kohti vastuuntuntoista ja inhimillistä suunnittelua. Työstäni voi olla apua kun halutaan kumota myyttiä suunnittelijasta norsunluutornissaan ja luoda samalla laadukasta ympäristöä, joka saa arvostusta ja huolenpitoa käyttäjiltään.

Avainsanat: Lapsi, päiväkotitoiminta, osallistuva suunnittelu, ympäristöpsykologia, suunnittelijan rooli

Lapsi päiväkodin suunnittelijana
Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoilu- ja taideinstituutti
Sisustusarkkitehtuuri
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK)

Degree Programme in Interior Design
Master of Culture and Fine Arts
International Master of Interior Architectural Design (IMIAD)
Opinnäytetyö kevät 2012. 124 sivua,
Tuulianna Uimonen
Työn ohjaajat:
Maarit Keto, Petteri Nikki, Elina Rantapuska

Abstract

My graduation work is a study about participative design and particularly children participating in creating their own environment. What got me into this subject was the design task that was given to me by my employer, Architectural Office Edifica Oy, and the contemplations that followed it. In 2010 - 2011 the company designed the architecture for Länsi-Kotkan päiväkoti - kindergarten. The themes of the design were among other things, ecological values and getting the children to participate. However, planning buildings is complicated work, and especially for an architect it is difficult to produce the children's ideas as far as putting them into practice. The responsibilities are heavy and the rules regarding structural design and process-handling are strict. The field of interior architecture is a little more supple for experimenting, so it felt naturally easy to continue the study of participative design by making an interior plan for the building.

The research detects the forms of user participation in the field of design and bench-marks projects that were done in co-operation with both grown up and juvenile clients. A pioneer in this, Liisa Horelli, along with other professionals in design and education portray the results and challenges of participative design in their books and reports. Through this literature and interviews I have gathered the thoughts, attitudes, coping strategies and scientific methods that cross today this relatively new field. A designer can use the methods when wanting to include the users of the space or product into its planning and learn to understand the views of different participators. The idealistic standpoint for this research is the ethical stance that humans are responsible for their environment and the belief that what is self-built, will be loved and cared for.

The interior was created inspired by this research. I held a workshop for the children of the kindergarten of Ruonala, in which 5-6 - year-old children designed and analyzed a good kindergarten environment. In the workshop I used some of the methods I had discovered during the research and modified to better suit the subject and the situation. I also got to experience first hand what it was like to face the challenges that screening the children's designs and questioning my own perspectives as a designer, brought on. The plan includes technical drawings of the spaces and furniture, material- and color maps and 3d - images that portray the atmospheres. The graduation work provides information for interior designers, architects and other actors in the field of design, who are interested in expanding their skills towards a more responsible and humane way of designing. It can be of help when wanting to topple the myth of the architect sitting in the ivory tower and at the same time create quality environments that are also appreciated and loved by their users.

Key words: Child, kindergarten, participative design, environmental psychology, designers role.

Lapsi päiväkodin suunnittelijana
Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoilu- ja taideinstituutti
Sisustusarkkitehtuuri
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK)

Degree Programme in Interior Design
Master of Culture and Fine Arts
International Master of Interior Architectural Design (IMIAD)
Opinnäytetyö kevät 2012. 124 sivua,
Tuulianna Uimonen
Työn ohjaajat:
Maarit Keto, Petteri Nikki, Elina Rantapuska

Sisällys

1 Johdanto

- 1.1 Aihe ja taustat
- 1.2 Tutkimusasetelma

2 Toimeksianto

- 2.1 Alustava toimeksianto
- 2.2 Motivaatio
- 2.3 Haasteet ja mahdollisuudet

3 Päiväkoti toimintaympäristönä

- 3.1 Suunnitteluohjeet ja säädökset
- 3.2 Päiväkoti Työpaikkana
- 3.3 Lasten koti ja “työpaikka”
  - 3.3.1 Viralliset näkemykset
  - 3.3.2 Lapsen näkökulma asiaan
- 3.4 Päiväkodin erityisluonne?

4 Osallistuva suunnittelu

- 4.1 Osallistuvan suunnittelun periaatteista
- 4.2 Osallistuva vai osallistava?
- 4.3 Osallistuva suunnittelu päiväkodeissa

5 Lapsi suunnittelijana

- 5.1 Lapsi suunnitteluprosessin osallistujana
- 5.2 Suunnitelmien seulonta ja käsittely
- 5.3 Haasteet ja mahdollisuudet

6 Case: Länsi-Kotkan päiväkoti

- 6.1 Kohde
- 6.2 Lähtötilanne
- 6.3 Lasten rooli projektissa

7 Tavoitteet

7.1 Pedagogiset tavoitteet

7.2 Viihtyvyys

7.3 Toiminnallisuus

7.4 Kustannukset?

7.5 Muut

7.6 Rajaus

8 Suunnitteluprosessi

8.1 Inspiraatio ja tunnelmat

8.2 Tilaohjelma

8.3 Materiaalit ja värit

8.4 Kalustus

8.5 Valaistus

9 Tilasuunnitelma

9.1 Piirustukset

9.2 Tunnelmat

10 Arviointi

10.1 Tila

10.2 Prosessi

10.3 Palaute

1 Johdanto

Lapsuus on täydessä merkityksessään uudehko käsite. Vasta pari sataa vuotta lapsuus on käsitetty omaksi erityiseksi kehitysvaiheekseen, joka on aikuisuutta alttiimpi vaikutteille ja vaatii erityistä huomiota ympäröivältä ihmisyyhteisöltä, oikeusjärjestelmältä ja terveydenhuollolta. Tätä ennen lapsia tuomittiin esimerkiksi rikoksista täysin syyntakeisina, samanlaisiin rangaistuksiin kuin aikuisia. Jos köyhään perheeseen syntyi liikaa lapsia, heitä jopa surmattiin, hylättiin tai myytiin, jotta loppu perhe, erityisesti poikalapset saisivat riittävästi ravintoa. Lapset olivat olemassa, mutta ilmiönä, jolle ei suotu sen suurempaa huomiota. Lasten tehtävä oli, että he takasivat suvun jatkumisen ja vanhempiensa huolenpidon näiden vanhentuessa. Kulttuurista riippuen on painotettu myös lasten kasvua kunniallisiksi kansalaisiksi, jotka eivät tuottaisi perheelleen häpeää. Miten tähän lopputulokseen päästiin, on historian saatossa ollut monien käsitysten ja uskomusten värittämää. Lapset joka tapauksessa ovat olleet aikuisten mukana kaikissa toimissa, myös työnteossa. Erityisiä oikeuksia, kuten leikki, opiskelu tai terveellinen, leikkiä ja kehitystä ruokkiva kasvuympäristö, ei ole aina tunnustettu.

Pikkuhiljaa kuitenkin sotien, teollistumisen, vaurastumisen ja sukupuolten tasa-arvoistumisen myötä yhteiskunnassa on alettu vaatia lasten päivähoitoa perusoikeudeksi. On syntynyt päiväkotit nykyisessä muodossaan, palveluna, jonka valtio tarjoaa. Päiväkodin tilojen rooli kasvattajana on vaihdellut. Esimerkiksi 70-luvulla sillä yritettiin muovata lapset tiedollisesti ja taidollisesti samalle tasolle, poistaen kotitaustasta ja ominaisuuksista johtuvat vajaukset ja taipumukset ja päiväkotit täyttyi ”puuhauttamisesta” ja virikkeistä. Tavoite oli, että kaikilla olisi samat valmiudet peruskouluun mennessä. Kodinomaisuus tai erilaisten oppimistyylien kunnioitus olivat pitkään toisarvoisia asioita. Nykyinen päiväkodin määritelmä edellyttää, että päiväkotit on koti, jossa lapsi viettää päivän ja tekee samoja asioita kuin voisi ”yökodissaan” tehdä. ¹

Kuva 1. Carl Larsson, Juldagens morgon, 1894. Huomaa lasten kalusteet, seinällä olevat kuvitukset ja huolella tehdyt lelut. <http://commons.wikimedia.org>.

Kuva 2. Helsingin Kaiku. Lastenseimi Helsingissä vuonna 1904.

Hin Kaiun valok.
Lasten seimi lasten siellä ollessa.

Vaikka lapsen oikeudesta leikkiin, lepoon ja oppimiseen ovat kaikki YK:n lasten oikeuksien sopimuksen ratifioineet maat yhtä mieltä, ei päiväkoti ole samanlainen kasvuympäristö kaikissa maissa. Suomessakaan ei olla aina täysin samaa mieltä siitä, minkälainen rakennus ja tilaratkaisu päiväkodin pitäisi olla. Suunnitteluohjeita ja suuntaviivoja on kyllä julkaistu, mutta rakentamisen ja suunnittelun kustannustehokkuus, siivottavuus ja muuten jäykät asenteet rajoittavat päiväkodin kehitystä kaikkia osapuolia tyydyttäväksi ratkaisuksi. 2 Vaikka arkkitehtisuunnitelmat tilataan arkkitehdiltä, ei sisustussuunnittelussa ole pakko käyttää ammattilaista. Kuitenkin pitkäikäinen ja toimiva päiväkotisisustus vaatii huolellista suunnittelua, eri osapuolten kuulemista ja parhaassa tapauksessa suunnitteluun osallistamista.

Vakiintuneet suunnittelukäytännöt sisältävät kyllä vähintään käyttäjien kuulemista, mutta kaikki käyttäjät eivät vielä ole niiden piirissä. Lapset, vanhukset ja vammaiset eivät välttämättä ole missään vaiheessa osallisina oman toimintaympäristönsä suunnittelussa. Toisaalta ajatellaan, että osallistumisen idea on epärealistinen, koska suunnittelijalla täytyy olla tietty ammattipätevyys arkkitetuurin ja muotoilun alalla, toisaalta pienen kapasiteetin omaavien käyttäjien osallistuminen on vaikeaa keinojen ja väylien puutteessa. Kuitenkin yhä suurempi määrä kasvattajia, hoitajia ja jopa suunnittelijoita puhuu halustaan monipuolistaa suunnitteluprosessia vastaamaan kaikkien käyttäjien toiveita. Myös käyttäjät itse ovat osoittaneet halua ja kykyä osallistua oman ympäristönsä suunnitteluun ja kokea ympäristö omakseen.

1.1 Aihe ja taustat

Vaikka ympäristöpsykologia on tieteenalana nuorehko ja poikkitieteellinen, tiedetään ihmisen ja ympäristön suhteesta kuitenkin jo sen verran, että tiedosta voidaan hyötyä kun halutaan tehdä terveellisiä, toimivia ja miellyttäviä ympäristöjä. Ympäristö vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen lajipiirteiden, persoonallisuuden ja kulttuurin rinnalla. Välittömiä fysiologisia vaikutuksia ovat ympäristömyrkköjen, metelin tai esimerkiksi häikäisyn aiheuttamat vaikutukset. Välillisiä vaikutuksia taas ovat sellaiset, joita ei välttämättä osata heti tiedostaa eivätkä ne saa fyysistä ilmentymää. Ympäristön vaikutusta ei voida kuitenkaan nähdä kohtalonomaisena asiana, jolloin käyttäytymismalleja tietyssä ympäristössä olisi vain yksi, vaan ympäristö vaikuttaa nk. propabilismin kautta. Tietty ympäristö siis luo useita eri käyttäytymismalleja, joista ihminen valitsee ja joista jotkut ovat todennäköisempiä kuin toiset.³ Horelli painottaa myös, että ihminen ei ole pelkästään passiivinen objekti, vaan ympäristösuhde on kaksisuuntainen, transaktionaalinen, jolloin ihminen myös vaikuttaa ympäristöönsä ja pyrkii aktiivisesti säätelämään omaa ympäristösuhdettaan.⁴

Lapsuuden ympäristökokemukset ovat saaneet ympäristöpsykologian tutkimuksen myötä suurta painoarvoa. Lapsuuden paikat, niin sosiaalinen kuin fyysinenkin kasvuympäristö, vaikuttavat aikuisuuden ympäristösuhteeseen. Lapsuudessa koetut tilaelämykset jäävät ihmisen mieleen muokaten myöhempiä käsityksiä esimerkiksi ahtaudesta, tilavuudesta ja viihtyisyydestä.⁵ Lapsena eletyt hetket kerrostalon portaikoissa, mummolassa ja koulumatkalla elävät unissamme ja yhdistyvät tunteisiin,

Kuva 3 Ettala, Tiia, Girona, Espanja. Lapsi tutkii ja kokee ympäristönsä omalla tavallaan. <http://www.arkkitehtuurikasvatus.fi>

3 Horelli 1982. 36-41

4 Horelli, 1982. 27

5 Kaaja, Kytta 2001. Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen Metodipaketti [on line]

joita koemme työympäristössämme, kodissamme ja kaupungissamme. Lapsella on tarve tutkia ja löytää omin aistein ja ajan kanssa ympäristönsä eri kerrostumat ja esteettiset ominaisuudet. Ympäristön pitäisi sallia tämä tutkiskelu.⁶ Vaikka persoonallisuuden muodostumisessa fyysinen ympäristö on vain yksi osavaikuttaja, lapsuuden tyypistetty aistiympäristö saattaa rajoittaa kykyämme kokea kauneutta ja mielihyvää ympäristöstämme. Levoton ympäristö saattaa vaikuttaa turvallisuuden tai turvattomuuden tunteeseen ja keskittymiskykyyn, ahtaus taas aggressiivisuuteen ja pelkoihin. On tiedossa, että lapselle on tarjottava tasapainoinen ja terveellinen, haitaton kehitysympäristö. Mahdollisimman aitoja elämyksiä tarjoavan ympäristön on myös todettu vaikuttavan koko elämän eri kehityskausien aikana ihmisen sisäisen maailman rikkauteen, hänen kykyynsä saada voimaa ympäristöstään ja vaikuttaa siihen. Lapsi on ihminen sosiaalisimmillaan. Hän ei ole vielä ehtinyt muodostaa käsitystä itsestään ja maailmasta ja imee vaistomaisesti vaikutteita itseensä. Hän myös oppii sen, miten aikuiset suhtautuvat ympäristöönsä.⁷

1.2 Tutkimusasetelma

Työnantajani teki vuosien 2010-2011 aikana arkkitehtuurisuunnitelman Kotkan Kahuvuoren kaupunginosaan rakennettavalle Länsi-Kotkan päiväkodille. Projektin tavoitteina olivat mm. ekologiapainotteisuus ja lasten kuuleminen prosessissa. Lapsilla teetettiin piirustustehtävä ja haastattelu, joissa heitä pyydettiin kuvailemaan unelmien päiväkotia. Kuvatuoanto ja ideat olivat ylenpalttisen runsaita. Joitain ideoita ollaan jopa toteuttamassa ja ainakin lapsilta on opittu uudenlaista tilallista ajattelua. Problematiikka liittyy kuitenkin lasten osallistumisen ja käytännön toteuttamisen väliseen yhteyteen. Ideariihien ja valmiin toteutuksen välillä on vielä monta porrasta sujuvaan, kaikkia tyydyttävään suunnitteluprosessiin. Yksi suurimmista haasteista ovat kustannukset. Kun budjettia valvotaan ja leikataan, joutuvat leikkauslistalle usein juuri lasten suunnitelmat, ne kun ovat niin sanotusti ekstraa. Suunnittelussa on tietenkin myös otettava huomioon aikuiset käyttäjät, mikä on jo standardi sisustussuunnittelussa, eikä sitä nähdä ylimääräisenä hienoutena. Aikuisia pidetään tietyllä tavalla ainoina tietoisina käyttäjinä, joilla on vastuunsa kautta oikeus tulla kuulluiksi. Kuullut mielipiteet tulevat osaksi suunnittelu-perusteita nimellä käytettävyyks.

Tutkimuskysymykset koskevat paitsi osallistuvan suunnitteluprosessin määritelmää, keinoja, tulosten käsittelyä ja seulontaa, myös hyvän päiväkotiympäristön tekeviä elementtejä. Tutkimuskeinoina käytän paitsi perinteistä ja kattavaa lähdekirjallisuutta, myös työpajatyypistä haastattelua. Erityisesti Liisa Horellin uraa uurtava työ ympäristöpsykologian ja osallistavan suunnittelun alalla Suomessa on suurena apuna, samoin kuin arkkitehtien ja muotoilijoiden jakamat kokemukset. Lasten kuulemisessa käytän apuna dokumentteja aiemmin toteutetuista, eri laajuisista ja sisältöisistä suunnitteluprojekteista, joissa lapsilla on ollut merkittävä rooli. Tavoitteena on siis saada aikaan suunnitelma, joka saisi käyttäjät tuntemaan päiväkodin yhtä omakseen kuin sen parissa kuukausia viettävä suunnittelija. Tutkimuksen yleisempi, muita suunnittelijoita koskettava tavoite on koota osallistuvan suunnittelun teoriaa ja ohjeistusta yksiin kansiin.

6 Nordin, 1984. 16, 19

7 Horelli, 1981. 41-42; Manzo, 2003; Nordin, 1984. 21

2 Alustava toimeksianto

Tehtäväni on jatkaa arkkitehtisuunnittelussa aloitettua teemaa. Alustava toimeksianto sisältää tilasuunnitelman päiväkotirakennukseen ja toivomuksen, että lasten toiveet tulisivat näkyviin mahdollisimman hyvin suunnitelmissa. Tavoitteena on luoda virikkeellinen, moniulotteinen ja terveellinen ympäristö, joka yrittää vastata sekä lasten että heidän vanhempiensa ja päiväkodin henkilökunnan todellisiin tarpeisiin. Suunnitelman toteuttaminen jää jo varhaisessa vaiheessa tavoitteistani, koska kaupungilla on tarkka budjetti hankkeelle. Tilasuunnitelma on siis lisä arkkitehtisuunnitelmalle, jonka teen omasta vapaasta tahdostani.

Kriteerit hyvälle tilasuunnitelmalle voidaan johtaa melko suoraan arkkitehtisuunnittelusta. Perustavanlaatuinen vaatimus on ergonomisuus, niin lasten kuin aikuistenkin kannalta. Raskasta työtä tekevä päiväkodin henkilökunta tarvitsee työtä helpottavan ja viihtyisän ympäristön. Samoin on päiväkodissa päivänsä ja joskus myös yönsä viettävien lasten laita. Heidän arjelleen ja kehitykselleen optimoitu ympäristö on kaikkien käyttäjien etu. Kuten jo aiemmin on pohjustettu, tavoitteena on saada lapset osallistumaan projektiin ja hahmotella keinoja soveltaa lasten ideoita käytäntöön.

2.1 Omat intressini

Oma lähtökohtani aiheeseen on tavallaan ulkopuolinen, koska minulla ei ole lapsia. Koen kuitenkin suunnittelualan edustajana tärkeäksi ympäristön muokkaamisen pitkäjänteisellä ja viisaalla tavalla ja ihmisten kiinnostuksen herättämisen sitä kohtaan. Uskon kuten monet arkkitehtuurikasvatusta tutkineet, että lapsia osallistamalla ja harjoittamalla heitä voidaan "virittää" ymmärtämään ympäristöään ja heille voidaan tarjota uusi kieli, jolla esimerkiksi rakennettua ympäristöä luetaan. Kuten matemaattisten aineiden, kielten ja musiikinopetuksenkin kohdalla kyse on aistien herkistämisestä kunkin aiheeseen, uusien hermoratojen rakentamisesta. En usko, että kaikista lapsista on väkisin yritettävä tehdä huippuosajia, enkä myöskään usko, että lapsia tulee painostaa oppimaan kaikkea kaikesta. On kuitenkin havaittu, että lasten kapasiteetti ja halu oppia ja ymmärtää on herkkyykskaudesta riippuen suuri. Kun oppiminen tapahtuu leikin varjolla ja kunkin lapsen oppimistyyliä ja intressejä kunnioittaen, ei oppimisesta katoa ilo. Hyvin ruokitut aivot ovat onnelliset aivot. Ruokkimiseen kuuluu paitsi tarjottu aktiviteetti, myös lepo, jonka aikana opittu materiaali kypsyy ja asettuu mieleen sopiviin asentoihin.

Uskon, että ajankohta osallistuvan suunnittelun korostamiselle on oikea, koska kaikkien kansalaisten, myös lasten ja nuorten tietoisuus ympäristöasioista lisääntyy ja ympäristötietouden oletetaan olevan jo osa yleissivistystämme. Huoli luonnosta on oikeutettu. Luonnonympäristön jatkumo ja siihen kiinteästi liittyvä osa on rakennettu ympäristö. Molempien ympäristöjen ja niiden välisen dynamiikan ymmärtäminen todennäköisesti lisää tulevien aikuisten kykyä käsitellä seuraavanlaisia haasteita: vanheneva rakennuskanta, väestön muuttuva koostumus ja tarpeet sekä muuttumis- ja tuottamis- paineen alla oleva luonto.

2.2 Haasteet ja mahdollisuudet

Tutkimus- ja suunnitteluprosessini yksi suurin haaste on paitsi luoda jotain uutta ja toimivaa päiväkotisisustukseen, myös panostaa osallistuvan suunnittelun kehittämiseen, realistisuuteen ja uskottavuuteen. Edellämainitut tavoitteet kohtaavat ongelmia, kuten muutkin tavallisesta käytännöstä poikkeavien toimintatapojen ehdotukset. Vaikka ajatus osallistumisesta kuulostaakin monen mielestä jalolta, on monen päättäjän yhä vaikeaa löytää sille pakottavia syitä, joiden takia sitä kannattaisi kokeilla. Eihän niin ole ennenkään tehty. Mikael Kokljuschkin kuvaa kirjassaan Unelmien päiväkoti tavallisimpia vasta-argumentteja, joita hän kohtaa halutessaan muuttaa päiväkotia ja sen vakiintuneita käytäntöjä. Samaa kertoo Liisa Horelli projektista, joka toteutettiin Kiteellä, kun tavoite oli osallistaa lapsia kaupungin suunnitteluun. Tavallisimmin vastustus sisältää seuraavanlaisia lauseita: “ei ole rahaa, ei ole aikaa, ei se kuitenkaan toimi, en lähde tähän, jos muutkaan eivät lähde, meillähän naurettaisiin”. Kyse on siis jossain määrin resurssipulasta tai sen pelosta, viitsimättömyydestä ja kasvojen menetyksen pelosta. Ihmisluonnolle tyypillistä on myös hieman pelätä tuntematonta. Vanhoihin tapoihin nojaaminen on turvallisinta, eikä äärimmilleen venytetyllä budjetilla ja äärimmilleen väsyttettyjen ihmisten ole helppo lähteä jakamaan energiaansa vielä yhteen epävarmaan kokeiluun. Siksi tarvittaisiinkin vankkaa faktatietoa hyödyistä sekä teoriaa ja sen testausta, jotta suunnitteluun osallistaminen saataisiin vaarattoman tuntuiseksi ja houkuttelevaksi toimintatavaksi.8

Kun tämä projekti kuitenkin on alkuasetelmaltaan fiktiivinen, eli budjetin, asiakkaan ja aikataulun aiheuttamaa kolmiodraamaa ei ole. Uskon, että tutkimuksessani ja suunnitelmassani piilee mahdollisuuksia monenlaisiin tuloksiin. Yhteistyössä päiväkotien henkilökunnan ja arkkitehdin kanssa on mahdollisuus tutkia ongelmaa laajemmin kuin vain käytännön tasolla. Kaikki osapuolet tulevat kuulluiksi, kun tulostavoitteita ja kiirettä ei ole. Fiktiivinen projekti antaa mahdollisuuden kuvitella useita eri vaihtoehtoja käytännön toteutukselle.

Kuva 4. Jansson, T. Muumipeikko 2. 1990.

3 Päiväkoti toimintaympäristönä

Päiväkoti on sekä työpaikka että koti. Kaikille se on välietappi vuorokaudessa, mutta siellä kuutenkin vietetään iso osa päivää. Lapsille se on kodin korvike, jossa pitäisi voida olla lapsi, saada huolenpitoa ja rakkautta, voida leikkiä, olla sosiaalinen tai vetäytyvä, levätä, ruokailla ja oppia. Päiväkodille asetettu perusvaatimus on kodinomaisuus. Monet pitävät kuitenkin kodinomaisuutta hyvin epämääräisenä käsitteenä. Tarkoitetaanko sillä kukallisia kappaverhoja ja pirttipöytiä? Vaiko jotain nimenomaan toiminnallista? Mikael Kokljuschkin kyseenalaistaa kodinomaisuuden vaatimuksen, koska se saattaa rajoittaa tilojen muokkaamista sellaisiksi, että ne mahdollistavat lasten luovan toiminnan ja monipuolisen liikunnan. Kodinomaisuus käsitetään ja toteutetaan usein siten, että toiminnat ja tilojen funktiot rajoittuvat kotona yleensä tapahtuviin asioihin. Kotona laitetaan ruokaa, katsotaan televisiota, nukutaan, tehdään työpöydän ääressä töitä, eikä päiväkotia voi rajoittaa näihin toimintoihin. Työntekijöille kodinomaisuus tarkoittaa usein pehmeitä, lämpöä tuovia ja akustoisia materiaaleja, sekä elementtejä, joista tulee miellelyhtymiä kotiympäristöön, esimerkiksi matot ja pehmytkalusteet. 9

Voisiko kodinomaisuuden kuitenkin käsittää myös toisella tavalla? Se voisi tarkoittaa sitä, että kodinomaisessa päiväkodissa lapsi voi kokea turvallisuutta sekä tilojen ja toimintojen johdonmukaisuutta ja saavutettavuutta. Erotuksena julkisessa tilassa koetusta väliaikaisen kävämisen tunteesta, kodinomainen tila tarjoaa mahdollisuuden rauhoittua. Julkisessa tilassa ei ole omaa paikkaa tai roolia johon asettua, tuntee itsensä varmaksi ja ympäristön omakseen. Kodinomainen tila taas on toimintakenttä jossa voi rentoutua, olla oma ja samalla luova itsensä. Julkinen tila vaatii ihmiseltä jotain suojaustasoa, virittäytymistä vieraan ympäristön ärsykkeisiin. Tilannetta ei muuta vaikka tilassa olisi mukavan näköinen sohva ja viherkasveja. Julkisen tilan mittakaavassa on jotain sellaista mikä saa ihmisen tuntemaan itsensä pieneksi. Mahdollisuudet personoida sitä ovat vähäiset, eikä julkisissa tiloissa ole tarkoituskaan asettua oleilemaan. Kodinomaisen tilan ja julkisen tilan erotuksina voidaan siis nähdä tilojen prokseemisuuden ja disteemisyyden aste. Fyysisesti tilassa voi olla molempia ulottuvuuksia riippuen tilanteesta ja ihmisistä. Prokseeminen tila sallii territoriaalisuuden, oman tilan määrittämisen ja suojelun sekä ihmisen biologiset ja emotionaaliset tarpeet ja toiminnot. Disteeminen tila on fyysinen ja henkinen edustustila, joka on symboleineen universaali, ja jonka avulla ihminen on yhteydessä muihin. Disteeminen tila mahdollistaa liikkumisen ja valinnat, prokseeminen suojelee yksilöä. Molemmissa fyysisissä tiloissa on kuitenkin tilanteesta riippuen ripaus toista, esim. ihminen pyrkii julkisessakin tilassa luomaan ympärilleen prokseemisen tilan toiminnallaan. Voidaan ajatella, että päiväkodissa olisi oltava prokseemisen tilan ominaisuuksia ja mahdollisuuksia samalla, kun se on disteeminen, julkinen tila, jossa lapsi opettelee käyttäytymään ja toimimaan ryhmässä. 10

9 Kokljuschkin, 2001. 81; Puroila, 2002. 120-121

10 Horelli, 1981. 49-52

Kokljuschkin kritisoi päiväkodissa tapahtuvaa toimintaa liikunnallisesti rajoittuneeksi. Osaksi tähän vaikuttaa juuri tuokodinomaisuuden kategorinen noudattaminen sisustuselementein, valoin ja tilaohjelmin. Juokseminen ja hyppiminen on sisätiloissa mahdotonta, koska se ei ole turvallista ja esimerkiksi näyttävät, roikkuvat valaisimet voivat rikkoontua pallopeleissä. Pyörälläajo on usein kielletty ulkotiloissakin. Estämiseen liittyy pelko, että kun lasten hallinta menetetään, seuraa kaaos ja jotain voi sattua. Päiväkodin toiminta ja tilallinen toimintaan ohjaaminen suosii pääosin hiljaisia, rauhallisia leikkejä. Puhutaan valkoisista leikeistä, joilla on selkeä pedagoginen, usein aikuisten asettama tavoite. Mustat leikit, joille on ominaista spontaanius, liikunnallisuus sekä sääntöjen ja ohjattavuuden puute, ovat inhimillisiä ja ruokkivat luovaa minää, mutta koetaan helposti häiritseviksi.

Kuva 5. Alex Federley 1897. Piiroleikki - valkoinenleikki.

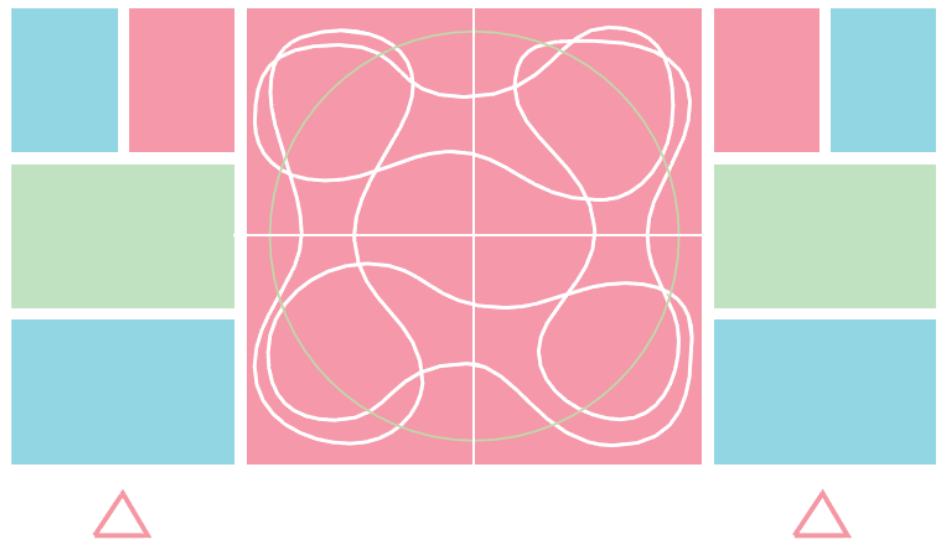
Kuva 6. Tikkurilan Montessori-päiväkodin kannatusyhdistys ry. Liikunnallinen, spontaani leikki. <http://www.montessoripaivakoti.com>

3.1 Suunnitteluohjeet ja säädökset

Suunnitteluprosessi kulkee jokseenkin tavanomaista suurten rakennushankkeiden rataa. Ensinnäkin on tarveselvitysvaihe, jonka aikana määritellään mitä halutaan. Sen jälkeen on hankesuunnitteluvaihe, joka selvittää hankkeen tavoitteet, budjetin ja aikataulun. Hankesuunnittelun jälkeen seuraa varsinainen suunnitteluvaihe eli pääpiirustusten laatiminen ja toteutus-suunnittelu, jonka aikana tehdään ehdotukset, toteutusasiakirjat sekä hankinnat. Rakennusvaiheessa tarpeet saattavat vielä täsmentyä, ja täydennys- tai muutossuunnitelmia voidaan tehdä. Käyttöönoton jälkeen tehdään vielä takuutarkastus ja seurantatoimia, jolloin rakennuksen toimivuutta seurataan käytännössä.

On olemassa joukko vaatimuksia ja suosituksia mistä käsin päiväkodin suunnittelua on hyvä ohjata. Rakennuksista pyritään tekemään monitoimisia ja ajan tuomia muutoksia kestäviä. Jos esimerkiksi ikäluokkien koot muuttuvat, voi päiväkodin tiloja käyttää ryhmäkokojen mukaan ensi- ja turvakotitoimintaan, vanhusten palvelutalon toimintoihin, koulun kanssa yhdessä tai korttelitoimintaan. Päiväkotinähdään yhtenä mahdollisena asuinalueen sydämenä, joka voi yhdistää ihmisiä, olla avoin kohtaamisille. ¹¹

Jotta varhaiskasvatuksen pedagogiset tavoitteet on mahdollista täyttää, päiväkotisuunnittelussa nähdään laadullisina tekijöinä on kolme kriteerien ryhmää. Päiväkodin tulee olla toimiva, turvallinen ja viihtyisä. Toimivuus käsittää toiminnan sujuvuuden, eli sen miten kasvatusta, opetusta, hoitoa, lepoa, leikkiä, ruokailua, ulkoilua ja hygienia onnistuvat tiloissa, sekä tilojen joustavuuden, eli soveltamismahdollisuudet erilaisiin leikkeihin, peleihin, liikuntaan, askarteluun, ja niin edelleen. Toimivuuteen kuuluu myös yhteistyön mahdollisuus käyttäjäryhmien välillä, ergonominen työympäristö, terveellisyys, turvallisuus sekä esteettömyys. Turvallisuus kriteerien ryhmänä käsittää rakenteellisen ja paloturvallisuuden, toimintavälineiden ja leikkialueiden turvallisuuden, liikenneturvallisuuden, valvottavuuden, hygienian, esteettömyyden, häiriökäyttäjiltä suojautumisen ja työturvallisuuden. Viihtyisyys viimeisenä, muttei suinkaan vähäisimpänä vaikuttaa kaikkien käyttäjien henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Viihtyisyyden tärkeimpiä tekijöitä päiväkodissa ovat kodikkuus, innostavuus, elämyksellisyys, sosiaalisuus, yhteisöllisyys, omakohtaisuus ja omaksi tunteminen, sekä mahdollisuus muokata ympäristöä. ¹²

Kuva 7. Rakennustietosäätiö 2010. Kotialueen muunneltavuus ja monikäyttöisyys. Kotialueen suuret tilat, kuten lepo- ja leikkihuoneet voi ryhmitellä vierekkäin, jolloin niistä saadaan yhdistelemällä suuria monikäyttötiloja.

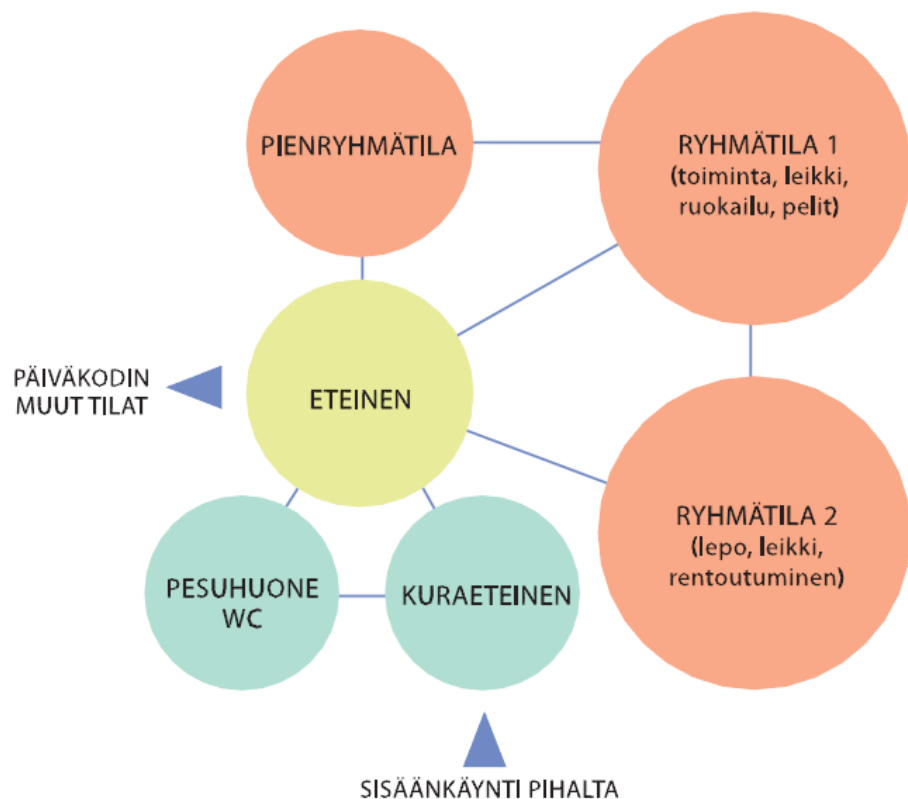
¹¹ Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. 6.

¹² Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. 7.

Mielestäni myös seurapakoisuuden, yksinolon ja rauhottumisen mahdollisuus on yksi viihtyvyyteen vaikuttava tekijä. Jos jossain paikassa viettää suurimman osan valveillaoloajastaan, on jossain tilanteissa hyvä voida myös vetäytyä sosiaalisista kontakteista, jotta sosiaalisuudesta ei tule ahdistavaa pakkoa. Tämä kuuluu mielestäni olennaisena osana kodikkuuden käsitteeseen.

Päiväkodin tilat suunnitellaan siten, että tiloista on sujuva pääsy toimintaan kiinteästi linkittyviin tiloihin, esimerkiksi keittiöstä ruokailutilaan. Liikkuminen tilasta toiseen on johdonmukaista. Sekä lapsi että aikuinen pystyvät hahmottamaan reitinsä ja tilojen erilaiset merkitykset. Julkinen ja yksityinen tila erottuvat selvästi ja siirtymä tapahtuu asteittain. Sisustusratkaisut informoivat kaikkia aisteja. Ääniympäristöllä, näköyhteyksillä, tilojen vuoropuheluilla sekä materiaaliratkaisuilla saadaan aistien maailma rikkaaksi. Yhteisiin monikäyttötiloihin tulisi olla helppo siirtyä kun ryhmät muuttavat tilapäisesti muotoaan. Kaikkia tiloja yhdistävää aluetta kutsutaan liikennetilaksi ja riippuu pohjaratkaisun muodosta miten mielenkiintoiseksi, polveilevaksi ja informatiiviseksi se muodostuu. On olemassa tiettyjä peruspohjaratkaisuja, joiden kehukseen päiväkotia voidaan suunnitella. Kaikissa ratkaisuissa yhdistävänä tekijänä toimii liikennetila, jonka yhteydessä ovat sekä ryhmätilat, yhteistilat sekä huolto- ja henkilökuntatilat. 13

Kuva 8 Rakennustietosäätiö 2010. Ryhmätilat ja niiden väliset yhteydet.

Kuva 9. Rakennustietosäätiö 2010. Päiväkoti Pajalahti, Helsinki. Pesuhuoneessa hoidetaan käsienpesun lisäksi usein pienten lasten vaipanvaihto. Allastasoja on oltava sekä lasten-, että aikuisten korkeudella.

Toimintatilaa tarvitaan 7 m² kutakin tilapaikkaa eli kutakin lasta kohden. Toimintatila sisältää kotialueen/kotipesätilat sekä pienryhmä- ja yhteis-tilat. Kun lapset ovat alle 3-vuotiaita, tilaa tarvitaan enemmän. Koska nykykäytännön mukaan kaikki tilakokonaisuudet ovat saman kokoisia ja soveltuvat kaikenikäisten käyttöön, pidetään alle 3-vuotiaiden lasten ryhmät pienempinä kuin sitä vanhempien lasten. Ryhmätilakokonaisuuden eli kotialueen tulisi sisältää ainakin 70 m² varsinaista oleskelutilaa, joka voi jakautua kahteen tai useampaan leikki-, ruokailu- ja lepotilaan. Ryhmätilakokonaisuuteen kuuluu myös eteistila ja kuraeteinen sekä wc- ja pesutilat. Kuraeteinen voidaan jakaa kahden ryhmän kesken. Huolto- ja henkilökuntatilat määräytyvät lasten määrän aiheuttaman henkilökunnan tarpeen mukaan. 14

Kuraeteinen on yleensä ensimmäinen tila, johon ulko-ovesta astutaan. Siellä puhdistetaan ja kuivatetaan märkiä ja kuraisia vaatteita ja kenkiä. Yhtä tilapaikkaa kohden varataan 0,4 - 0,5 m² tilaa. Kuraeteiseen sijoitetaan vaatteiden kuivauskaapit ja välineet kuran pesemiseen kengistä sekä lapsen jalassa että tasolla. Mitoitus katsotaan siten, että se tasojen kohdalla sopii aikuisille, istuinten kohdalla lapsille. Ripustusvarusteiden tulee sopia molemmille. Materiaalit ovat ruostumattomia, kosteutta kestäviä, eivätkä johda kosteutta muihin rakenteisiin. Lattiamateriaalin tulee ehkäistä liukastumista. Kuraeteisistä on suora yhteys eteiseen, josta taas on yhteys miltei kaikkiin tiloihin. Eteisen tulisi olla riittävän tilava, jotta läpikulku eri suuntiin on sujuvaa ja juttutuokiot vanhempien kanssa ovat mahdollisia, jopa viihtyisiä. Yhtä tilapaikkaa kohden varataan 0,7 - 0,9 m². Eteinen kalustetaan lapsille mitoitetuilla naulakoilla ja mahdollisesti lapsen pukemiseen suunnitelluilla penkeillä sekä komerolla henkilökunnan vaatteille. Eteistä, samoin kuin liikennetilaja voidaan myös kalustaa leikkitilan jatkeeksi ja seurustelua, tiedottamista sekä näyttelyitä ja esillepanoja varten. 15

14 Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. 12.

15 Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. 14-15.

Pesu- ja wc-tilat ovat joko jokaisen ryhmän omia tai sitten kahdella ryhmällä voi olla yhteiskäytössään yhteinen pesu- ja/tai wc-tila. Yhtä tilapaikkaa kohden varataan 0,4 – 0,5 m² ja kymmentä tilapaikkaa kohden varataan 1 wc-allas ja 1 käsisuihkulla varustettu käsienpesuallas, jotka sijoitetaan mielellään lähekkäin. Yksi wc-tila tulee olla esteetön. Kalusteet voivat olla normaaliko-koisia. Osa wc- ja pesutiloista palvelee myös pienimpiä lapsia ja sisältää hoitopöydän, suihkualtaan sekä pottien säilytyksen. Materiaalien tulee kestää kosteutta ja lattiaan olla liukumaton, kuten kuraeteisessä ja eteisessäkin. 16

Ryhmätiloihin kuuluu yleensä 2 ryhmähuonetta, joista molempia voidaan käyttää monipuolisesti. Yleensä niissä on yhteensä huonealaa n. 3,3 m² tilapaikkaa kohden. Toisessa on yleensä mahdollisuus nukkumiseen, mutta useimmiten myös muuhun toimintaan. Ryhmähuoneissa leikitään, opiskellaan ja ruokailaan. Niissä tarvitaan vesipistettä sekä avohyllyjä, kaappeja ja laatikostoja työvälineitä ja tavaroita varten. Kiinnityspintaa tarvitaan lasten piirustusten ripustamiseen ja lepopaikkoja lapsille, jotka eivät nuku päiväunia. Kalustuksen täytyy mitoitukseltaan palvella sekä aikuisia että lapsia. Yksi keino tähän on korkeussäätövyys. Akustiikkaan tulisi kiinnittää ryhmähuoneissa erityistä huomiota, koska ne ovat välittömässä yhteydessä lepotilaan. Lisäksi tilaan tulisi kuulua 2-4 m² :n varasto, jossa säilytetään erilaisten leikkien ja taiteiden välineitä ja jota itseään voi tarvittaessa myös käyttää leikkiin. 17

Kuva 10. SKN 2010. Ajurinmäen päiväkoti. Päiväkodin kiintokalusteissa useampi tasokorkeus palvelee kaikkia käyttäjiä.

Kuva 11. Arkkitehtitoimisto Molino Oy. Puinen saapasseinä. Puinen kaluste on sijoitettu irti lattiapinnasta.

16 Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. 15-16.
17 Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. 16-17.

Yhteistiloihin kuuluu yleensä kotikeittiö, ruokasali, sali, kerhotila ja pienryhmätiloja tai ainakin joitakin näistä, koska osan voi toimintoiltaan yhdistää. Monia voi myös käyttää eri tahojen yhteiskäyttötiloina, jolloin monenlaiset varusteet on mahdollistettava. Kotikeittiö on n. 8 – 20 m²:n kokoinen tila, jossa lapset opettelevat kotitaloustaitoja ja siellä valmistetaan usein välipaloja. Joissain päiväkodeissa se toimii myös henkilökunnan taukotilana ja neuvotteluhuoneena. Ruokasali tulee tarpeeseen, jos lapset eivät ruokaile omissa ryhmätiloissaan. Salissa harrastetaan liikuntaa, leikkejä sekä pidetään juhlia. Sen tilavaraus tulee olla n. 1 m² tilapaikkaa kohden. Sali voidaan muodostaa myös varustamalla vierekkäiset huoneet siirtoseinällä. Salin yhteydessä tarvitaan varasto erilaisille tarvikkeille sekä mahdollisuus säätää valaistusta. Myös akustiikka on tärkeä tekijä salin toimivuudessa. Korkeutta tulisi olla 4 – 6 metriä, jotta ilma riittää suuremmillekin joukoille.

Kuva 12. Päiväkoti Auringonpilkku, Helsinki. Lapsiryhmien yhteisille pienryhmähuoneille voidaan valita teema, kuten tässä planetaario.

Kuva 13. Arkkitehtitoimisto Molino Oy. Päiväkoti Palttinan yhteinen kokoontumistila, piazza. <http://www.molino.fi>

Kerhotila on reilun kokoinen huone (20 – 25 m²), joka voi soveltua monenlaiseen toimintaan ja olla muidenkin tahojen käytettävissä, joten siellä tarvitaan ainakin vesipistettä sekä pääsy esteettömään wc-tilaan. Pienryhmätila taas on nimensä mukaisesti pienempi, 12 – 15 m², ellei hankesuunnitelmassa ole toisin määritelty. Pienryhmätiloja tarvitaan 2 kun tilapaikkoja on 21. Pienryhmätila on eräänlainen monitoimitila, joka on paitsi rauhallinen pienen ryhmän leikki- ja puuhatila, myös neuvottelutila, joten sen tulisi olla äänieristetty. Sinne tulisi olla pääsy ainakin ryhmätilasta sekä mahdollisesti käytävästä. Jos pienryhmätiloja on useita, ne voidaan varustaa esimerkiksi ateljeeksi, verstaaksi, kirjastoksi, jne. 18

Henkilökunnan tilat sisältävät työ-, toimisto- ja neuvottelutilat, joita varataan yhteensä n. 0,35 m² tilapaikkaa kohden. Keittiöhenkilökunta tarvitsee oman työpisteensä keittiötilan läheisyyteen. Työpisteitä tarvitaan yksi kutakin alkavaa kuutta työntekijää kohden sekä yksi pysyvästi päiväkodin johtajan käyttöön. Työtilan välittömässä läheisyydessä tulisi olla materiaalivarasto. Asiakirjojen säilytystä varten tulisi olla lukittava kaluste. Toimistotilassa tulee voida ottaa vastaan 1 – 2 asiakasta ja tällöin tilassa tulee olla toinen poistumistie. Neuvottelutila voi toimia kahvi- ja taukotilana, tai neuvotteluja voidaan käydä päiväkodin yhteistiloissa, joissa täytyy tällöin huomioida esteettömyys ja induktiosilmukan tarve. Henkilökunta tarvitsee myös sosiaalitilat, joihin kuuluu pukuhuone, pesu-, wc- ja suihkutila sekä ruokailutila ja lepotila, johon tarkoitukseen soveltuu laveri suojaisassa nurkkauksessa. Jokaista alkavaa 15:tä henkilöä kohden tarvitaan 1 henkilökunnan wc ja yli 10:n työntekijän päiväkodeissa tarvitaan omat pukuhuoneet tasapuolisesti molemmille sukupuolille. 19

Ruokapalvelu- ja huoltotilat käsittävät keittiön, varaston ja aputilat sekä vaatehuolto-, siivous- ja varastotilat. Jos ruokaa ei tuoda valmiina kylmänä kuumennettavaksi tai valmiina kuumana, on tavallista, että päiväkodissa on valmistus- ja komponenttikeittiö, jossa ruoka valmistetaan pitkälle käsitellyistä ruoka-aineista. Tämä palvelee myös muita päiväkodin ruokaan ja keittiöön liittyviä aktiviteetteja. Keittiöön tarvitaan kokoon nähden sopiva määrä varastotilaa, liikennetilaa, jätteiden käsittelytilaa sekä tarvittaessa työtila keittiön hallinnollisia tehtäviä varten.

Esimerkiksi lakanapyykin ja lasten lelujen pesua varten tarvitaan jonkinlaiset vaatehuoltotilat tai ainakin laitevaraus. Siivoushuolto taas vaatii riittävän määrän tarkoituksenmukaisia ja ergonomisia siivoustiloja, vähintään yhden/kerros tai yhden/800 m². Prosentti hyötyalasta riittää siivoustiloihin. Varastotilan tarve on 2 – 4 m² kotialuetta kohden ja sellainen voidaan myös jakaa kahden ryhmän kesken. Henkilökuntatilojen välittömään läheisyyteen tarvitaan keskusvarasto, jossa säilytetään henkilökunnan työvälineitä ja AV-laitteita sekä tarvitaan lasku- ja lajittelutilaa. Liinavaatteille ja hygieniatarvikkeille tarvitaan yksi varastotila. Ulkoa pääsee kiinteistövarastoon, jossa säilytetään pihakalusteita ja kiinteistönhoitovälineitä sekä ulkoleikkivälinevarastoon, jota tarvitaan 6 m²/ryhmä. Ulkona tarvitaan myös 0,1 – 0,15 m² suojaa lastenvaunuille. Lisäksi tarvitaan jätehuoltotilaa, teknistä tilaa ja väestönsuoja, johon voi sijoittaa muita toimintoja, esimerkiksi sosiaalitiloja. Ibid

18 Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. 17-18.

19 Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. 19.

Rakennustietosäätiö kuvailee toimivaa päiväkotisustusta käytännölliseksi, monikäyttöiseksi ja viihtyisäksi. Tarvitaan toisaalta neutraalia pintaa lasten omille projekteille ja taiteelliselle toiminnalle, toisaalta selkeästi jäsenneityjä ja ymmärrettäviä kalustekokonaisuuksia tiettyihin toimintoihin. Sekä yhdessä- että yksinolo tulee mahdollistaa. Kalusteiden mittakaava tulee valita sen mukaan, miten omaehtoista lapsen toiminta kussakin kalustekokonaisuudessa on. Mitä itsenäisempää, sitä enemmän lapsen mittakaavaa tarvitaan. Jos taas toiminta vaatii aikuisten läsnäoloa, tulisi kalusteet valita aikuisen mukaan ja lapsille hankkia esimerkiksi säädettävää tuolia. Säädettävyyttä on muutenkin avainsana monissa kalustevalinnoissa, jopa kiintokalusteissa. Irtokalustuksella voidaan vaikuttaa tilojen toimivuuteen. Kiintokalusteiden täytyy kestää kulutusta ja märkätiloissa kostutusta. Ryhmätilan kiintokalustus koostuu yleensä vesipisteen ja säilytyskalusteen yhdistelmästä, joka mitoitetaan aikuisille, mutta sovelletaan lapsille korokkeiden ja korkeussäädön avulla. Kalusteet rakennetaan massiivipuusta, mdf-levystä, tai lastulevystä, korkeapainelaminoina tai viilutettuna. Mdf voi olla myös maalattua kovuutensa ansiosta. Myös umpilaminaatti, puristemuovi ja rst ovat toimivia. Irtokalusteiden tärkeimpiin ominaisuuksiin lukeutuu kulutuksenkestävyys, ergonomia ja monikäyttöisyys. Siirrettävyys ja pinottavuus helpottavat tilojen muuntelua. Muunneltavuus asettaa myös vaatimuksen visuaalisesti yhtenäisestä teemasta, joka takaa sen että kokonaisuus on miellyttävä myös sekoiteltuna. Monikäyttöiset pehmeät kalusteet ovat hyödyllisiä. Mahdollisuuksien mukaan tulisi valita eri ikäkausiin mukautuvia, lapsille turvallisia kalusteita. Tekstiilien tulee olla paloturvallisia ja vesi-pestäviä tai muuten helposti puhdistettavissa ja verhoilujen irroitettavissa. Varusteiden tulisi olla mahdollisimman monikäyttöisiä ja niillä tulee voida muunnella jopa tilan käyttötarkoitusta esim. valaistuksen, akustiikan ja AV-tekniikan osalta. Kiinteät varusteet tulisi kiinnittää lasten korkeudelle. 20

kuva 14. Arkkitehtitoimisto 70°N . Kindergartens, Tromsø 2006. <http://www.70n.no>

Päiväkodin tiloissa tulisi hyödyntää mahdollisimman paljon päivänvaloa, mutta myös voida soveltaa keinovalon ja luonnonvalon yhdistelmiä. Oleskelutiloissa ikkuna-aukon tulisi olla vähintään 10 % tilan huonealasta. Keinovaloissa tärkeitä ominaisuuksia ovat huollettavuus, taloudellisuus, värintoisto, ja monipuolisuus. Siirrettävyys taas on tärkeää monitoimitiloissa. Yleisvalaistuksen ja kohdevalon avulla luodaan toimiva, tarkoituksenmukainen rytmi. Lepotiloissa himmennettävyydestä voi olla apua. 21

Valaistus ei saa olla häikäisevää, mutta sen on oltava riittävä erilaisten tehtävien tekemiseen. Lasten pöytäpinnoilla suositeltava valoteho on 200 – 300 luxia. Valaistusta varten pitäisi järjestää vara-akkuja tai generaattoreita, koska tulta ei saa käyttää valon tuottamiseen tulipalovaaran takia.22

Sisäilman terveellisyys edellyttää sisäilmastoluokkaa S2. Rakentamisvaiheessa puhtausluokan tulisi olla P2 ja kaikkien sisätilamateriaalien, myös kalusteiden, tulisi olla päästoluokkaa M1. Sisäilmaan haihtuvia emissioita voi myös hillitä tietyillä viherkasveilla 23. Lämpötila on helpointa pitää tasaisena ja miellyttävänä lattialämmityksen avulla, jolloin muussa lämmityksessä voidaan säästää. Koneellisen ilmanvaihdon lisäksi tiloissa on oltava avattavat ikkunaluukut. Ilmanvaihtojärjestelmä on parhaimmillaan ihmismäärän mukaan säädettävä ja lämpöä talteenottava. 24 Kaikkiin rakennuksiin suositellaan koneellista tulo- ja poistoilmanvaihtoa, koska painovoimaisella ilmanvaihdolla tai pelkällä koneellisella poistoilmanvaihdolla ei voida saavuttaa tyydyttäviä sisäilmasto-olosuhteita. Ilmanvaihtolaitteet on myös huollettava riittävän usein. Hätätilanteessa ilmanvaihto on voitava sulkea ja sitä varten tarkoitettu kytkin on oltava kaikkien tiedossa. Sähkönjake- luhäiriön aiheuttamaan sisätilan lämmön alenemiseen on varauduttava ja käyttöveden jakelun häiriöitä varten varattava hygienian mahdollistavia paperipyyhkeitä tai muuta puhdistukseen soveltuvaa. 25

Sähkösuunnittelua koskevien turvallisuussääntöjen mukaan pistorasiat on oltava suojuksellisia, johtoihin ei saa kompastua ja liedet on varustettava etusuojuksella sekä ajastimella. Suuret kalusteet ja laitteet eivät saa päästä kaatumaan. Lukkojen pitäisi olla sisältäpäin avattavia. 26

21 Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. 23.

22 Sosiaali- ja terveysalan kehittämiskeskus 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Oppaita 71 [on line]. 63-64.

23 Markku, Seppo 2011.

24 Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. 23.

25 Sosiaali- ja terveysalan kehittämiskeskus 2008. päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Oppaita 71 [on line]. 61-63.

26 Sosiaali- ja terveysalan kehittämiskeskus 2008. päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Oppaita 71 [on line]. 65.

3.2 Päiväkoti Työpaikkana

Päiväkodin pääasiakkaana olevien lasten mukaan suunniteltu tilallinen mittakaava luo omat haasteensa tilojen aikuiskäyttäjille. Vanhemmat viettävät tiloissa lyhyitä aikoja, vain harvoin tutustumispäivinä pidempään. Yleensä heidän tehtävänsä rajoittuvat piholle ja eteisiin, joihin lapsia tuodaan, joista heitä haetaan ja joissa usein vaihdetaan kuulumisia ja keskustellaan lasten asioista. Joskus vanhemmat ovat eteisessä pukemassa tai riisumassa lapsen ulkovaatteita. Lasten ohessa toisena pääkäyttäjryhmänä ovat päiväkodin työntekijät. Päiväkodin henkilöstöön kuuluu yleensä päiväkodin johtajan lisäksi yksi kasvatusalan ammattilainen seitsemää yli 3-vuotiasta, tai neljää alle 3-vuotiasta kohden. Nämä kasvatusalan ammattilaiset ovat lähihoitajia, lastenhoitajia ja päivähoitajia, mutta joka kolmannen ammattilaisen tulee olla lastentarhan opettaja tai sosionomi. Lisäksi päiväkodissa on aterioiden tuotantotavasta ja siivouksen järjestelyistä riippuen tarvittava määrä laitosapulaisia tai päiväkotiapulaisia. Kotkassa tämä määrä on yksi henkilö kahta lapsiryhmää kohti. 27 Aikuisten tila on suurelta osin yhteistä lasten kanssa, mutta aikuisten mittakaava ja heidän kulkureittinsä ovat erilaisia kuin lasten. Heille päiväkotia on työpaikka, joka työyhteisöineen ja työaikoineen täyttää monet disteemisen tilan tunnusmerkit. Vaikka lasten kanssa on voitava eläytyä kodinomaisen tunnelman luomiseen, ohjaa työtä kuitenkin kokaajan ammattitaito, sovitut käytännöt ja työpaikan sisäiset suhteet. Työ on henkisesti ja fyysisestikin usein raskasta. Vastuu lapsista painaa, mutta oikealla ympäristöllä ja ergonomialla on mahdollista edistää lasten ja aikuisten välisen suhteen muuttumista hallintasuhteesta kumppanuudeksi. Hankalimpia paikkoja ergonomian kannalta tuntuvat olevan eteistilat ja wc-tilat sekä yhteinen pöydissä työskentely.

Kuva 15. Outi Pyhäranta/HS. Lastenhoitaja auttaa pukemisessa.

Lapsen, etenkin pienen ja täysin avuttoman pukeminen on suuri fyysinen rasitus. Samoin on laita wc-käyntien jälkeisen pesun, jonka aikana lasta joudutaan usein nostamaan. Joissain päiväkodeissa on käytäntönä, että aikuiset istuvat lasten seassa pienillä tuoleilla pienissä pöydissä ohjattujen puuhien ja ruokailun aikana. Kaikki edellä mainitut tilanteet ovat negatiivista rasitusta aikuisen nivelille, lihaksille sekä mielelle. Työtehtävien mielekkäinä ja turvallisina pitäminen vaatii riittävästi tilaa ja oikean korkuisia tasoja sekä muuten ergonomisia kalusteratkaisuja, kuten millä tahansa työpaikalla.

Lasten ja aikuisten määrän suhde koetaan usein hankalaksi. Lapsiryhmät ovat liian suuria, vain juuri hallittavissa. Työntekijöitä taas on liian vähän. Jos yksi tai useampi työntekijä on poissa töistä, kuvataan tilannetta usein kaaokseksi ja hätätilanteeksi. Jotkut päiväkodit joustavat tilanteen vaatiessa lapsiryhmien rajoja rikkomalla ja työtehtäviä vaihtelemalla. Kun työtehtävien läpivieminen tapahtuu jaksamisen äärirajoilla siten, että vain välttämättömät toiminnot, esimerkiksi pukeminen, ulkoilu ja ruokailu saadaan suoritettua, jäävät pedagogiset tavoitteet saavuttamatta. Työntekijän ajatukset ovat vain hetkessä ja ideaalien toteuttaminen ja henkilökohtainen kontakti lasten kanssa jäävät vähälle. 28

Keskusteluissa päiväkodin työntekijät nimesivät muutamia ongelmakohtia työtiloissaan. Tilojen pienuus nousi esiin miltei kaikilla työntekijöillä. Henkilökuntatilat ja keittiö sekä eteinen saivat eniten kritiikkiä ahtauden ja näkyvyyden puutteen takia. Tiloissa ei voida välttyä törmäämisiltä. Kaluste- ja varustevalinnoilta toivottiin ikäryhmien kokoon ja kehitystasoon soveltuvuutta. Esimerkiksi automaattihana pienimpien lasten kanssa aiheuttaa ongelmia, samoin kuin edellä mainitut lasten tuolit aikuisten ruokailutuoleina.

Yhteisten toimintojen helpottamiseksi on syytä tutkia työntekijöiden ja lasten käyttämiä reittejä ja erilaisten toimintojen sijoittumista. Etenkin yhteisestä toiminnosta toiseen siirtyminen tuntuu olevan ongelmallista. Lasten kokoaminen yhteen, pukeminen, riisuminen, ruokailuun kokoontuminen ja ruokailu, vaativat erityistä keskittymistä, minkä seurauksena tilanteen hallinta helposti menetetään. Eteistilat ovat usein liian pieniä koko siirtyvälle ryhmälle. Leikkiin ja muihin puuhiin keskittyneet, pienryhmiin vetäytyneet lapset sitä vastoin ovat helposti hallittavissa. Tilasuunnittelulla olisi siis pyrittävä ehkäisemään pullonkaulojen syntymistä. Työntekijöille olisi mahdollistettava hallittavuuden tunne ja näköyhteys lapsiin kaootiselta tuntuvassa tilanteessa, kuitenkin riskeeraamatta lasten luovaa leikkiä ja tilallista seikkailua.

Päiväkodin toimintaa rytmittävät ruokailu, ulkoilu ja päivälepo useimmiten siten, että aamulla on aamupala, tämän jälkeen vapaata/ohjattua puuhailua ja ulkoilua, puolivälissä päivää lounas, jonka jälkeen lepo ja iltapäivästä puuhailua, ulkoilua ja välipala. Päiväkotihenkilöstö on töissä vuoroissa siten, että keskellä päivää, kun lapsia on eniten, myös työntekijöitä on eniten. Osa on siten aamuvuorossa tai iltavuorossa ja osa keskellä päivää. Ohjatun puuhailun määrä vaihtelee päiväkodeittain ja ryhmittäin. Strukturoitu päiväjärjestys on ehkä selkeämmin hahmotettavissa, mutta toisaalta sen läpivieminen tuo kasvattajille kiireen tunnun. Jotkut kokevat, että lapsen omatoiminen valinta toimii parhaiten ja lisää joustavuutta aikuisten työntekoon, vaikkakin esimerkiksi ruokailu ja ulkoilu ovat kaikille yleensä pakollisia. Joustavuus helpottaa tehtävien läpiviemistä ja vaiheistamista, mutta toisaalta lapsia ei voi asettaa täyteen vapauteen ja vastuuseen omista puuhistaan. Puroila summaa, että koska samoilla resursseilla on toteutettu sekä joustavaa että tiukemmin ohjattua päivärytmiä, lienee päiväkodin käytännöissä jonkin verran jäykkyyttä, jota kasvattajat eivät tiedosta. 29

28 Puroila, 2002. 115-117.

29 Puroila, 2002. 118, 121-123.

3.3 Lasten koti ja “työpaikka”

Suomessa laki lasten päivähoidosta takaa, että kunta huolehtii kaikille alle kouluikäisille lapsille päivähoidon, kun huoltajat sitä pyytävät 30. Subjekttiivinen päivähoito-oikeus on aiheuttanut paljon keskustelua sekä kansan suussa että politiikassa. Sitä kritisoidaan, koska se takaa myös kotona olevan huoltajan lapselle päivähoitopaikan. Monet katsovat, että tällöin vanhempi ei kuitenkaan ole täysin vapaa esimerkiksi aktiiviseen työnhakuun. Päivähoidon katsotaan myös olevan sellainen sosiaalisen ja kulttuurisen kasvun paikka, jonka pitäisi olla avoin kaikille, jotta tietynlainen sosiaalisen kehityksen taso olisi saavutettu peruskoulun aloittamiseen mennessä. Tällä hetkellä päiväkotit ovat monille lapsille kuitenkin se paikka, johon mennään, kun vanhemmat menevät työhön. Vuonna 2009 kävi 1-6 -vuotiaista lapsista päivähoitossa 217 950 lasta. Tämä on 61,6 % koko ikäryhmästä. Heistä 144 371 oli kunnallisissa päiväkodeissa, 9677 yksityisissä päiväkodeissa ja 46 624 perhepäivähoitossa, joista kahta jälkimmäistä kunta käyttää ostopalveluina. 17 278 lasta kävi muulla tavalla kustannettuna yksityisessä päivähoitossa. 154048 lasta kävi siis päiväkodissa, jonka kunta oli kustantanut. 31

3.3.1 Viralliset näkemykset

Edellä mainittujen lukumäärien ja kulttuurisen merkityksen avulla voi nähdä, että päiväkotit ovat ympäristönä miltei koko kansaan vaikuttava paikka. Siellä otetaan ensimmäisiä askeleita sosiaaliseen, kodin ulkopuoliseen maailmaan. Se on sekä puolipäiväisille että koko päiväisille asiakkailleen oppimisen paikka, jossa valmistaudutaan astumaan peruskouluun. Päivähoitossa lapsella on oikeus osallistua esiopetukseen, jota kunnan on järjestettävä 700 tuntia vuodessa. 32 Ongelmallisille perheille päivähoito voi olla pelastava tekijä, joka ehkäisee lasten syrjäytymistä ja pitää myös vanhemmat mukana jonkinlaisissa kontakteissa ympäröivään maailmaan.

Lapsi voi olla päiväkodissa hoidossa korkeintaan 10 tuntia kerrallaan. Osapäiväisessä hoidossa olevat lapset ovat päiväkodissa 4-5 tuntia aamupäivästä tai iltapäivästä. Osa päiväkodeista on auki ympäri vuorokauden, jos kysyntää on esimerkiksi vanhempien vuorotyön vuoksi. 33 Päiväkotit ovat varhaiskasvatuksen tyypillisin toimintakenttä. Varhaiskasvatuksen periaatteita määritellään jatkuvasti uudelleen, mutta perusperiaatteet ovat aina läsnä: lapsen fyysinen terveys, sosiaalinen kehittäminen ja sopiva oppimisen tahti. Varhaiskasvatus määritellään tällä hetkellä kasvatusalan ammattilaisten ja pienten lasten vanhempien kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Toimiva varhaiskasvatus yhdistää hoidon, kasvatuksen ja opetuksen. Kun nämä osat on täytetty, tyytyväinen lapsi voi kiinnittää huomionsa ympäröivään maailmaan, sosiaalisiin suhteisiin, oppimiseen ja tietysti leikkiin. 34

30 Oikeusministeriö. Laki lasten päivähoidosta 2:11.[on line].

31 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Kasvun kumppanit/Työntueksi/Tilastot/Lapset päivähoitossa [on line].

32 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut/Varhaiskasvatuspalvelut [on line].

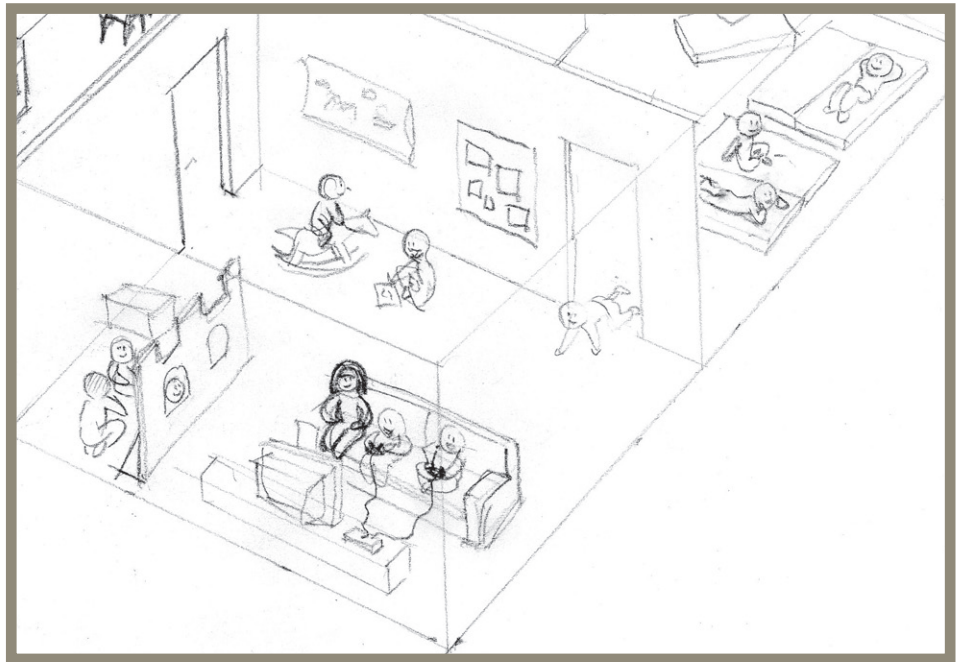
33 Helsingin kaupungin Sosiaalivirasto. Päiväkotitoiminta [on line].

34 Sosiaali- ja terveysalan kehittämiskeskus. (2005) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Oppaita 56 [on line]. 11, 15, 17.

3.3.2 Lapsen näkökulma asiaan

Usein lapset näkevät päiväkodin täysin normaalina ilmiönä, joka kuuluu elämään, kuten aikuisten työ ja isojen lasten koulu. On normaalia, että kaikki menevät aamulla johonkin. Pirjo Turtiainen kuvailee itse tekemissään haastatteluissa lasten pitävän päiväkotia ihan kivana paikkana, jossa saa usein tehdä mitä haluaa. Aikuisten valtaa ei kyseenalaisteta tai kritisoida voimakkaasti, vaan esimerkiksi päiväkodin säännöt, kuten omien jälkien siivoaminen ja turvallisuussäännöt hyväksytään.³⁵ Myös omat havaintoni tukevat tätä. Käydessäni päiväkodissa lasten haastattelujen ja tehtävapajan merkeissä huomasin, että lapset olivat paikassa kuin kotonaan ja kuvailivat päiväkotia usein positiivisin sanoin. Epämiellyttäviä paikkoja kukaan ei keksinyt. Haastattelujen yhteydessä nousivat esiin myös säännöt, joita jotkut lapset jopa perustelivat minulle. Ne oli ymmärretty hyvin, joskin tietysti leikkien tuoksinassa on helppo unohtaa esimerkiksi juoksukielto ja ottaa muutama juoksuaskel. Lapset kuitenkin sanoivat minulle, että ei saa juosta sisällä että ei tule törmäyksiä. Huomasin, että he myös sovelsivat sääntöjä ja huomauttivat helposti toiselle jos tämä rikkoi jotain niistä.

Kaikkein tärkeimmäksi asiaksi lasten mielissä Turtiainen on havainnut kaverit. Jokainen lapsi pelkäsi, että jää yksin, eikä kukaan leiki hänen kanssaan. Mukavinta on kavereiden kanssa olo ja leikkiminen. Kavereiden kanssa myös tehdään sopimuksia siitä, että leikitään seuraavana päivänä yhdessä. Jos joku tässä sopimisessa jää ilman kaveria, on se tietenkin kurjinta mitä voi tapahtua. Henkilökunta jäi lasten puheissa pienemmälle huomiolle. Turtiainen kysyy, onko henkilökunta tarpeeksi aktiivista siinä, että kaikille etsittäisiin leikkikaveri ja lasten empatia toisiaan kohtaan saataisiin heräteltyä. Lapset puhuivat hoitajille omista asioistaan lähinnä, jos ne olivat ikäviä ja vaativat aikuisen huomiota ratketakseen.³⁶

Kuva 16 Tekijän. Lasten sosiaalisia tilanteita.

35 Turtiainen 2001. 36-37.

36 Turtiainen 2001. 35-38

Teettäessäni lapsilla tehtävää, jossa he saivat valita kahdesta tilaa tai kalustusta esittävästä kuvasta mieluisamman, huomasin, että valinnat tehdään usein sosiaalisin perustein. Useimmat pitivät mukavimpana sitä, että saa olla kavereiden kanssa lähekkäin. Monet mainitsivat, että on hyvä kun pöydän ääreen tai sohvaan mahtuvat kaikki. Kolikon kääntopuolena jotkut rauhallisen tai jopa aran oloiset lapset mainitsivat, että olisi mukavaa, että saisi olla pienessä, hallitussa ryhmässä, pienissä huoneissa tai pöydissä tai jopa omassa nojatuolissa, jolloin etäisyyttä toisiin voi säädellä.

Etenkin tytöt olivat hyvin ulospäinsuuntautuneita ja halusivat olla parhaiden ystäviensä kanssa samassa pöydässä. Joskus he kuvailivat myös sitä, kuinka mukavaa on, jos on yksityisiä nurkkia tai pieniä huoneita, joissa saa leikkiä rauhassa kaverin kanssa. Sosiaalinen toimintakenttä on siis toisaalta voimauttava, toisaalta vaativa. Ajatukset keskittyvät usein siihen ja se luo taustavireen leikeille ja muille puuhille. Ymmärtääkseni sama kuvio toistuu aikuisiässäkin. Hyvä tai huono työyhteisö voi hyvinkin pitkälle määritellä sen, kuinka pitkään työpaikassa viiptyy, miten tehokkaasti tai luovasti työtehtävät tehdään ja miten mielekkäiksi ne koetaan.

Vaikka päiväkotiki on “työpaikkana” tai “päiväpaikkana” merkitykseltään erilainen lapsille kuin siellä työskenteleville aikuisille, on molemmilla havaittavissa samankaltainen taustavaikutin, sosiaalinen toiminta. Molempia valvoo ylempi taho, jonka asettamia sääntöjä noudatetaan. Lapsilla hoitajat, hoitajilla työnantaja. Jos säännöt ovat hyvin perusteltuja, niitä noudatetaan mukisematta. Molemmilla käyttäjäosapuolilla on tiettyjä velvollisuuksia ja sosiaaliset olosuhteet vaikuttavat henkiseen hyvinvointiin. Erona on toiminta, jota paikkaan tullaan tekemään. Vaikka se on molemmille velvollisuus, aikuisilla mukana on suuri vastuu ja oma motiivi, ammatinvalinta. Lapset eivät useinkaan pääse valitsemaan päiväpaikkaansa, vaan ovat siinä suhteessa “alamaisia”. Molempien hyvinvointia voitaisiin luultavasti parantaa toimintaympäristön hyvällä suunnittelulla. Sosiaalisuus ja kiintyminen pitäisi mahdollistaa samalla, kun lapsiryhmiä tulisi voida käsitellä hallitusti.

Lasten mielestä mukavimpia ovat spontaanit leikit, pelit, tietotekniikan käyttö, roolileikit ja rakentelu. Vapaan leikin mahdollisuus on korostunut ja sitä arvostetaan. Esimerkiksi Turtiaisen haastattelemassa päiväkodissa päti kirjan kirjoittamisen aikaan Helsingin kaupungin esiopetussuunnitelma, joka määritteli lapsen leikin tärkeäksi ulottuvuudeksi vapaaehtoisuuden.³⁷ Tiloilla tähän tarpeeseen voitaisiin vastata siten, että tarjottaisiin paljon vapaata määrittelemätöntä tilaa ja monikäyttöisiä leikkivälineitä. Kalusteitakin voi parhaassa tapauksessa käyttää leikin apuna, jos niistä voi esimerkiksi rakentaa majan. Tilojen muokattavuus ja kulutuksen kesto voivat edesauttaa ja mahdollistaa lasten tarpeen rakentaa, luoda ja muokata ympäristöään oman luovuutensa mukaan.

37 Turtiainen 2001. 36-37

Hyvällä sähkösuunnittelulla voidaan mahdollistaa tietotekniikan ja AV-laitteiston käyttö moniin eri tarkoituksiin, kuten peleihin, lastenohjelmien katsomiseen, teatteriin ja musiikkiin. Ulkotila mainittiin haastatteluissa useaan kertaan mieluisaksi paikaksi siksi, että siellä saa juosta ja leikkiä rajujakin leikkejä. Voisiko sisälle kehitellä sellaista tilaa, joka mahdollistaisi myös kinesteettisen lapsen itsensä toteuttamisen, ja rohkaisisi kaikkia lapsia liikkumaan? Tämä edellyttäisi tietenkin, että tilojen merkitykset ja erilaisten sääntöjen vyöhykkeet tehtäisiin hyvin selviksi lapsille.

Lasten osalta ergonomia on sikäli tärkeää, että he kasvavat ja tarvitsevat siksi terveellisen muotoisia kalusteita. Toisaalta kuitenkin lapset ovat paljon liikkuvaisempia, eivätkä jaksakaan istua yhdessä kohdassa kovin pitkään. Siksi aikuisten mitataava ja ergonomia korostuu ainakin työtilanteissa, jotka vaativat pitkään paikallaan oloa tai fyysisen voiman käyttöä, kuten nostelua tai kumartumista.

Turtiaisen haastatteluissa lasten unelmissa väikkyä päiväkotia, jossa saa tehdä mitä lystää, eikä ole ollenkaan aikuisia 38. Kun kuitenkin säännöt ymmärretään ja hoitajat tuntuvat joissain tilanteissa tarpeellisiltakin, lienee kohtuullista, että kaikkia unelmia ei voida toteuttaa. Olisi joka tapauksessa hyvä saada tilasuunnittelulla aikaan myös sellaista ympäristöä, jossa yksityisyys ja salaisuuksien kertominen, luova toiminta ja raisukin leikki olisivat mahdollisia samalla kun ympäristö olisi turvallinen ja säännöt selviä kaikille.³⁸

3.4 Päiväkodin erityisluonne?

Erityiseksi päiväkodin tekee ehkä juuri se, että siellä on kaksi hyvin erilaista toimijaosapuolta. Toisaalta molempien ominainen ergonomian vaatimus tulisi täyttää, toisaalta osapuolet pitäisi saada luottamaan toisiinsa ja tuntemaan olevansa tasa-arvoinen yhteisö, jolla on yhteisiä intressejä. Tilan tulisi täyttää julkisen tilan turvallisuus- ja monikäyttöisyysnormit ja olla samalla kodikas. Viihtyisyys on suunnittelijalle itsestäänselvä tavoite, mutta sen toteuttaminen kahdelle hyvin erilaiselle osapuolelle ei ole aivan yksinkertaista. Toiminnallisiin kohtiin tulee ottaa mallia kotiympäristöstä sikäli, että päiväkodissa tapahtuu paljon kotiympäristöön kuuluvia rutiineja, kuten ruokailu, peseytyminen ja lepo. Toisaalta liiallinen kodikkuus voi rajoittaa lasten luovuutta ja liikkunnallisuutta. Tilojen olisi myös oltava sisustukseltaan pedagogisista, että jo rakenteita katselemalla oppii, pintoihin on integroitu aisteja ruokkivia ominaisuuksia, elementtejä voi laskea, infotekstit ja -kuvat ovat selkeitä, liikkumalla voi opetella ja niin edelleen. Kuten monet julkisten palveluiden rakennukset, koulut, sairaalat ja palvelutalot, on päiväkotikin muutospaineiden alla. Ikäluokat muuttavat kokoaan, pedagogiset suuntauokset muuttuvat ja poliittiset päätökset yhdistelevät alueita ja ihmisryhmiä. Tilojen pitäisikin olla sikäli monikäyttöisiä, että tulevaisuudessa niitä saattaa käyttää jokin toinen taho. Vaikka siis lasten mittakaavan tulisikin olla myös rakenteellinen osa rakennusta ja lasten luovuuden pitäisi voida näkyä tiloissa, olisi ideaalitalanteessa myös mahdollista muuttaa rakennuksen käyttötarkoitusta ilman suuria ja kalliita saneerauksia. Suurelta osin jälkimmäinen tavoite on arkkitehtien mietittävä rakennusratkaisuuksissa, mutta myös esimerkiksi kiinteän sisustuksen täytyy tukea samoja tavoitteita. Lisäyksen päiväkodin erityisluonteeseen tekee asiakaskunta itse, koska lapset ovat yksi sellainen yhteiskunnan vähemmistö, joilla itsellään on rajoittuneet mahdollisuudet vaikuttaa omaan ympäristöönsä ilman avustusta.

4 Osallistuva suunnittelu

Ihmisellä on luontainen tarve ja taipumus pyrkiä vähentämään ympäristönsä kaaosta ja luomaan selkeyttä ja järjestystä sen tilalle, koska ympäristön ärsykkeet vaikuttavat aivotoimintaan ja yleiseen hyvinvointiin. Jotkut kokevat siivotessaan järjestävänsä samalla ajatuksiaan ja hoitavansa myös itseään hoitaessaan puutarhaa. Oli aika, jolloin suuri osa ihmisistä rakensi itse oman kotinsa ja pihapiirinsä sekä oli osallisena yhteisten rakennusten rakentamisessa. Tämä mahdollisti ympäristösuhteen aktiivisen ja palkitsevan säätelyn. Oli mahdollisuus muokata ympäristöä omia arvoja vastaavaksi ja olla yhtä sen kanssa. Kun talot ja pihat olivat itse rakennettuja ja metsät ja pellot läpikotaisin tuttuja, oli helpompaa herkistyä kuuntelemaan ja ymmärtämään esimerkiksi luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia. Oma ja tuttu ihminen hoitaa ja huoltaa myös todennäköisemmin. Nyky-yhteiskunnassa kärsitään tämän luontaisen suhteen järkkymisestä. Maisemaa, jossa elämme ei koeta omaksi. ³⁹ Talouselämän lyhytnäköiset ratkaisut tuhoavat luontoa ja päätökset ympäristön rakentamisesta ja purkamisesta tehdään kustannusperustein, yhä laajempia kasvottomia joukkoja palvellen. Toisaalta tämä palvelusuhdekin on kovin etäinen, koska suunnittelija ja käyttäjä eivät useinkaan kohtaa kuin ohimennen. He eivät myöskään puhu samaa kieltä mitä tulee tarpeisiin ja mielikuviin. Arkkitehdit ja rakennuttajat tekevät päätöksiä eristäytyneinä, tavallisen käyttäjän kuulumattomissa. Sekä suunnittelu että rakennuttaminen ovat elinkeinotoimintaa siinä mielessä että suunnittelija ja toteuttaja ovat eriytyneet omiksi ammateikseen ja näiden elinkeinojen tavoite on saada tulosta aikaan tehokkaasti ja halvalla. ⁴⁰

Tätä etäisyyttä ja harvoja palvelevaa suhdetta häivyttämään on hiljalleen syntynyt osallistuvan suunnittelun käsite, joka sisältää eri asteisia osallistumisen ja yhteistyön muotoja. Osallistumisen toteutumista jarruttavat muun muassa suunnittelijan ja asiakkaan jäykät roolit ja käsitykset omista velvollisuuksista ja oikeuksista. Edellisessä kappaleessa mainittu kustannustehokkuus tarkoittaa usein sitä, että suunnittelu tapahtuu käyttäjien haastatteluista huolimatta nopeimmalla mahdollisella tavalla eli suunnittelija tekee suunnitelman vanhan tutun kaavan mukaan. Muihin pohjoismaihin verrattuna Suomessa on pitkään ollut heikot mahdollisuudet kansalaisten vaikuttaa ympäristönsä suunnitteluun, mikä lisää epäluottamuksen ilmapiiriä asukkaiden ja hallinnon välillä sekä kasvattaa epäluuloa kuntien rakennuttamispäätöksiä kohtaan. Tämän on myös havaittu vähentävän ihmisten mielenkiintoa suunnitteluprosesseja kohtaan, mikä tarkoittaa, että osallistumisen kynnyksen vain nousee. Tästä voidaan vetää melko suora päätelmä, että suunnitteluyhteistyötä lisäämällä lähennettäisiin osapuolia toisiinsa, lisättäisiin kommunikointia ja kaikkien kiinnostus yhteistä ympäristöä kohtaan lisääntyisi. Tietenkään todellisuus ei ole näin mustavalkoinen, prosessi vaatii aikaa, runsaasti harjoittelua ja kenties sukupolvien vaihdoksia, ennenkuin yhteinen vastuu ja kiinnostus saavutetaan. Oikealla tiellä kuitenkin ollaan. Asiaa alettiin pohtia 1970-luvulla ja kokeiluja on tehty mahdollisuuksien mukaan. ⁴¹

39 Horelli, 1982. 12

40 Horelli, 1982. 123-124

41 Aura, Horelli, Korpela, 1997. 156-160

Mahdollisuudet, joita osallistuva suunnittelu parhaimmillaan tarjoaa, ovat osin vielä tuntemattomia. Toimintatapa on historiallisesti nuori tai ainakin sen tieteellinen tutkimus ja käytännön toteutus nyky-yhteiskunnassa ovat vielä lapsen kengissä. Osallistumisella on kuitenkin jo saatu aikaan positiivisia tuloksia mitä tulee ihmisten sitoutuneisuuteen ja tyytyväisyyteen ympäristöönsä ja tätä kautta siihen miten suunnittelun lopputuloksesta pidetään huolta. Laajemmassa mitassa on nähtävissä myös suunnittelijan laskeutuminen norsunluutornista ja osapuolten yhteisen päämäärän löytäminen. Horelli puhui 1980-luvulla itsesuunnittelun käsitteestä. Hän raportoi kortteliprojektista, jossa korttelin asukkaat suunnittelivat itse talonsa arkkitehtien avustuksella. Prosessin lopussa haastattelut paljastavat asukkaiden muodostaneen korttelinsa kanssa tiiviin ja keskimääräistä toimivamman yhteisön. Tämän havaittiin vähentäneen poismuuttoa. Kortteli koettiin omailemaiseksi ja asukkaat kokivat todella saaneensa itsensä näköisen asuinalueen. 42

Tarvetta ja oikeutta osallistua oman ympäristön suunnitteluun voidaan tarkastella myös personalisoinnin ja vandalismin välisen suhteen kautta. Ihmisellä on luontainen tarve personalisoida tilaa, etenkin niin henkilökohtaista kuin koti, mutta myös muita tiloja, joita hän käyttää, ja jotka kuuluvat hänen tavalliseen toimintakenttäänsä. Personalisoinnin tarvetta tarkastellaan toisaalta aisteja ja uteliaisuutta kiihottavien ärsykkeiden hakemisen kautta, toisaalta merkityksellisyyden tarpeen kautta. Mahdollisuus personalisoida lisää ihmisen ympäristökompetenssia, kykyä käyttää ympäristöä omien ja/tai yhteisönsä tarkoituksien saavuttamiseksi ja omien kokemusten rikastuttamiseksi. Personalisointi on myös tärkeä viestin, jolla minää vahvistetaan ja toisten yksilöiden/ryhmien kanssa kommunikoidaan. Yksi teoria on, että yhteiseen ympäristöön kohdistettu vandalismi on protesti personalisoinnin estämistä vastaan. Vandalismia voitaisiin siis ehkäistä tekemällä ympäristöstä ihmisen mittakaavaan sopiva, mahdollisimman vähän kasvottoman hallinnon vallasta viestivä sekä tarjoamalla ympäristön käyttäjille mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun ja tätä kautta luoda sille henkilökohtaisia merkityksiä. 43

Osallistumisen kritisoijat löytävät ehkä perusteluita kannalleen siitä, että kaikkien suunnittelema ympäristö on levoton, "mauton", epäkäytännöllinen ja karnevalisoitunut. Tämän uhkakuvan toteutumisen riski on ehkä otettava, kun tähdätään kaikkien omaksi kokemaan ympäristöön. Jos kuitenkin suunnitteluvastuuta siirretään käyttäjille, suunnittelu yhteisö saadaan organisoitua hyvin ja jokainen tuntee faktat ja vastuunsa, löytyy järjestäytyminen ja kuri yhteisön sisältä. Esimerkiksi kerhojen tai jengien synty voidaan nähdä tämän kuvion ilmentymänä: kun nuorista tuntuu, että heillä ei ole valtaa omaan elämäänsä, he muodostavat ryhmän, jonka säännöt he itse määrittelevät. Jotta toiminta pysyisi mielekkäänä, yhteisistä säännöistä välitetään ja päätöksistä pidetään huolta. Jotta siis suunnittelun osapuolet saataisiin kantamaan vastuunsa, heille on annettava valtaa. Jotta heille voi antaa valtaa, heille on kerrottava vallitsevista faktoista. Usean eri osapuolen tasavertainen osallistaminen toimintaan saa hyvin järjestettynä aikaan mielekkyyden ja oikeudenmukaisuuden kokemuksia ja lopputuloksesta välitetään.

42 Horelli, 1981. 127-131

43 Horelli, 1981. 112-122

4.1 Osallistuvan suunnittelun periaatteista

Onnistunut osallistuva suunnittelu vaatii tiettyjä työkaluja ja vaiheita. Jos vain istutetaan saman pöydän ääreen suunnittelija, rakennuttaja, käyttäjä sekä tutkija/konsultti, syntyy helposti häly, jossa kukaan ei kuule muita mielipiteitä kuin omansa. Toisten mielipiteet voivat tuntua käsittämättömiltä, koska lähtökohdat ja puhuttu kieli voivat olla hyvinkin erilaiset. Ensimmäisenä edellytyksenä yhteistyölle on kuitenkin kaikkien osapuolten halu toimia yhdessä. Pakottaminen tuottaa samaa vanhaa tyytymättömyyttä kuin edellisissä kappaleissa on jo mainittu.

Aura, Horelli ja Korpela erittelevät kolme eri osallistumisen astetta, jotka on havaittavissa osallistuvan suunnittelun toimintakentässä:

1. Käyttäjille suunnittelu, joka korostaa asiantuntijan valtaa, mutta saattaa kuulla ja tiedottaa käyttäjää suunnittelun kuluista.
2. Suunnittelu käyttäjien kanssa, jossa suunnittelija- ja käyttäjäosapuolet ovat tasaveroisia, toiminta on hyvin järjestäytyntä ja ristiriidat pyritään ratkaisemaan keskustellen.
3. Käyttäjän toteuttama suunnittelu, jossa ammattilainen tarjoaa käyttäjälle välineet ja tiedon, jonka avulla tämä suunnittelee itse ja vertailee vaihtoehtoja omatoimisesti. Lopulliset suunnitteluasiakirjat suunnittelija laatii käyttäjän suunnitelmien pohjalta. Tämä vaatii toiveiden tarkkaa toistoa tai ainakin herkkävaistoista tulkintaa. Mahdollisimman hyvä osallistamisen aste vaatii osapuolten roolien uudelleenmäärittelyä ja kaikilta uudenlaista nöyryymistä ja vastuunottamista. Esimerkiksi suunnittelijan on jossain määrin luovuttava johtajan ja sanelijan roolistaan ja käytettävä ammattitaitoaan luodakseen "suunnittelupelin", jota käyttäen osapuolet tuottavat yhdessä hyvän suunnitelman. Suunnitteluyhteistyö voi myös olla oppimisprosessi, jonka aikana kaikki osapuolet oppivat omasta ja toistensa taidoista ja tiedosta, prosessin vaiheista sekä asioiden käsittelystä. 44

Suunnitteluyhteistyö on moniäänistä, mikä kuvaa suunnitteluprosessien osapuolten erilaisuutta sekä tästä syntyvää vuoropuhelun taikka pirstaloitumisen mahdollisuutta. Aura, Horelli ja Korpela kertovat Jyväskylän Kekkolan Lapsikaavaprojektista, jonka tavoitteena oli Kuokkalan alueen kaavoitus. Suunnitteluosapuolina olivat hallinto, suunnittelijat, käyttäjät (alueella toimivat virkamiehet) sekä naapuruston lapset. Ongelmaksi suunnitteluyhteistyössä paljastuivat eri ryhmien erilaiset puhutavat, "kielet", joista oli eriteltävissä ainakin kolme seuraavaa: tekno-mekanistinen puhe, joka korosti investointikustannuksia, rakentamisen tehokkuutta, autoliikennettä ja väheksyi sosiokulttuurista puolta. Esteettis-visuaalinen puhe kiinnitti huomiota suunnittelun lopputulokseen ja painotti visuaalista kaupunkikuvaa ja järjestyksen säilymistä. Sosiaalis-toiminnallinen puhe korosti eri ryhmien yhteistyön tärkeyttä, sosiaalisia ulottuvuuksia, toiminnallisuutta sekä kestävä kehitystä. Erityisesti keskenään törmäsivät tekno-mekanistinen puhe ja sosiaalis-toiminnallinen puhe sekä lasten puhe, joka painotti toiminnallisuutta, saavutettavuutta, jopa epäjärjestyä ja esteettis-visuaalinen puhe, jonka tavoitteisiin järjestys nimenomaan kuului. Oman ryhmän puhetta oli helppo ymmärtää, koska näkökulma oli oma, mutta toisen ryhmän puhe jäi osin hämäräksi. 45

44 Aura, Horelli, Korpela ,1997. 158-163

45 Aura, Horelli, Korpela ,1997. 163-165

Tutkiessaan suunnitteluyhteistyötä 80-luvulla, Horelli kiinnitti huomiota suunnitelmien ymmärtämiseen, selittämiseen ja toimivuuden testaamiseen suunnittelun osapuolten välisenä kommunikaationa. Hän erottaa suunnitteluprosessista kolme vaihetta: ohjelmointi, suunnittelu, ja arviointi, joista keskimmäiseen kuuluu olennaisena osana yhteisten mielikuvien löytäminen. Tätä voidaan käyttää hyödyksi, kun eri ryhmät yrittävät ymmärtää toistensa "puhetta". Puhuttaessa olisi sanoille hyvä saada visuaalinen vastine esimerkiksi valokuvan tai pilapiirroksen muodossa. Toinen keino yhteisten mielikuvien löytämiseen on toiminnan kautta selittäminen eli nk. selitetyt suunnitelmat, joissa piirustukseen kirjoitetaan puhekuplien tapaisesti mitä toimintaa mikäkin kohta piirustuksessa merkitsee. Suunnitelmien toimivuutta voidaan suunnitteluvaiheessa testata esittämällä kysymyksiä, jotka liittyvät inhimilliseen perspektiiviin, esimerkiksi erityisryhmiin tai yleisiin ympäristökäyttäytymisen ilmiöihin, vaikkapa territoriaalisuuteen. Kysymykset voivat myös koskea ihmisten toimintaa tilassa. Tällä tarkoitetaan luultavaa polkua, jota pitkin ihminen liikkuu tilassa ja haasteita, joita hän kohtaa sekä käyttäytymisen sivuvaikutuksia, eli mille ihminen tilassa altistuu ja miten tilan fyysiset ominaisuudet vaikuttavat ihmiseen. On siis koko joukko keinoja, joilla käyttäjän ja suunnittelijan sekä muiden intressiryhmien näkökulmat voidaan selvittää kaikille, ja joilla voidaan vahvistaa kaikkien tyytyväisyyttä sekä suunnitteluprosessiin että suunnittelun lopputulokseen. 46

Jotta yhteinen suunnitelma saataisiin aikaan ja toteutetuksi siten, että kaikki ovat tyytyväisiä, on prosessin täytettävä tiettyjä tunnusmerkkejä, joita Barbara M. Illsley on tutkinut artikkelissaan *Fair participation - a Canadian perspective*. Illsley dokumentoi Kanadassa, Ontariossa tapahtuneesta Downsview Landsin entisen sotilasalueen uudelleenrakentamisprosessia. Rakennuttaja halusi saada aikaan nk. reilun osallistumisen (vrt. eng. *fair participation*) prosessin, jossa paikalliset asukkaat, joiden elämään ja ympäristöön rakennushanke vaikuttaisi, saisivat osallistua hankkeen suunnitteluun. Illsley löytää neljä kriteeriä, joita on tarkkailtava tämänkaltaisissa suuren mittakaavan projekteissa. Ensimmäinen on *voice* – ääni, joka merkitsee, että jotta käyttäjien/asukkaiden ääni tulisi todella kuulluksi, on kaikille tehtävä etukäteen selväksi, mitkä ovat todelliset vaikuttamisen mahdollisuudet. Downsview Landsin tapauksessa rakennuttaja piti konsultaatiotilaisuuksien, jonka käyttäjät kokivat pelkäksi tapahtuneesta tosiasiaista ilmoittamiseksi. Konsultaatio ei ole sama asia kuin informoiminen. Päätöksentekoaikoihin on myös valittava heterogeeninen joukko ihmisiä, jotka edustavat tasapuolisesti molempia osapuolia. Valittamisen ja vaikuttamisen mahdollisuutta ei saa hankaloittaa siten, että se esimerkiksi tulee kalliiksi, vaatii kohtuutomasti paperityötä, päivämäärissä ja tiedonkulussa on sekavuutta tai eri henkilöiden äännet ovat eri arvoisia.

Toiseksi kohdaksi Illsley nimeää *use of information* – tiedon käytön, mikä tarkoittaa että, kaikille osapuolille on aktiivisesti tarjottava kaikki tieto, joka koskee hanketta ja sen vaikutuksia ympäristöön. Kolmas kohta on *fair treatment* - reilu kohtelu. Sen mukaan kaikkia osapuolia on kohdeltava samoilla lain ja asetusten määrittelemillä säännöillä. Neljäs ja ehkä asetelmaan tärkeimmin vaikuttava kohta on *lack of bias* – puolueettomuus, mikä tarkoittaa, että projektia ei voida viedä eteenpäin siten, että valtaapitävät tahot ovat puolueellisia. Artikkelissa kuvatussa tilanteessa kaupunginjohtaja oli jo päättänyt, että rakennuttajan ehdottama hanke toteutetaan ja käytti hänellä etuoikeutena olevia mahdollisuuksia ajaakseen rakennuttajan asiaa. Samat kohdat voitaisiin nähdä myös suomalaisissa rakennusprosesseissa, koska vaikka rakentaja, rakennuttaja ja suunnittelija pyrkivätkin saamaan palkan tekemästään työstä, ei esimerkiksi jonkin asuinalueen asukkaita voi käyttää päämäärien saavuttamisessa hyväksi tai kohdella vain hidasteina, jotka voi ohittaa. 47

46 Horelli, 1981. 233-238

47 Illsley, 2003. 266, 270-272

Helsingin teknillisessä korkeakoulussa (nyk. Aalto Yliopisto) on tutkittu tavallisten ihmisten suunnittelupotentiaalia ja keinoja, joilla heiltä voitaisiin kerätä suunnittelua auttavia näkemyksiä. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus YTK kokosi vuonna 2001 Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen metodipaketin, jossa käydään läpi osallistamistekniikoita. Metodipaketti on lähestymistavaltaan tieteidenvälinen. Se käyttää useiden eri tieteenalojen käsitteistöä ja tarjoaa perustietopakettin osallistuvan suunnittelun tieteellisestä pohjasta, ihmisen ympäristösuhteesta ja käyttäytymisestä sekä ympäristösuunnittelusta. Paketti auttaa valitsemaan metodin riippuen siitä onko tarkoitus tehdä tutkimusta vai osallistuvaa suunnittelua, sekä siitä, kuinka paljon ihmisiä projektiin osallistuu. Metodien valintaan vaikuttavat myös osallistumisen aste sekä suunnitteluvaihe. Metodit ovat tutkimusmenetelmiä ja osallistumista ja vuorovaikutusta auttavia työkaluja. Työkalut tukevat yksilön psyykkistä työtä ympäristöön liittyvien merkitysten kanssa, yksilön kykyä lukea ja ilmaista ympäristöllisiä tarpeita, ryhmän keskinäistä viestintää, ryhmien välistä viestintää, ja ryhmien viestintää yhteiskunnan kanssa.

Metodikortin menetelmät:

Aistikävely

- Kävellään ympäristössä ja pyydetään osallistujia kuvailemaan aistimia asioita
- Soveltuu tutkimuksen tai suunnitteluprosessin alkuun, kun on tarkoitus herätellä aisteja sekä loppuun, kun valmista ympäristöä arvioidaan

Ympäristöelämäkerran analyysi (topoanalyysi)

- Pyydetään osallistujia palaamaan mieleensä johonkin paikkaan lapsuudessa, ja kuvailemaan siellä koettuja ja aistittuja asioita
- Soveltuu havainnollistamaan esim. ammattilaisille heidän omien esteettisyyskäsitteistensä syntymekanismia.

Semanttinen differentiaali

- Pyydetään osallistujia havainnoimaan ympäristöä tai kohdetta ja valitsemaan sitä kuvaava adjektiivi saman dimension ääripäistä. Esimerkkinä sanaparit: kaunis – ruma ja uusi – vanha

Kyselylomake

Haastattelut

Käyttäytymisen kartoitus (observointi)

- Havainnoidaan ihmisten käyttäytymistä tietyssä ympäristössä, analysoidaan ympäristön vaikutusta käytökseen

Tarrakartta

- Symbolitarroilla/kynällä merkitään esimerkiksi karttaan, mitä tunteita tai mielikuvia/ajatuksia paikat herättävät osallistujissa. Soveltuu erityisesti lapsille.

Kognitiivinen kartoitus

- Osallistuja piirtää itse kartan tutkittavasta alueesta

Ohjattu kävelyretki (asuin)alueella (gätur)

- Enintään 10 hengen ryhmä kävelee saman reitin ja kommentoi ennalta sovittuja pysähtymispaikkoja. Kävelyn jälkeen kaikkien kommentit puretaan keskustelussa

Tulevaisuusverstas

- Yhteinen ongelma pyritään ratkaisemaan muuttamalla kritiikkilauseet positiivisiksi ehdotuksiksi ja pohtimalla miten parhaat ehdotukset olisi toteutettavissa.

Piirtäminen suunnittelijan ja maallikon viestintävälineenä

- Suunnittelukohteeseen tutustutaan ennakolta ja ideoidaan yhdessä piirtämällä esimerkiksi pohjapiirustukseen. Kuvakieli on avattava ja yksinkertaistettava maallikoille

Suunnittelu internetin avulla

- Yhteinen kommunikaation väline, jossa samaa esitystä voi tarkastella eri paikoista käsin.

Pienoismallin avulla suunnittelu

- Ryhmä rakentaa ammattilaisen ohjauksella pienoismallin yhteisestä suunnittelukohteesta.
- Menetelmä kehittää yhteistyö- ja ongelmanratkaisutaitoja ja sopii kaikille

Swot arviointimenetelmänä

- Menetelmä on toimiva kun arvioidaan esimerkiksi suunnittelutilanteen ongelmia

Portfolio arviointimenetelmänä

Ympäristön elvyttävyyden mittari

- Osallistajat arvioivat tilaa tai kuvaa tilasta elvyttävyyden kriteerein

Suunnittelupajat

- Menetelmät voivat vaihdella, tavoite on aito yhdessä puuhailu ja rohkea ideointi

Fyysisten jälkien kartoitus

- Tarkkaillaan mitä jälkiä ympäristön käytöstä jää. Hyvä menetelmä arviointiin käyttöönoton jälkeen. 48

Yksi kiinnostava osallistuvan suunnittelun osa-alue on wikisuunnittelu, joka on ottanut nimensä tavasta, jolla kaikki käyttäjät saavat muokata wikipedian tietopaketteja. Wikisuunnittelussa osallistujaryhmät kiertävät pienoismallien välillä siten, että kaikki saavat muokata jokaista pienoismallia lyhyen aikaa. Lopuksi aikaansaannoksista keskustellaan ja ne dokumentoidaan sekä visualisoidaan esityskuviksi.⁴⁹

Omassa tehtäväpajassani käytin elementtejä ainakin tarrakarttametodista, tosin täysin erilaisella päämäärällä. Tunteiden kuvailun sijaan lapset sijoittelivat kalusteita pohjaan. Tehtävä oli siis yksinkertaistettu ja "maalistettu" mukaelma tarrakartasta. Tekemäni haastattelu taas oli yhdistelmä kyselylomaketta ja haastattelua. Kuvienvertailutehtävässä voi nähdä pieniä yhtäläisyyksiä semanttiseen differentiaaliin siinä mielessä, että vertailussa on kaksi saman dimension ääripäätä. Valittavana eivät kuitenkaan ole samaa asiaa käsittelevät adjektiivit, vaan saman suunnitteluongelman eri ratkaisuvaihtoehdot. Yhteistä metodeilla on myös intuitioon luottaminen, yksilön aitojen mielipiteiden paljastaminen.

Kuva 17. Peter Tattersall 2008. Wikisuunnittelua.

48 Kaaja, Kyttä. 2001. Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen Metodipaketti [on line]. 11-49.

49 Peter Tattersall 2009, Luento - diasarja. 15.

4.2 Osallistuva vai osallistava

Kun puhutaan suunnittelusta, jossa käyttäjä osallistuu prosessiin, kuulee käytettävän molempia termejä: osallistuva ja osallistava suunnittelu. Käsitteet osallistuva ja osallistava eroavat toisistaan siinä, että osallistuminen viittaa osallistujan omaan aktiivisuuteen, kun taas osallistaminen siihen, että käyttäjä saatetaan osalliseksi suunnitteluun. Osallistumiseen tarjotaan mahdollisuus. Ero on siis semanttinen. Kumpaa tahansa voidaan käyttää, jotta toiminnan periaatteesta saa jonkinlaisen käsityksen. Jos käsitteitä tarkastellaan lähemmin, on itseäni aina häirinnyt osallistuvan suunnittelun käsitteessä se, että 'osallistuva' on verbin partisiippi, kuten on esimerkiksi 'istuva' tai 'laulava'. Partisiipin 'istuva härkä' voi korvata relatiivisivulauseella 'härkä, joka istuu'. Osallistuvan suunnittelun kohdalla partisiipin voisi korvata relatiivisivulauseella 'suunnittelu, joka osallistuu'. Suunnittelu saa tällöin sanana uudenlaisen merkityksen, koska se toimiikin lauseessa subjektina. Käyttöyhteydessään kuitenkin osallistuvan suunnittelun käsite saa uskottavuutta ja ymmärrettävyyttä ajatuksesta, että suunnittelu on tekijäänsä kiinteästi liittyvä, omakohtainen prosessi, jolloin 'osallistuva' toimiikin adjektiivina, joka määrittelee paitsi toiminnan luonnetta, myös toimijaa.

Osallistava on samalla tavalla partisiippi, mutta se viittaa täysin luontevasti siihen, että suunnittelu on prosessi, joka osallistaa toimijoita itseensä. Sen voi myös nähdä koskevan paitsi käyttäjiä, myös suunnittelijoita itseään ja muita projektien osapuolia. Kaikki siis ovat ensin ulkopuolisia ja tulevat yhtä osallisiksi prosessista. Tämä tosin toimii vain ihannetapauksessa, jolloin kaikki osapuolet ovat sisäistäneet tasa-arvoisen roolin. Yleensä tosiasia on kuitenkin se, että suunnittelu on ammattilaisten "omistamaa" toimintaa, johon muita osapuolia saatetaan osallisiksi. Lähtökohtana on siis suunnittelijan aktiivisuus. Hän päästää muut osallisiksi. Muiden osapuolien aktiivisuus ja oikeus oma-aloitteisesti osallistua jää tässä käsitteessä varjoon.

Suunnittelu, johon osallistutaan, on mahdotonta lyhentää partisiipeiksi tai adjektiiveiksi. Siitä tulisi ehkä yhdyssana 'osallistumissuunnittelu', joka on kömpelö. 'Osallisuussuunnittelu' tai 'osuussuunnittelu' ovat yhtä kömpelöitä. 'Itsesuunnittelu' on parempi, mutta viittaa taas siihen, että sen toteuttaa vain käyttäjä itse ja ammattilaisella ei ole minkäänlaista roolia toiminnassa. Käsitteestä jää mielikuva, että se on jotain harrastuksenomaista näpertelyä. Kaiken kaikkiaan paremmin toimisi vaikkapa yhteinen suunnittelu, yhteissuunnittelu tai jaettu suunnittelu, jopa ehkä reilu suunnittelu. Jälkimmäinen kuitenkin sisältäisi ehkä liian vahvan arvolatauksen. Koska kuitenkin osallistuva suunnittelu on tutuin käsite monille, käytän tämän opinnäytetyön tekstissä sitä.

4.3 Osallistuva suunnittelu päiväkodeissa

Päiväkoti on pitkään ollut suunnittelumielessä kuin mikä tahansa työpaikka, jonka suunnittelussa yleensä kuullaan käyttäjää. Ergonomian vaatimukset ovat miltei yhtä kovat kuin sairaaloissa tai hoitokodeissa. Suunnittelukokouksia järjestetään, lastenhoitolait ja rakennussäännöt sanelevat kokouksissa käsiteltävien asioiden luonnetta ja projektit ovat usein niin laajoja, että sisustus tai käyttäjän osallistuminen jäävät pieneksi muruseksi kaikkien muiden päätettävien asioiden joukossa. Vaikka käyttäjiä olisi kuultukin, on osallistumisen aste usein korkeintaan käyttäjälle suunnittelua (ks. kapale 4.1) ja jonkun käyttäjäosapuolen ergonomia jää puolitiehen. Lasta ei usein nähdä samalla tavalla käyttäjänä tai lapsen osallistaminen suunnitteluun on utopistista, hankalaa ja tuntematonta. Sitä ei siis koeta tarpeelliseksi, vaikka ajatus tuntuukin mukavalta ja lasten ideat sopivat visuaaliseen konseptiin. Osallistuvan suunnittelun projekteissa on lapsilta perinteisesti kysytty: minkälainen olisi unelmiesi päiväkoti/koulu/piha ja niin edelleen? Heille on annettu käsiinsä kyniä ja paperia, ja pyydetty keksimään ihan mitä vain. Ideat ovat toki mukavia näissä tuotannoissa, mutta toteuttaminen ja toteutettujen ideoiden säilyttäminen tiloissa on haasteellista. Osallistuvan suunnittelun esimerkkiprojekteja tarkastelemalla voidaan kuitenkin eritellä lähestymistapoja, jotka voivat helpottaa toteutusta.

kuva 18 Aalto yliopisto. Käyttäjän haastattelua <http://www.mlabb.uiah.fi>

Arkkitehtitoimisto Molino suunnitteli arkkitehti Mikael Gyllingin johdolla Kylätalo Palttinan päiväkodin Espoon Kauklahteen. Gylling kuvaa prosessia ristiriitaiseksi. Toisaalta hän kokee, että lasten näkökulmaan asettautuminen on suunnittelijalle tarpeellista, jotta voisi ymmärtää heidän maailmaansa. Toisaalta lopputuloksissa on ongelmana se, että toteutetutkin lasten ideomat elementit ovat siinä määrin tarpeettomia, että käytössä, ryhmäkokojen ja työntekijöiden tarpeiden muuttuessa ne ovat ensimmäiset asiat, jotka raivataan pois tieltä. Osallistuva suunnittelu hyötyisi Gyllingin mukaan siitä, että käyttäjille järjestettäisiin peruskurssi arkkitehtuurista, joka auttaisi heitä ymmärtämään paitsi suunnitteluprosessia, myös suunnittelun tuloksia. Gylling sanoo myös, että arkkitehtuurin ihanteet ja periaatteet olisi istutettava kaikkien osallistujien, etenkin aikuisten mieliin ja tehtävä yhteisiksi monipuolisella kommunikoinnilla. Yhdessä suunnitellut ratkaisut olisi myös saatava fyysisesti kiinteiksi osiksi sisustusta, jotta niitä ei myöhemmin hetken mielijohteesta siirrettäisi. 50

kuva 19. Antti Luutonen. Kylätalo Palttinan päiväkoti

Yksi lähestymistapa, jolla osallistumisen voisi tuoda realismiin vaikutuspiiriin, on siis rakenteellinen kehys. Lasten ideat tulisi saada niin tiukasti integroitua tilan kiinteisiin rakenteisiin, että ne olisivat osa tilassa tapahtuvaa toimintaa ja kuuluisivat myös tilan visuaaliseen kokonaisuuteen. Tämän keinon käyttö lienee siksi vaikeaa, että se vaatii lasten ideoiden jalostamista siinä määrin, että todellinen itsesuunnittelu saattaa kärsiä. Aikaa pitäisikin olla riittävästi, jotta lopputulos ei kävelisi alkuperäisen idean yli, vaan olisi mahdollisimman herkkävaistoinen ja uskollinen tulkinta siitä.

Toinen esimerkkihanke on 2011 valmistuneen muotoilija Niko Riepposen opinnäytetyönään toteuttama suunnittelupaja, jossa samaisen Kylätalo Palttinan päiväkodin esikoululaislasten kanssa suunniteltiin ja toteutettiin leikittävä veistos. Projektia Riepponen kuvaa mielekkääksi ja onnistuneeksi etenkin pääosallistujien, esikoululaisten mielestä. Projekti toteutettiin kahdeksan lyhyen (2 tuntia/päivä) työpäivän aikana, jolloin Riepponen auttoi lapsia ideoimaan, suunnittelemaan ja toteuttamaan tintamareski-tyyppisen leikittävä sermin, jonka aukot ja kuvat kuvittivat lasten sepittämän tarinan tapahtumat. Sermi on pystytetty Kylätalo Palttinan asukaspuistoon.⁵¹

Riepponen kuvailee osallistamisen byrokraattisten, käytännöllisten ja rahallisten esteiden olevan ylitettävissä. Hänen mukaansa avain on, että jos osallistuminen on ensisijainen tavoite, on luontevaa ottaa suunnittelukohteeksi jokin, joka on jo laskettuna budjettiin. Jos se joka tapauksessa toteutetaan, siihen voi ujuttaa lasten taiteellisen panoksen lisäarvoksi. Tällöin hankkeen tilaajat saavat itseasiassa ilmaista hyötyä.⁵²

Kuvat 20. ja 21. Niko Riepponen. Leikittävä viestös päiväkoti Palttinan lasten rakennettavana sekä valmiina päiväkodin pihalla.

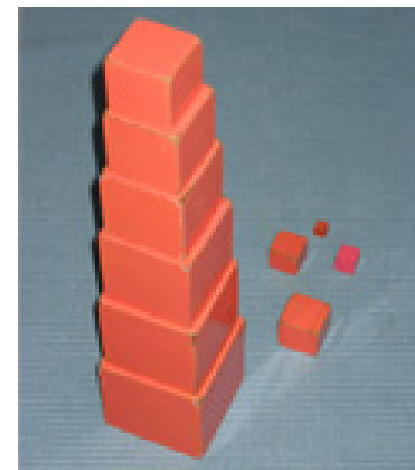
Kolmas lähestymistapa, jota itsekin käytin työpajassani, on antaa lapsille sellaiset valmiit työkalut, esimerkiksi nukkekodin kalusteet tai kalusteiden kuvia, joilla voi saada aikaan lähinnä realistisia vaihtoehtoja. Toki tätäkin lapsi voi käyttää tehdäkseen utopistisen ja fyysisesti mahdottoman lopputuloksen, mutta ainakin todennäköisyys ideoiden toteuttamiseen on suurempi kuin pelkällä fantasioinnilla. Realistista alustaa, kuten pohjapiirustusta ja kalustekortteja voi elävöittää kehittämällä lapsia esimerkiksi piirtämään tyhjille korteille mitä huvittaa. Tämä oli oma sovellukseni “suunnittelupelistä”,

51 Riepponen, 2011.

52 Riepponen, Niko 2011. Puhelinhaastattelu

josta Aura ja kumppanit puhuvat (ks. Kappale 4.1). Suunnittelupeli käsitteenä tarkoittaa siis sitä, että asiakkaalle tarjotaan suunnittelijan ammattitaidolla luodut työkalut, joista hän suunnittelijan avustamana luo itse mieleisensä suunnitelman.⁵³ Osallistuvaa suunnittelua voi harjoittaa missä tahansa päiväkodissa. Erikoisen hyvä edellytykset sille tarjoaa kuvataide- tai ilmaisupainotteinen päiväkoti. Jotkin pedagogiset suuntaukset, vaikka ovat arkkitehtuurista ja muotoilusta irrallisia ilmiöitä, luovat erityisen otollisen ilmapiirin poikkitieteellisille ja -taiteellisille projekteille. Reggio Emilia -pedagogiikka painottaa yksilön omatoimisuutta, itse etsimistä ja löytämistä ja yksilöllisten taipumusten vaalimista. Montessori-pedagogiikka taas uskoo lapsen omien herkkyyksien hyödyntämiseen asioiden oppimisessa. Lapselle tarjotaan kuhunkin herkkyyksikauteen soveltuvia oppimismateriaaleja, joita hän saa omatoimisesti käyttää miten haluaa, ja tietyn herkkyyksikauden saavutettuaan hyötyy niistä monilla eri tasoilla. Saman säännön mukaan montessoripedagogiikka ei aseta tiettyjä sääntöjä, joiden mukaan taiteellisen kehityksen pitäisi tapahtua, vaan taidevälineistöä ja ideoita saa käyttää melko omaehtoisesti. Molemmat pedagogiikat luovat hedelmällisen kasvualustan luovalle toiminnalle ja tätä kautta myös ympäristö- ja arkkitehtuurikasvatukselle ja suunnitteluun osallistumiselle.⁵⁴

Kuva 22. Espoon Montessori-leikkikoulun kannatusyhdistys ry. Montessorivälineistöä. <http://www.espoonmontessorileikkikoulu.fi>

Kuva 23. Outi Loimaranta. Lasten rakentama lego-kaupunki.

Kuva 24. Maria Montessori päiväkodissa. <http://www.michaelolaf.net>

53 Aura, Horelli, Korpela, 1997. 158-163

54 Puurula, Liisa. Reggio Emilia ja Reggio Emilia pedagogiikka [on line].

5 Lapsi suunnittelijana

Arkkitehtuurikasvatusta ovat tutkineet ja sen nykytilasta raportoineet Heini Korpelainen ja Anu Yanar raportissaan Askeleita arkkitehtuurissa (2001). Raportti keskittyy kartoittamaan peruskoulutason arkkitehtuuriopetusta ja valtakunnallisia hankkeita, mutta avaa myös muutamia aiheeseen liittyviä käsitteitä. Arkkitehtuurin kansalaiskasvatus on määritelmältään rakennettuun ympäristöön liittyvää ympäristökasvatusta, kulttuuriperintöopetusta ja taiteen perusopetusta. 55 Fantasy/Ampiainen on suunnittelualojen ammattijärjestöjen ja museoiden yhteinen hanke, joka myös tarjoaa arkkitehtuuri- ja designkasvatusta lapsille ja nuorille. 56

Arkkitehtuurikasvatuksen on todettu lähentävän lapsen suhdetta sekä rakennettuun että luonnon ympäristöön. Se antaa keinoja lukea ympäristöä, esimerkiksi arkkitehtuurin kuva- ja muotokieltä ja tätä kautta tarttua ongelmiin ja vaikuttaa ympäristön muokkaukseen. Designprojektit sekä lapsille tarjotut majanrakennuskurssit ja taide- ja arkkitehtuuriopijat luovat ilmapiiriä, josta omaan ympäristöön on helppo tutustua ja yrittää vaikuttaa. Suomessa jo useat koulut ja päiväkoditkin tarjoavat lapsille ja nuorille arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta. 57

Jos lapselle näytetään esimerkkiä ja tarjotaan mahdollisuus, voi hänkin aikuisena välittää ympäristöstään ja ymmärtää sekä muokata sitä aktiivisesti ja kauaskatseisesti. Leikin varjolla ja erilaisten oppiaineiden lomaan ujutettuna voidaan lapselle tarjota työkaluja tähän, vaikka kaikkia lapsia ei erityisesti kiinnostaisikaan kuvallinen ilmaisu, rakentaminen tai ympäristöoppi. Lapsen osallistamista ympäristönsä suunnitteluun puoltaa ainakin se, että merkitykselliset ja vastuulliset roolit toimivat kasvattavina kokemuksina vastuunotosta, lapsen ympäristösuhteen aktivoiminen auttaa psykologisen ympäristön hallintaa, ja että vastuun omasta ympäristöstä on havaittu vähentävän vandalismia. 58

Kuva 25. Designmuseo. Esa ja Esineet - Saksien tarkastelu
<http://www.esajaesineet.com>

Kuva 26. Designmuseo. Esa ja Esineet Töiden dokumentoinnista voi huolehtia lapsi itse. <http://www.esajaesineet.com>

- 55 Korpelainen, Yanar 2001
- 56 Svinhufvud, 2010. 4-5
- 57 Korpelainen, H.; Yanar, A. 2001. 13-19
- 58 Horelli, Kaaja, Kyttä, 1998. 23

Vuonna 1994 Liisa Horelli toteutti Kiteen kunnan kanssa Kiteen Rantalan alueen ja Rantalan ala-asteen pihapiirin uudelleensuunnitteluprojektin, jossa suunnittelun pääarkkitehteina toimivat ala-asteen 7-12 -vuotiaat lapset. Heidän ideansa olivat vähintään yhtä monipuolisia kuin ammattisuunnittelijoiden ja he ovat osoittivat huomattavan hyvää kolmiulotteisuuden ja mittakaavan tajua. 59

Vaasassa toteutettiin 1998 osallistamisprojekti, jossa 13-vuotiaat osallistuivat koko yhdyskunnan suunnitteluun ja 11-vuotiaat tutkivat ja parantelivat koulun pihaa. Projekti integroitiin kuvamaataidon, äidinkielen, matematiikan, biologian ja teknisten töiden opetusohjelmaan. Prosessin vaiheet eli motivointi, ympäristön analyysi, suunnittelu, toteutus ja arviointi muunnettiin menetelmiksi, jotka yhdessä muodostavat ympäristökasvatuspaketin. Paketin sisältämiä menetelmiä ovat mm. tarrakartat, (ks. Kappale 4.1 - metodikortit), ainekirjoitus, pienoismallit ja näyttelyn järjestäminen. Lasten ideat keskittyivät luontoon rakennetun ympäristön esteettisyyteen, kavereihin, palveluihin, turvallisuuteen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin. Ekologisuus oli pehmeää, ja suunnittelun tulosta voitiin luonnehtia ekososiaaliseksi. Tässäkin projektissa havaittiin pedagogisia vaikutuksia, kuten ympäristötiedon lisääntyminen ja itsereflektio. 60 Fantasy/Design-hankkeen piirissä on järjestetty useita lasten toteuttamia suunnitteluprojekteja, joista mainittakoon Oulun Lintulammen koulussa toteutettu Oivalla! -oppimisympäristöhanke sekä lahtelaisen Taide- ja Muotoilukoulu Taikan ulkotilaprojekti. Molemmissa suunnittelukeinoina käytettiin pienoismalleja sekä ympäristöön tutustumista. Suunnittelu toteutettiin yhdessä ammattilaisten kanssa. 61

Kuva 27. Eeva-Liisa Kauppila Fantasy/Ampiainen Taika puistoa etsimässä.

- 59 Horelli, 1994. 32-33.
60 Horelli, Kaaja, Kyttä, 1998. 24-25
61 Laatikainen, Räsänen, 2010.8-10; Kauppila, 2010. 12-14

5.1 Lapsi suunnitteluprosessin osallistujana

Lapsissa luovuus on tavallaan kaikkein turmeltumattominta. Todellisuuden ja utopian rajat sekoittuvatkin helposti, kun lapsi lähtee ideoimaan. Toisaalta päiväkotilapsen suunnitelmissa voi olla hyvinkin käytännönläheisiä ulottuvuuksia, koska pienenä ihmisen kiinnostuneisuus ympäristöön on vielä hyvin toiminnallista, keho- lista ja ulospäinsuuntautunutta. Myöhemmässä vaiheessa, etenkin nuoruuteen astuttaessa lapsen kiinnostuneisuus kääntyy omaan itseen, emotionaaliseen ja sosiaalisia suhteita painottavaan suun- taan.⁶²

Lapsilla on myös havaittu olevan rehellistä intoa ympäristön muok- kaamiseen. Koska kyse ei ole suunnittelun ammattilaisista tai edes tavallisilla kyvyillä varustetuista aikuisista, ei perinteisiä suunnit- telun kritiikkejä voida järjestää. Ei ole ehkä mielekäästäkään tehdä suunnittelusta työskentelyä, stressiä aiheuttavaa suorittamista. Prosessi on sisällytettävä leikkiin tai opetukseen, lasten osuus on pysyttävä sellaisena, että vastuu pysyy aikuisilla ja kokemus jää positiiviseksi. Toisaalta lapsille on osoitettava, että heitä kuunnel- laan ja heidän ideansa otetaan vakavasti. Tästä seuraava vastuun- kannon kokemus on terveellinen, kunhan se pysyy kevyenä ja soveltuu pedagogiseen ohjelmaan.

Päiväkotilasten kohdalla on oltava tarkkana tehtävien ymmär- rettävyyden ja lasten hahmottamiskyvyn kohdalla. 6-7-vuotiaat esikoululaiset osaavat jo havainnoida ja analysoida ympäristöään, taloja, tiloja ja luontoa. Tätä pienempien lasten kohdalla osallis- tuminen voidaan nähdä hieman ristiriitaisena, koska esimerkiksi kuvanlukutaito ja oman kehon ja ympäröivän maailman välisten mittasuhteiden hahmottaminen ei ole vielä kovin kehittynyt. Useis- sa taidepainotteisissa päiväkodeissa on kuitenkin päästy huimiinkin suorituksiin taiteellisesti ja pedagogisesti. Esimerkiksi arkkitehtuu- ripäiväkoti Arkissa on järjestetty askartelu-, rakentelu-, piirustus-, maalaus-, ym. projekteja. Arkilla on ollut näyttelyitä Kiasmassakin.

Kuva 28. Arkkilab Oy. Hyvän mielen robotti. <http://arkki.net>

Kuva 29. Arkkitehtuurikoulu Arkki. Lasten kaupunki.

Pienten lasten kanssa suunnittelu on pitkäjänteistä työtä, koska edellytyksiä kovin suuriin kertaharppauksiin ei vielä ole. Projektien on kuitenkin voitava tapahtua yhden päivän aikana nopeasti, tai ne on voitava jakaa useille päiville pieniksi annoksiksi lasten lyhyen keskittymiskyvyn ja tiiviiden päivärutiinien takia. Vaikka lapset innostuvatkin herkästi monesta uudesta asiasta, on puuhan myös pysyvä mielenkiintoisena. Tehtävien merkitys ja käsitteet on käytävä tarkasti läpi, jotta tehtävän voi ylipäätään tehdä mielekkäästi.

Tehtävissä on hyvä käyttää edellisissä kappaleissa mainittuja yksinkertaisia ja havainnollisia välineitä ja keinoja, kuten pienoismalleja, tarrakarttoja, keskustelua ja tarinointia sekä kädentaitoja kehittäviä rakentelutehtäviä. Myös perinteinen haastattelu on hyvä keino saada tietoa lasten toiveista. Riippuen osallistumisen asteesta, kuten kappaleessa 4.1 kuvailtiin, käytetään enemmän omatoimiseen suunnitteluun tähtäviä tehtäviä tai haastatteluja ja keskustelua. Käytännön toiminnan määrän rajoittaminen on se tekijä, jolla lapsi joko integroidaan suunnitteluprosessiin tai jätetään vain kuultavaksi. Kielen, jota puhutaan on oltava mahdollisimman yksinkertaista. Turtiainen kertoo kuinka lasten käyttämä sanasto poikkeaa aikuisten sanastosta. Esimerkiksi kovin abstraktit käsitteet, kuten onnellisuus, ovat vaikeampia lasten ymmärtää kuin perustunteita kuvaavat sanat, kuten iloinen. Yleensäkin sanaston on oltava mahdollisimman konkreettista. Kysymysanoista parhaiten toimivat ne, jotka saavat ajattelemaan, kuten “minkälainen” ja “miten”. Jos kysymykseen löytyy luontevasti vain kieltäviä tai myöntäviä vastauksia, lapsi luultavasti vastaa vain “joo” tai “ei”. Jos kuitenkin tällaisella kysymyksellä aloitetaan, voi lasta pyytää tarkentamaan jatkokysymyksillä. Lapsi olisi hyvä saada itse kyselemään itseltään, kiinnostumaan aiheesta niin paljon, että hän kertoo aiheesta tarinoita, omakohtaisia juttuja. Silloin saa todennäköisesti tietoa, joka on tärkeää lapselle juuri kyselyhetkellä. 63 Samoja sääntöjä lienee syytä käyttää myös, kun lapsia pyydetään tuottamaan materiaalia. Käytetään yksinkertaisia käsitteitä, kuten huone, eikä tila, tuoli tai pöytä, eikä kaluste. Jos käyttää itse tehtyä kuvamateriaalia välineenä, kuvien on hyvä olla yksinkertaisia. Joistakin lastenkirjoista saa viitteitä siihen, kuinka kalusteita ja ihmisiä voi esittää arkkityypeen, jopa naivistisesti.

Kuva 30. Norbert Verneuer.
Nukketalo parvekkeella.
Nukketalo voi toimia suunnittelutyökaluna, koska se on selkeä esitystapa melko pienillekin lapsille.
<http://www.verneuer.com>

Vaikka tämän osion otsikko koskeekin lasta, on samassa yhteydessä vielä tarpeen käydä läpi kasvattajan rooli suunnitteluprosessissa. Ainekset tähän löytyvät taidekasvatuksesta. Taidekasvatuksen terapeuttisuudesta kirjoittanut Tiina Pusa kuvailee ohjaajan roolia mahdollistajan rooliksi. Ohjaaja antaa välineet, tilanteen ja henkisen tuen, jonka piirissä lapsi saa itse löytää esteettisen ratkaisun ajatuksilleen ja tunteilleen.⁶⁴ Vaikka tavoite on suunnitteluhyteistyössä paljon konkreettisempi, on luova prosessi molemmissa avainasemassa. Suunnittelualan ammattilainen tai kasvattaja ikäänkuin heittää pallon lapselle ja auttaa häntä seuraavissa toimenpiteissä, muttei puutu luoviin ratkaisuihin. Lasta on haastateltava prosessin lopussa tai sen aikana hänen tuotoksestaan, mikä syventää lapsen omaa käsitystä siitä ja antaa suunnittelijalle lisätietoa, jonka avulla tehdä lopullisia tulkintoja piirustuksia varten.

Kuten aiemmin todettua, lapset innostuvat herkästi ja ideoivat melko estottomasti. Kun kuitenkin lapselle selittää ajan kanssa, mitä mikäkin ratkaisu merkitsee ja mitä asioita olisi hyvä mietiskellä suunnittellessaan, voi ymmärtämisen tuoma ilo viedä kohti hyviä ratkaisuja. Tässä kohtaa on tietenkin oltava tarkkana, että ei katkaise luovuudelta siipiä. Tarkoitus ei siis ole kieltää tekemästä jotain. Jotta hauskuus säilyisi tehtävässä, on lapsen voitava halutessaan pinota kuvitteelliset sohvat ulos ja tuoda grilli sisälle. Kaikkien ei myöskään ole pakko osallistua. Osallisuus yhteisiin päätöksiin on paitsi oikeus, myös vanhemmiten myös jossain määrin velvollisuus. Pienillä lapsilla tätä sääntöä ei kuitenkaan voi soveltaa täydessä merkityksessä, koska lasten toimintaan ja tätä kautta myös suunnittelun tuloksiin vaikuttavat vielä voimakkaasti tunteet, kuten kiinnostus ja sen puute.

Kuva 31. Tekijän

5.2 Suunnitelmien seulonta ja käsittely

Vaikka lasten ideat olisivat innovatiivisia, niiden siirtäminen raakamuodosta työpiirustuksiin, saati toteutukseen on vielä hankalaa. Ei myöskään ole selvää, miten ideoista seulottaisiin ne, joita ylipäättään voi viedä todellisuuteen, säilyttäen samalla lasten osallistumiskokemus aitona. Ei ole olemassa standardoitua ohjetta, joka ratkaisisi osallistamisesta seuraavan käytännön toteutusongelman. Uskon, että seulonnan olisi tapahduttava hellävaroen, siten että osallistumisen kokemus jää lapsen mieleen todellisena ja merkityksellisenä. Vaikka osa ideoista olisikin toteutuskelvottomia, on joukossa myös vakavasti otettavia ideoita.

Siksi kaikista ideoista olisikin kysyttävä lapselta jatkokysymyksiä, kuten: “Mitä tällä tehdään?”, “Miksi se on tässä” ja niin edelleen. Kysymykset saavat lapsen ajattelemaan. Kenties hän itse hoksaa, että jotain ideaa ei voi sellaisenaan toteuttaa, mutta on myös tyytyväinen, jos joku toinen idea kestää kysymykset. Lasta ei kannata huijata. Hän huomaa jos joku idea jätetään täysin huomiotta ja ihmettelee miksi. Aikuisen on ehkä vain yritettävä keskittyä toteuttamiskelpoisiin idoihin ja korostettava niiden positiivisuutta. Jos joku idea ei ole toteutettavissa parhaalla tahdollakaan, ei lapselle tule nauraa tai tuhahtella. Neutraali suhtautuminen rohkaisee lasta kertomaan mahdollisimman rehellisesti mitä hänen mielessään liikkui suunnitteluhetkellä ja jälkeensä. Kun aika käy vähiin, ja kaikista ideoista olisi kuitenkin suodatettava parhaat, lienee parasta tehdä jonkinlaista ryhmittelyä. Saman tyyppiset ideat voisi kenties yhdistää, jos toiminta-ajatus on niissä samanlainen.

5.3 Haasteet ja mahdollisuudet

Lasten vapaan ideoinnin ja ideoiden seulonnan haasteina voi nähdä liian varhaisen ja tylyn heräämisen rahallisiin ja byrokraattisiin realiteetteihin. Onko lasta tarpeen altistaa täysin suoralle kritiikille? Vaikka nuoret ihmisetkin monesti palautetaan maan pinnalle kun he astuvat työelämään, ei mikään sääntö määrää, että se pitäisi tehdä tylyllä tavalla. Uskon enemmän rehellisen, mutta kannustavan kommunikoinnin voimaan, jonka avulla realismi hiljalleen asettuu nuoren päähän. Tätä samaa voisi soveltaa vielä pehmeämmällä linjalla lasten osallistumiseen. Kuvitelmia mahdollottoman mahdollisuudesta ei kannata istuttaa pieniin suunnittelijoihin, mutta yrittämistä ja luovuutta pitää kehua vaikka kertoisi rehellisesti minkälainen suunnitelma on tai ei ole toteutettavissa.

Haasteena voidaan myös nähdä toimijoiden roolien hallitsemisen. Vaikka suunnittelijan tuleekin pyrkiä toimimaan mahdollistajana ja tulkitsijana sanelijan sijaan, on silti tarpeen arvostaa omaa ammattitaitoaan. Vaikka osallistujalle annetaan todellinen mahdollisuus saada omat näkemyksensä näkyviin suunnitelmassa, on hänellä myös vastuuta. Lapsen ja suunnittelijan välisenä tulkkina ja avustajana toimivan varhaiskasvattajan olisi hyvä opetella arkkitehtuurin peruserätyksiä, jotta hän voisi tukea tasaisesti molempia suunnittelun osapuolia. Tähän voisi toimia lääkkeenä Mikael Gyllingin kapaleessa 4.3 ehdottama arkkitehtuurin tai muotoilun lyhyt peruskurssi, jossa opeteltaisiin käsitteitä ja toimijoiden rooleja. Tätä kautta myös ymmärrys suunnittelualan ammattilaisia kohtaan voisi kasvaa. Tällainen osallistaminen, vaikka olisikin lopulta hedelmällisintä, vaatisi asiakkaalta jo suurta motivaatiota. Tätä motivaatiota ja tietotasoa voisi kuitenkin lähteä kehittämään jo lapsuudesta asti. Lasten kanssa toteutettavat suunnitteluyhteistyöt voivat siis olla hedelmällisiä myös pitkällä tähtäimellä.

6 Case: Länsi-Kotkan päiväkoti

Länsi-Kotkan päiväkoti on uudisrakennus, jonka suunnitteluun tulin mukaan ensimmäisen urakkavaiheen loppupuolella. Piirsin Arkkitehtitoimisto Hovi&Nikin palveluksessa syksyn 2010 ja kevään 2011 aikana suunnitellaan kiintokalustekäytävöitä ja valitsin pintamateriaaleja. Kohde on laaja, neliömetrejä on 1400 ja kotialueita kuudelle 22:n lapsen ryhmälle. Työtä siis on syytä rajata tiettyihin osiin tiloista. Toisaalta rakennus on kotialueiden osalta modulaarinen eli yhtä teemaa voi toistaa useassa samankaltaisessa tilakokonaisuudessa. Kotialueille on määrätty koodivärit siten, että kotialue 1 on punainen, kotialue 6 violetti ja välissä ovat spektrin järjestyksessä oranssi, keltainen, vihreä ja sininen. Jokainen kotialue sisältää eteisen (1), leikki-tilan (2), lepo- ja pesutilan (3), wc- ja pesutilat (4) ja varaston (5). Kuraeteinen (6) jaetaan viereisen kotialueen kanssa. Suunnitelmassa käsitellen kotialueiden 1 ja 2 (rajattu punaisella) leikki- ja lepotilojen lisäksi seuraavat huoneet: pienryhmähuone (7), viherhuone (8), satuhuone (9), kotikeittiö (10), ateljee (11) ja käytävä (12) ja sali (13).

- 1. Kotialueet
- 2. Pienryhmähuoneet
- 3. Sali
- 4. Käytävä
- 5. Pesu- ja wc-tilat
- 6. Eteiset, kuraeteiset
- 7. Henkilökunta, hallinto, huolto, muu

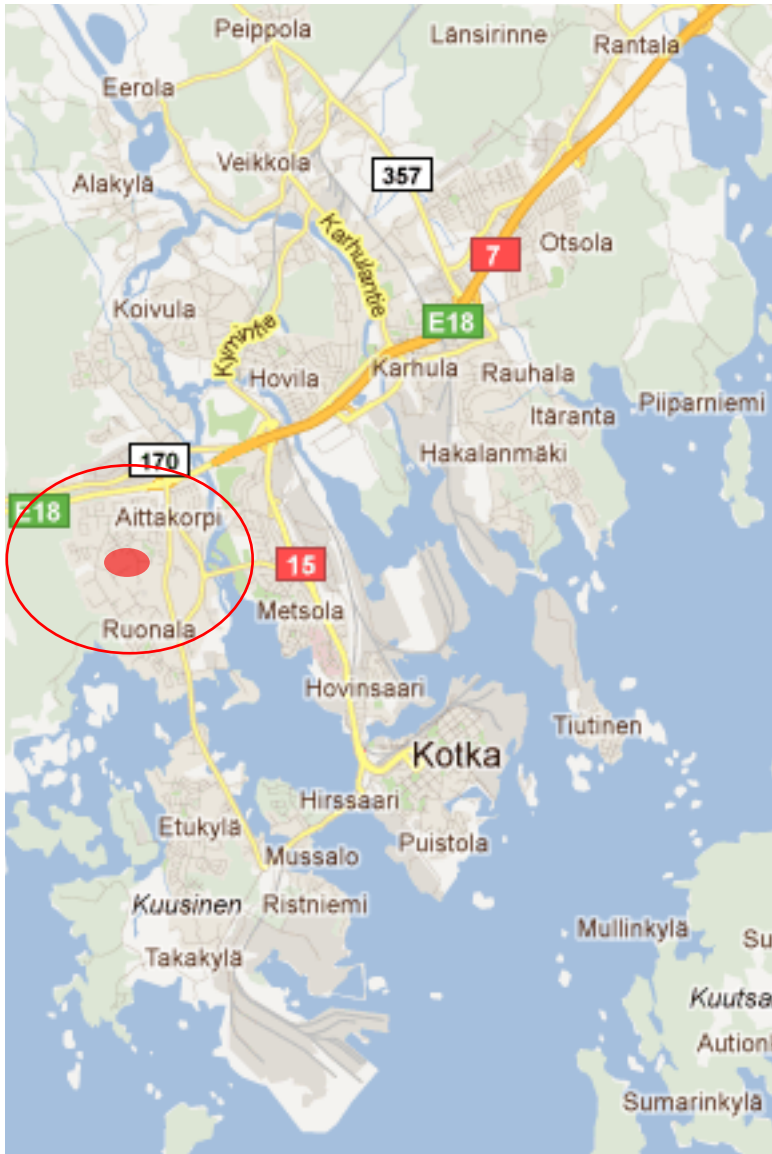

kotialue 1

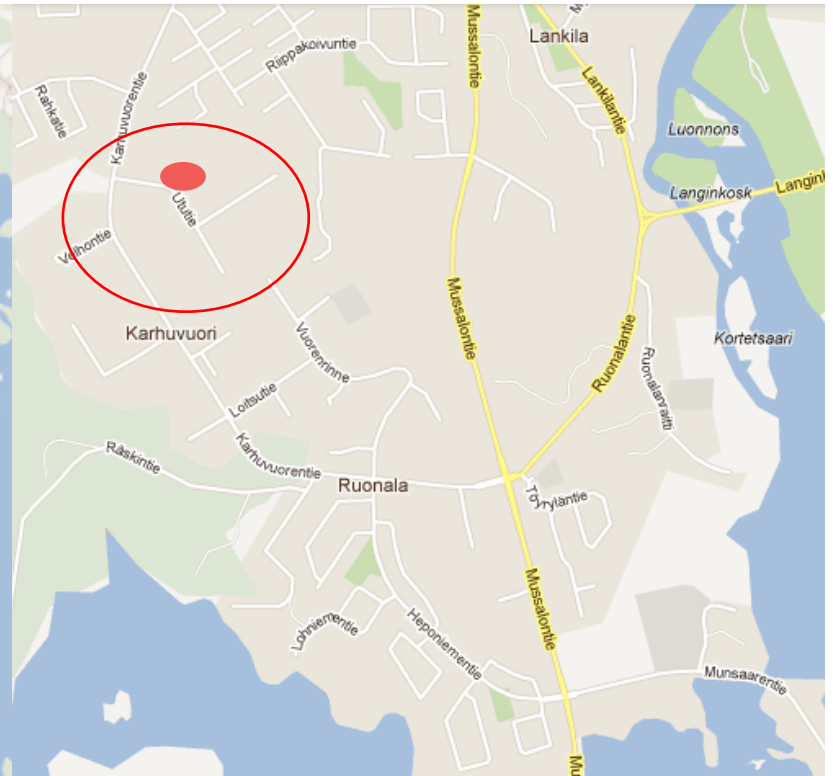

6.1 Kohde

Länsi-Kotkan päiväkoti tulee sijaitsemaan Karhuvuoren kaupunginosassa. Länsi-Kotka on nimensä mukaisesti Kotkan kaupungin länsiosia käsittävä alue. Sen piiriin kuuluvia kaupunginosia ovat mm. Karhuvuori, Ruonala ja Aittakorpi. Tontin lähellä on peruskoulu urheilukenttineen sekä peruspalvelut käsittävä kauppakeskus. Karhuvuori on lähiö, jonka rakennuskanta koostuu pääasiassa matalista elementtikerrostaloista.

Kuva 32. Google maps/Kotka 48400

Kuva 33. Google maps/Kotka 48400

Kuvat 34.-39. tekijän

Paikka sijaitsee vehreällä alueella, jossa on sekametsää, ja nurmikkoja.

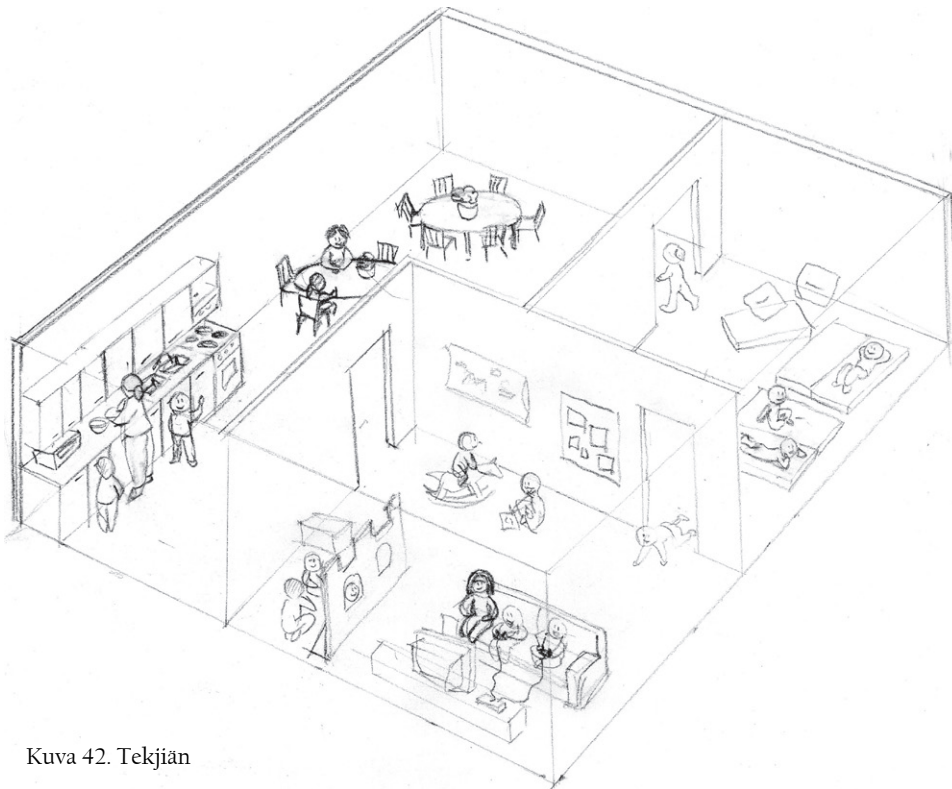
Kuvat 41. Tekijän

Kuvat 40. Tekijän

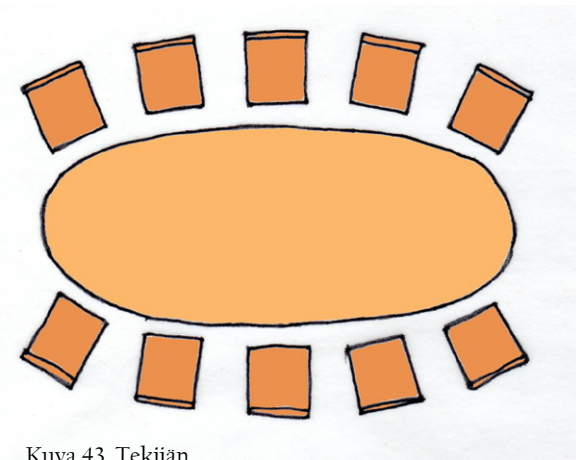

6.2 Lähtötilanne

Lähtötilanteessa minulla oli arkkitehtitoimiston laatimat urakkapiirustukset. Valmistelin työpajatyypisen haastattelu- ja tehtäväkokonaisuuden yhden päiväkodin puolipäiväiselle esikoululaisryhmälle. Tavoitteenani oli tallentaa näin käyttäjien toiveet ja samalla havainnoida käyttämieni metodien toimivuutta. Tehtäväpaja sisälsi puolistrukturoidun haastattelun lisäksi kuvien vertailutehtävän. Kalusteet ja ihmiset olin piirtänyt hyvin kaksiulotteiseen, kaavamaiseen viivapiirrostyyliin. En pyrkinyt fotorealismiin tai erityisen luonteikkaisiin hahmoihin. Ihmiset piirsin muutamalla viivalla ja yksinkertaisilla hymynaamoilla. Väritin kuvat kevyillä puuväripinnoilla, vain lievää kolmiulotteisuuden vaikutelmaa tavoitellen. Kalusteet kuvasin myös mahdollisimman arkkityyppisin hahmoin, käyttäen geometrisia perusmuotoja. Perspektiivin kuvauksessa en ollut tarkka. Tilan peruskehiksen piirsin yhdellä pakopisteellä, ja loput elementit joitain apuviivoja käyttäen. Käytin aksonometriaa sokkeloisuutta ja avaruutta vertailevissa kuvissa saadakseni aikaan kaavamaisen "nukkekotivaikutelman", jota lapset ymmärtäisivät. Aksonometriassa sain myös näkyviin sellaiset elementit, joita toisenlainen perspektiivi olisi saattanut peittää. Toisessa tehtävässä lapset saivat itse täyttää A2-arkille tulostetun päiväkodin kotialueen pohjapiirustuksen lapuilla, joissa oli kuvattuna erilaisia huonekaluja. Kalusteet olin kuvannut helppotajuisina peruskalusteina, ylhäältä päin. Helppotajuisuudella tarkoitan tässäkin tasaisia yksivärisiä väripintoja ja tarkkarajaisia viivapiirroksia. Samalla, kun keräsin tietoa lapsilta, lähetin myös päiväkodin työntekijöille ja lasten vanhemmille kyselylomakkeen, johon vastaajat saivat vastata vapaamuotoisesti. Työntekijöistä kuusi vastasi ja vanhemmista kolme. Kyselyt olivat melko suppeita, mutta antoivat kuitenkin myös peruspohjan aikuisten toiveille suunnittelua varten. Tehtävien yhtäläisyydet tunnetuihin tutkimusmetodeihin löytyvät kappaleesta 4.1.

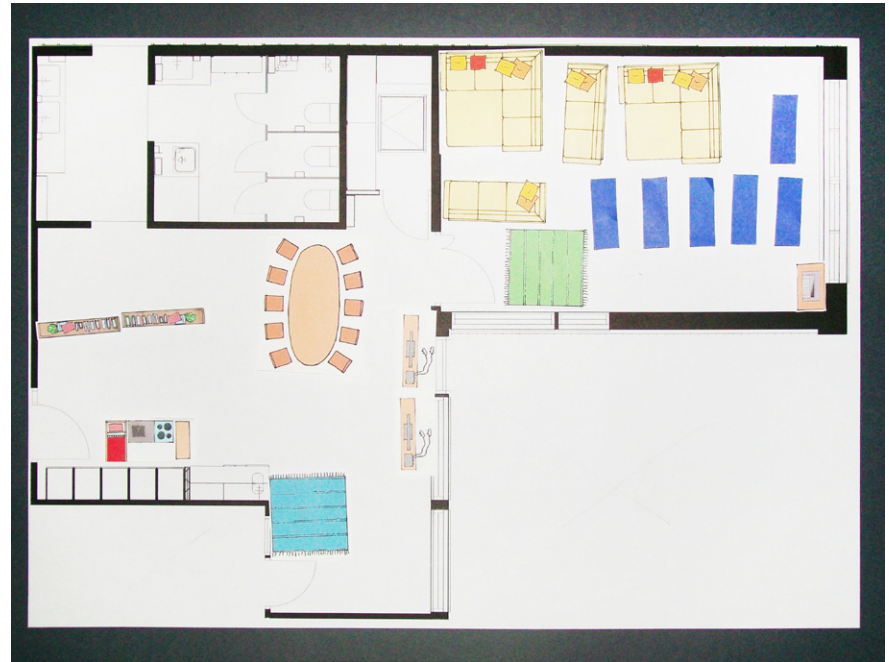
Kuva 42. Tekijän

Kuva 43. Tekijän

6.3 Lasten rooli projektissa

Valmistelin työpajaa siten, että ennen siihen tarkoitettua päivämäärää kävin päiväkodilla esittelemässä itseni ja kertomassa tehtävistä. Esittelin lapsille pohjapiirustuksen ja kerroin mitä se tarkoittaa. Esittelin myös muun tehtävissä käytettävän kuvamateriaalin. Kerroin mitä milläkin oli tarkoitus tehdä ja lopuksi kyselin, olivatko kaikki ymmärtäneet tehtävän sisällön. Kalustekorttitehtävän tarkoituksen olisin voinut selittää tarkemminkin, mutta tämän totesin ikävä kyllä vasta tehtävän lopussa. Lasten kanssa puuhailu tässä tarkoituksessa on minulle uutta. Yllätyksiä tuli eteen, lähinnä juuri kommunikaatiossa ja tehtävän käsitteissä ja merkityksessä. Uskon kuitenkin, että vaikka asiaa valmistelisi enemmänkin, yllätyksiä tulisi silti. Kommunikoinnissa 6-7-vuotiaiden kanssa on vielä paljon tulkinanvaraa, vaikka suomenkieli onkin jo hallussa. Uskon kuitenkin, että myös sattumanvaraisuudelle on annettava tilaa kun pyytää lapsilta suunnittelua ja vastauksia. Jos tuloksiin ei kohdistu kovin tiukkarajaisia vaatimuksia, voi saada jotain arvokasta. Lasten rooli oli osin suunnittelijan, mutta pääosin tiedottajan ja ideoijan. Kuusivuotiaat osaavat eläytyä tilan kuviin ja kuvitella itse toimivansa siellä. Näin ollen tuloksista voi sellaisenaan seuloa suunnitelmaan ainakin toimintojen sijoittelua suhteessa tilaan ja toisiin toimintoihin, elementtien esiintyvyyttä, ja tärkeysjärjestystä.

Kuva 44. Tekijän

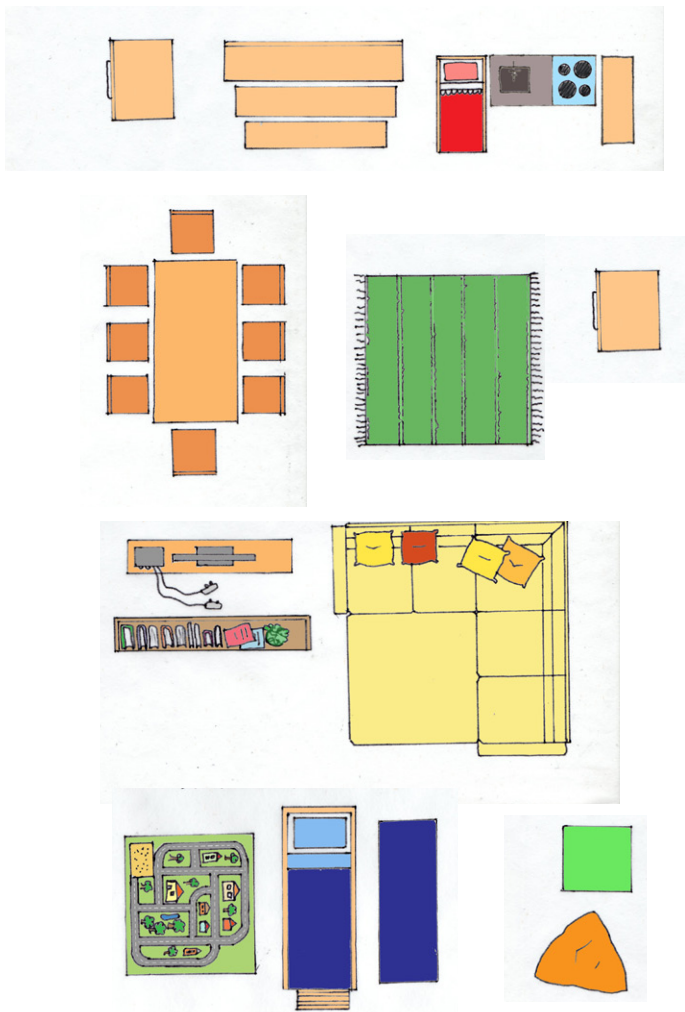
Kuva 45. Tekijän

Vertaa kuvien kalusteiden ryhmittelyä ja etäisyyksiä toisiinsa. Kuvassa 44. toiminnot on ryhmitelty tarkasti aktiivisuustason mukaan ja väliin jätetty tyhjää tilaa. Kuvassa 45. taas toimintoja on ryhmitelty hyvin vähän, ja aktiivisuustasot sekoituvat tiloissa

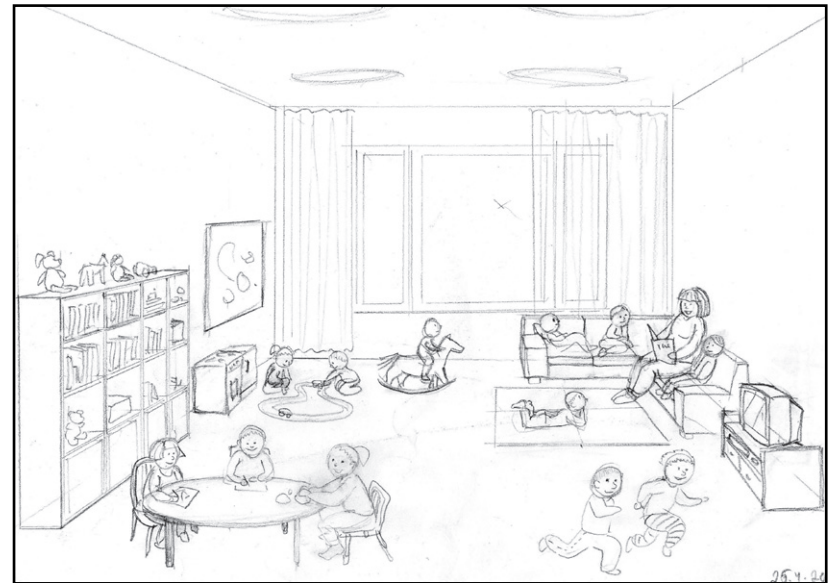

6.4 Paja

Paja aloitettiin lomakehaastattelulla (Ks.liite1), jossa kysyin lapsilta heidän mielipaikoistaan ja -puuhistaan. Haastattelussa käytiin läpi sekä positiivisia että negatiivisia asioita, mutta jälkimmäisiä ilmeni hyvin vähän. Sen jälkeen lapset saivat katsella kuvia, joissa vertailtiin tilojen ja kalusteiden vastakkaisia ominaisuuksia. He valitsivat jokaisesta kuvaparista mieluisamman ja kirjoitin tulokset ylös. Lopuksi paneuduttiin pohjapiirustuksen kanssa sisustustehtävään. Jokaiselle lapselle jaettiin nippu kuvakortteja, jotka oli tarkoitus kiinnittää sinitarralla pohjaan. Tehtävänanto kuului: sisusta päiväkotitila. Kävin sisustustehtävän tulokset jälkepäin lasten kanssa mahdollisimman tarkasti läpi, pyrkien siihen, että kaikki kohdat tulivat ainakin lyhyesti analysoiduiksi. Toiset lapset pääsivät vauhtiin vasta parin kysymyksen jälkeen ja sain kuulla mitä hauskipia selityksiä ratkaisuille. Jotkut olivat hyvinkin käytännöllisiä suunnitelmissaan, ja olivat ajatelleet niiden seurauksia ja tilojen käyttäjiä oivaltavasti. Toiset olivat ottaneet tehtävän hulluttelun kannalta ja tehneet mitä mielikuvituksellisimpia keksintöjä. Jälkimmäisistä oli se hyöty, että hulluttelun alta paljastui myös todellisia haaveita ja motiiveja.

Kuva 46. Tekijän. Sisustustehtävässä käytetyt kalustekortit

Kuva 47. Tekijän. Avaran päiväkotitilan luonnos.

Kuvaparitehtävän tulokset - enemmistön valinta ympäröity vihreällä

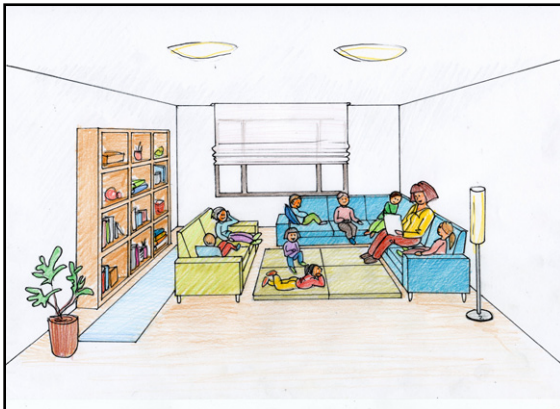

Iso yhteinen pöytä

Lapset haluavat enimmäkseen istua isossa yhteisessä pöydässä. Vastauksissa korostui läheisyyden ja yhdessäolon kaippu ja kavereiden tärkeys.

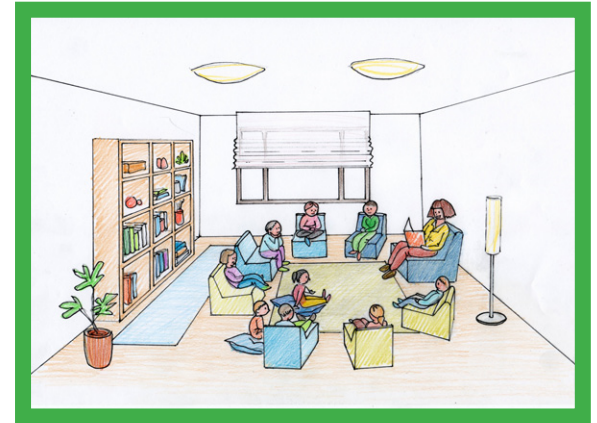

Pienet pöydät

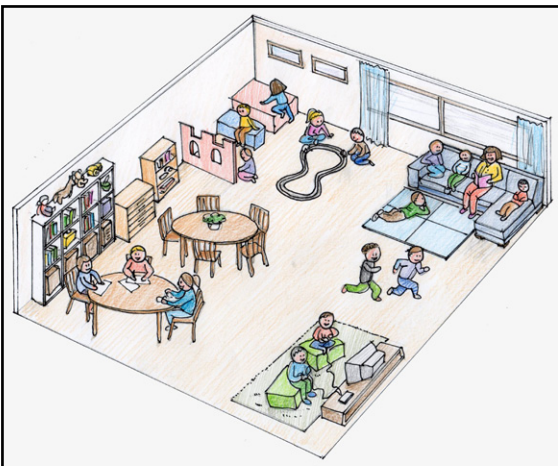

Yhdistävät sohvat

Pehmytkalusteissa jakauma oli suhteellisen tasainen yhteisen kalusteen ja omien tuolien välillä. Erilliset nojatuolit mahdollistavat etäisyyden, yksityisyyden ja yhteisyyden säätelyn.

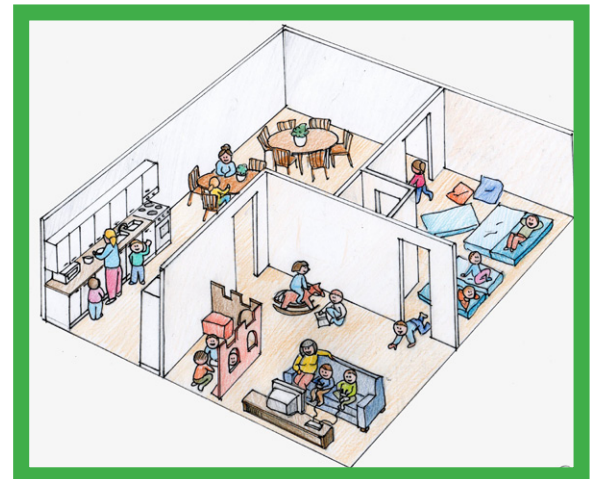

Omat nojatuolit

Avara

Sokkeloinen tila voitti lasten mielissä avaran, koska se mahdollistaa ryhmäkoon säätelyn ja vetäytymisen kun halutaan leikkiä rauhassa muutaman kaverin kanssa. Piiloutumisen ja seikkailun mahdollisuus kiehtoo lapsia. Toisaalta avarassa tilassa voi nähdä mitä muut tekevät ja arvioida omaa asemaa ja aktiviteetteja.

Sokkeloinen

Rytmitetty

Kirkkaan, tasaisen valaistuksen ja hämärän, rytmitetyn valon käsittäminen oli lapsille hankalaa ainakin kuvamateriaalin perusteella. Useimmiten vastaus kuului: Valoisassa näkee paremmin, pimeässä huonosti.

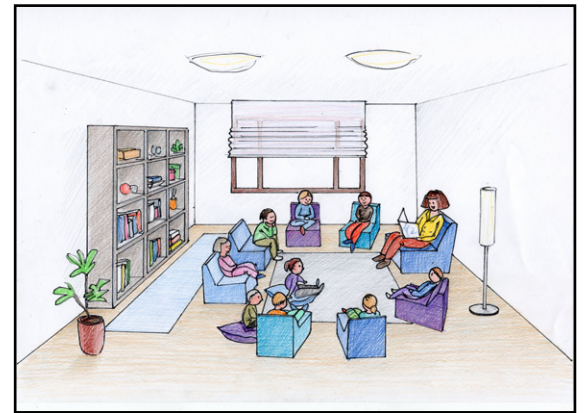

Tasainen, kirkas

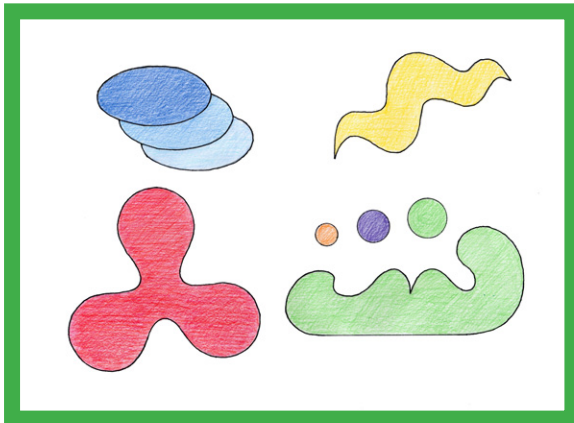

lämpimät värit

Värivalinnoissa tytöt ihailivat viileää värimaailmaa violetin takia, joka helposti mielletään "tyttöjen väriksi". Kuitenkin lämpimän värimaailman luoma yleistunnelma viehätti enemmän lähes kaikkia lapsia.

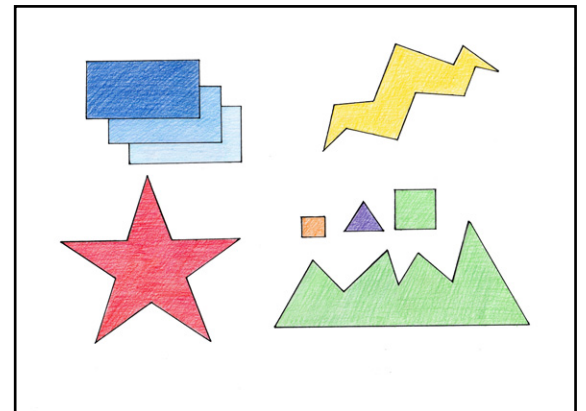

Kylmät värit

Pehmeät, orgaanisetmuodot

Lähes kaikki lapset valitsivat miellyttävämmän näköiseksi pyöreät, orgaaniset muodot. Mielikuvat yhdistyivät pehmyyden tuntuun. Pyöreys symboloi myös turvallisuutta ja vaarattomuutta (huom. tekijän oma päätelmä). Terävät muodot taas toivat mieleen terävät esineet.

Terävät muodot

Sisustustehtävän tulokset ja analyysi

Lasten ratkaisut on käyty läpi numeroiden huoneet ja kalusteet tai kalustekokonaisuudet jotka lapsen suunnitelmassa ovat tärkeitä

Kuva. Tytön tilasuunnitelma

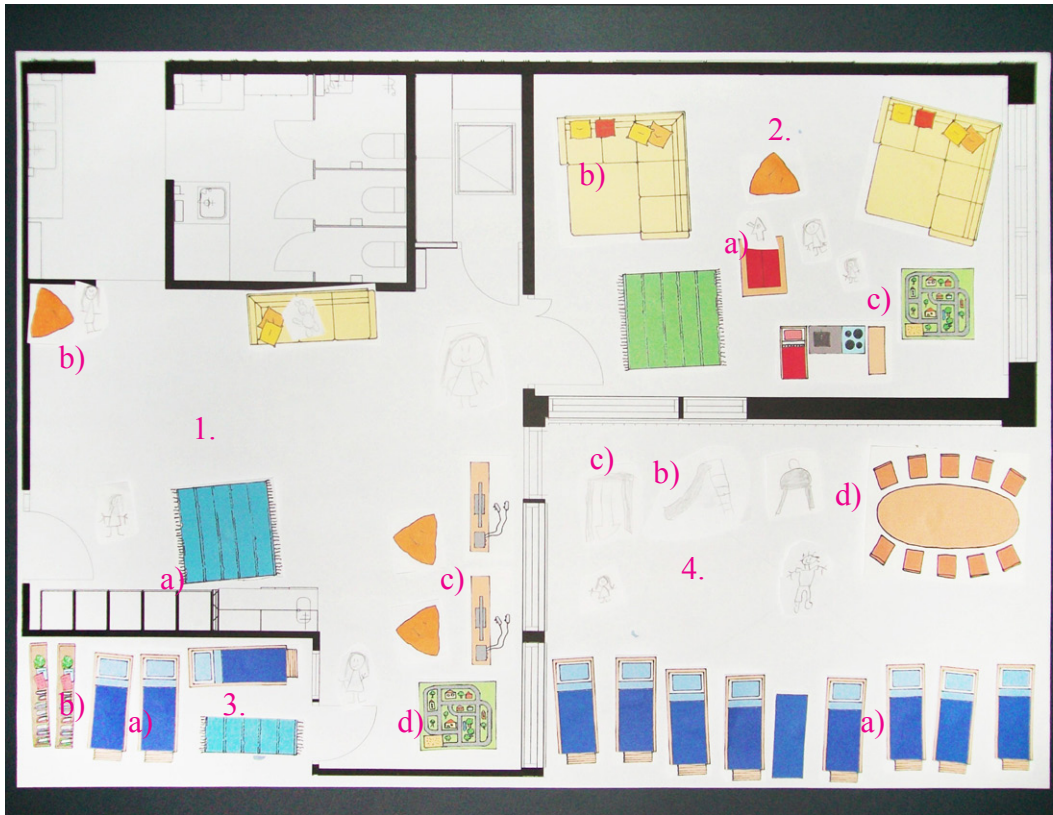
1. Huone, jossa luetaan, katsotaan tv:tä ja nukutaan
  - a) lukunurkkaus
  - b) vuoteet ja irtopatjat
2. Huone, jossa pidetään aamukokous, leikittää kotia ja syödään
  - a) kokoontumispenkit
  - b) askartelu + ruokailu
  - c) koti- ja nukketaloleikit
3. Patjahuoneessa istutaan ilman ulkohousuja, mutta ei nukuta
4. Piha
  - a) grillipaikka
  - b) makoilu
  - c) tietokone (patjat istumiseen)

Analyysia

- Tiloihin on sijoitettu paljon lepopaikkoja, joihin on yhdistetty viihde-elementti, kuten tietokone, peli+televisio tai kirjahylly.
- 1. huone on omistettu kokonaan em. toiminnalle ja 3. huoneessa on pelkästään nukutaan
- 2. huone on suunniteltu aktiivisille leikeille, ruokailulle ja aamurutiineille.
- Ulkotila on sisätilan jatke lepopaikkoineen ja tietokoneineen
- Tiloissa on vapaata lattiatilaa vain vähän, kalusteet on sijoitettu ripotellen, tasaisesti

Kuva Tytön tilasuunnitelma

1. Huone, jossa läpikulku ja useita käyttömahdollisuuksia

- a) kenkäkaapit ja matto jotta lattia ei likaannu
- b) jäähynurkkaus
- c) säkkituolit videopelejä varten
- d) automaattilla voi leikkiä hiljaa jotta toiset saavat nukkua

2. Leikkihuone, jossa saa meluta

- a) nukketalo
- b) satunurkka, myös kirjahyllylle paikka
- c) kotileikki ja automatto

3. Nukkumahuone

- a) sängyt
- b) kirjahyllyt sadunlukua varten

4. Piha

- a) auringonottopedit
- b) liukumäki
- c) keinu
- d) grilli ja ruokapöytä

Analyysia

- 1. huoneessa Vapaata lattiatilaa paljon, kalusteet harvakseltaan.
- Lepopaikkojen ja leikkipaikkojen suhde n. 50/50
- Toiminnallisia paikkoja ikkunaseinän puolella, levon ja rauhoittumisen paikkoja sisäseinän puolella
- Valinnan mahdollisuus ison, yhteisen sohvan ja yksityisen säkkituolin välillä
- 3. huone omistettu levolle patjoineen ja kirjahyllyineen
- Ulkotila sisätilan kaltainen, oleskelutilan jatke lepopaikoineen ja ruokailumahdollisuuksineen
- Lapsi piirsi paljon hahmoja ja kalusteita itse, mikä viittasi mielikuvitukseen ja suunnittelukykyyn. Hän keksi myös omintakeisia sijoittelutapoja ja funktioita kalusteille.

Kuva. Pojan tilasuunnitelma

1. Huone, jossa on toimintaa
  - a) Askartelupöytä
  - b) Kokoontumispenkki
  - c) Koti- ja nukketaloleikit
2. Huone, jossa lepoa ja rauhallista puuhaa
  - a) Sängyt - lepo ja sadut
  - b) Sohva + säkkituolit - television-katselu ja tietokonepelit
  - c) ovensuussa matto
3. Pikkuhuoneessa syödään
4. Varastossa varasohvia
5. Pesuhuoneessa matto

Analyyysiä

- Isot uoneet on jaettu, toinen levolle ja rauhalliselle toiminnalle, toinen leikille ja arkipuuhille
- 2. huoneessa pehmokalusteet on vyöhykkeistetty levon asteen mukaan.
  - › Sohvilla valveilla lepäily, sängyissä nukkuminen
  - › Pehmytkalusteita niin paljon, että on valinnanvaraa yksityisyyden ja yhteisyyden välillä
- Lepoon yhdistetty viihde-elementit videopeli+televisio, tietokone sekä kirjahylly
- Ruokailu erotettu omaan huoneeseensa - Lapsi arvostaa ruokarauhaa tai on oppinut käytännön kotona?
- Automatot jatkavat penkkien aloittamaa kokoontumispistettä

Kuva. Tytön tilasuunnitelma

1. Huone, syödään ja leikitaan nukketalolla

- a) Iso pöytä
- b) Nukketalo

2. Huone, jossa kaikenlaiset toiminnot ovat yhdessä

- a) Iso sohva - sadunluku
- b) Automatonurkkaus
- c) Lepo
- d) Yksinäinen sänky

Analyyysiä

- 1. huoneessa on vain ruokailu ja nukkekoti, - lapsi arvostaa ruokarauhaa, tai on oppinut käytännön kotoa?
- 2. huoneessa on leikkinurkkaukset ja lepopaikat lomittain. Rauhallisemmat leikit kuten kotileikki ja sadunluku ovat sisäseinällä, kun taas automatto ja vapaa lattiapinta, joka soveltuu esimerkiksi fyysisiin, spontaaneihin leikkeihin, ovat ikkunaseinällä
- Aseteltuaan muutaman kalusteen tilaan, lapsi piirsi runsaasti hahmoja itse ja siirteli niitä ympäriinsä pohjassa, eli keskittyi leikkimään pohjapiirustuksella kuten leikitaan nukketalolla.

Kuva. Tytön sisustusohja

1. Huone, jossa lepäillään, oleskellaan ja leikitään

2. Huone, jossa syödään, lepäillään ja leikitään kotia.

- a) Ruokapöytä
- b) Muovailupöytä
- c) Sydämenmuotoinen säkkituoli,
- d) Jonkin muun muotoinen säkkituoli
- e) Sohva, johon voi käydä ruoan jälkeen
- f) Kotileikkinurkkaus

3. Nukkumahuone

- a) Sängyt, joissa nukutaan
- b) Tietokone, jota voi käyttää yöllä
- c) Automatto, jota pitkin mennään nukkumanurkkaukseen

4. Pesuhuoneessa matto lämmittää jalkoja

Analyyysiä

- 2. huoneessa ruokailu ja aktiivinen leikki
- Lapsi kuvailee pöydän tarkoitusta esimerkkitalanteella: "Jos ei saa nukuttua niin menee muovailemaan".
- 1. huoneessa lepo ja sadunluku. Lapsi kuvailee kuinka automaton teitä pitkin mennään levolle
- Lapsi kuvailee: " Jos ulkonaolon jälkeen väsyttää, voi levätä. Mutta yöllä (levossa) voi myös käyttää tietokonetta."
- Lepo ja leikki ovat tiloissa vaihtoehtoina ja toistensa seurauksina, joiden välillä lapsi saa itse liikkua.

Tytön tilasuunnitelma

1. Huone, jossa leipäillään, leikitaan ja käytetään tietokonetta

- a) Sohvat/säkkituolit + tietokoneet
- b) Sisäänkäynnin luona mattoja
- c) Sohva, jossa pelataan pelikoneella
- d) Kotileikkinurkka, jossa säkkituoli
- e) Pöytä, josta katsotaan tv:tä

2 Huone, jossa leipäillään, luetaan satuja ja syödään

- a) Sängyt
- b) Oikea keittiö, kaapit ja ruokapöytä
- c) Sadunlukunurkka josta siirrytään nukkumaan

3. Pieni monitoimihuone mm. aamukokouksille

- a) Kokoonumispenkit + matto

4. Piha, jossa telттаillaan, grillataan ja leikitaan

- a) Grillipaikka
- b) Lasten pöytä ja aikuisten pöytä
- c) Lasten telttä, jossa automatto ja nukketalo
- d) Iso telttä, jossa lasten alueella nukketalot
- e) Hyllyt säilytystä varten

Analyyysiä

- Lapsi ilmoitti käyttäneensä kaikki kalustekortit, mitä tehtäväpakettiin kuului.
  - › Hän näki tehtävän järjestelytehtävänä ja halusi mahdollistaa kaikki tarjotut toiminnot tilaan
- Kaikissa huoneissa on sekä lepoon että leikkiin ja arkirutiineihin tarkoitettuja kalusteita. Kalusteet on aseteltu ja ryhmitelty pienille lapsiryhmille sopiviksi.
- 1. huoneessa paljon laitteita, mm. tietokoneet useammalle lapselle ja televisioita + pelikoneita
- 2. huoneeseen sijoitettu leikkikeittiö on lapsen mukaan oikea keittiö ja sen vieressä olevat lipastot ovat keittiön kalusteita, joissa säilytetään ruokailuvälineitä.
- Ulkotila sisätilan jatke. Lapsi ehdottaa että ulkona voisi telttöjen avulla leikkiä samoja leikkejä kuin sisällä

Pojan tilasuunnitelma

1. Huone, jossa levätään, nukutaan ja luetaan satuja

- a) Sohvat
- b) Patjat
- c) Tv

2. Puuhahuone

- a) Kirjahyllyt
- b) Pöytä, jossa kokoontaan ja syödään
- c) Kotileikkienurkkaus
- d) Pelikoneet

Analyysia

- Isot huoneet jaoteltu levolle ja toiminnalle.
- 1. huone, eli toimintahuone kalustettu harvakseltaan, mutta kuitenkin siten että suurta yhtenäistä lattiapintaa ei jää mihinkään. Lattiassa on pikemminkin mahdollisuus pienten ryhmien leikeille
- 2. huoneessa eli lepo- ja nukkuhuoneessa kalusteet ryhmitelty levon asteen mukaan.
  - › Sohvilla lepäillään valveilla, patjoilla nukutaan.
- Lapsen suunnittelu oli hyvin harkitsevaa.

Kuva. Tytön tilasuunnitelma

1. Huone, jossa leikitaan kotia ja oleillaan
  - a) Kotileikkurinurkkaukset
  - b) Sohva, jolla luetaan kirjaa
  - c) Vuoteita joilla voi levätä välillä
2. Huone jossa ruokaillaan ja levätään
  - a) Matto, jonka kautta tullaan ruokapöytään
  - b) Ruokapöytä
  - c) Patjat, joilla levätään ruoan jälkeen
  - d) Kalusteita oleiluun ja lepäilyyn
3. Piha, jossa leikitaan mm. automatoilla

Analyyysiä

- Lapsen äidinkieli ei ole suomi, joten osa tehtävänannosta ja tutkijan kysymyksistä jäi ehkä ymmärtämättä.
- Tilaan hyvin käytännöllinen lähestymistapa. Lapsi selitti kaikkien kalusteiden funktion ja sijoituksen tarinan muodossa.
- Levolle ja leikille tarkoitetut kalusteet ovat tiloissa lomittain ja kumpaakin on tarkoitus harjoittaa vuorotellen, spontaanisti ja vapaaehtoisesti.

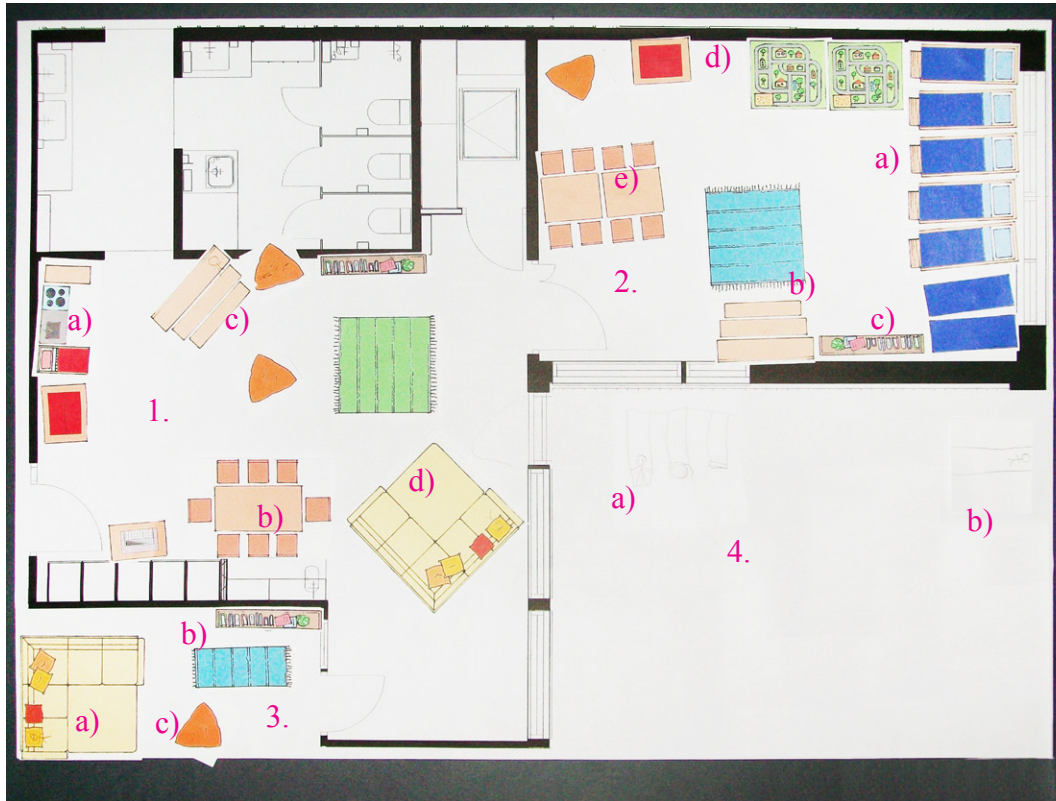

Kuva. Pojan tilasuunnitelma

1. Huone, jossa leikitään ja syödään
  - a) Poikien tietokonepelipaikka
  - b) Kotileikkimurkkaus
  - c) kirjahyllyt ja nukkekoti
  - d) Ruokailunurkkaus
2. Huone, jossa rauhallista toimintaa
  - a) Sadunlukupaikka
  - b) Tyttöjen tietokonepelipaikka
  - c) Nukkumisnurkkaus
  - d) Säkkituoli, josta leikitään automattolla
3. Juomatila
  - a) Rentoja istuimia joilla voi istua juodessaan
4. Piha
  - a) Grilli
  - b) Maitopurkeista tehty lumiukko

Analyysia

- Huoneet on jaoteltu levolle ja leikille
- 1. huoneessa leikitään, syödään, ja pojat pelaavat pelikoneella
  - › Lapsi pitää poikien tietokonepelejä ehkä rajumpina, meluisampina tai haluaa vain rauhaa tytöiltä?
- 2. huoneessa leikitään rauhallisia leikkejä, levätään, kokoontutaan aamuisin ja tytöt pelaavat pelikoneella
  - › Lapsi yhdistää tyttöjen leikit rauhallisuuteen? Haluaa pitää etäisyyttä toiseen sukupuoleen?
- Tiloihin jätetty keskelle paljon vapaata lattiatilaa
- 3. tila on juomatila, jossa lapsen mukaan voi juoda jos on jano. Tilan kalusteista on kuitenkin havaittavissa myös tietty rentoutumisen ja levon ajatus.
- Maitopurkeista tehty lumiukko viittaa luovuuden tarpeeseen.

Kuva. Tytön tilasuunnitelma

1. Esikoululaisten (isojen lasten) huone
  - a) Kotileikkurinurkkaus ja nukketalo
  - b) Ruoka- ja askartelupöytä
  - c) Kokoontumispenkki ja -tuolit
  - d) Iso sohva
2. Tarhalaisten (pienen lasten) huone
  - a) Nukkumanurkkaus
  - b) Kokoontumispenkki
  - c) Kirjahylly
  - d) Nukketalo ja automatot
  - e) Ruoka- ja askartelupöytä
3. Lepo- ja satutila
  - a) Iso sohva
  - b) Kirjahylly
  - c) Säkkituoli esim. sadun lukijalle
4. Piha
  - a) Keinut
  - b) Liukumäki

Analyysia

- Tila jaettu eri ikäisille lapsille.
  - › Funktionaalinen ja realistinen ajattelutapa
- Lapsi sanoo, että pienempien kanssa on kuitenkin kiva joskus puuhailla
  - › Kaipaa yhteyttä eri ryhmien välille
- Pienille on enemmän lepoaikoja, vähemmän leluja
- Esikoululaisille on enemmän aktiivisen leikin kalusteita
- Esikoululaisten kokoontumispaikka on joustavampi säkkituoleineen
  - › Ikä tuo vapautta?
- 3. huone vastaa pienten, rauhallisen nurkkausten tarpeeseen.
- Kalusteet aseteltu harkiten ja lattiapintaa jätetty vapaalle leikille.

Kuva. Tytön sisustusohja

1. Huone

- a) Tavaroiden säilytys
- b) Lepopaikka
- c) Automatto ja tietokonepelipaikka
- d) Kotileikkurinurkka ja nukketalo

2. Huone

- a) Lukunurkkaus ja kirjahylly
- b) Nukketalo ja tietokone
- c) Kokoontumispenkki ja patja, jos joku ei mahdu penkille
- d) Pöytä

3. Huone

- a) Pöytä
- b) Lepopatjat

Analyyysiä

- Nähtävissä on hienoinen ero aktiivisuustasossa huoneiden välillä. 1. on hieman toiminnallisempi.
- Kalusteet on sijoitettu seinää pitkin
  - › Lapsi haluaa paljon vapaata lattia-tilaa?
- Nukkekotia ja kotileikkiä on liitetty yhteen.
  - › Aihepiiri on yhteinen, voi vaihtaa leikkijän roolia toimijasta sanelijaksi
- Lepopaikkoja vähän, ainoastaan satunnaiselle levontarpeelle

Yhteenveto

Lasten ideakokonaisuudet ovat hyvin yksilöllisiä mitä tulee esimerkiksi vapaaseen lattiatilaan tai lepopaikkojen määrään. Jotkut lapset haluavat, että lepoon on paljon mahdollisuuksia, ja että se voisi myös tapahtua sosiaalisen toiminnan yhteydessä. Monet näyttävät haluavan, että kesken leikin voisi käydä lepäämään, mutta samalla vielä nähdä mitä muut tekevät. Lepäämisestä olisi siis tehtävä paitsi vapaaehtoista, sille pitäisi antaa monenlaisia mahdollisuuksia. Vain kaksi lasta halusi, että kaikki lepopaikat ovat eri huoneessa kuin leikkipaikat. Toisaalta jotkut tuntuvat toivovan, että oikea lepo huone, jos sellainen kuuluu suunnitelmaan, olisi hieman eristetty meluisimmista leikeistä, jotta nukkuajat saisivat rauhaa ja hiljaisuutta. Yksi lapsi jopa kuvaili, että jos lepo huoneen oven lähellä on leikkipaikka, sen pitää olla sellainen, jossa leikittää hiljaa.

Jotkut lapset ovat laittaneet kaikki toimintapisteet liki toisiaan. Ehkä tarkoitus on, että yhdestä paikasta voi siirtyä helposti toiseen, tai sitten on tarve nähdä mitä muut tekevät, jolloin oman asemansa voi arvioida helposti uudestaan. Tämä piirre kuvissa käy yhteen lasten sosiaalisen toimintakentän kanssa. (ks. kohta 3.3.2) Samoin on esimerkiksi lasten pöytävalintojen laita. Melkein kaikki lapset ovat laittaneet tiloihin yhden suuren pöydän monen pienen sijaan.

Suurin osa lapsista on jättänyt jonkin tyhjän, kalustamattoman nurkan tilaan, ellei jopa isoa tyhjää aluetta. Monet ovat myös kalustaneet tilat runsailla pehmytkalusteilla, jotka ilmeisesti tarjoavat monipuolisen toiminnan mahdollisuuden siinä missä tyhjä lattiakin. Lapset harrastavat paljon spontaania, säännötöntä peuhaamista: painia, liikkumista sekä pelejä ja leluilla leikkimistä päiväkodin pehmokalusteissa. Suosituin kaluste haastattelupäiväkodissa oli iso pehmopesä, jonka tyyppisiä vahtomuovikalusteita myyvät lähinnä lastenkalusteyritykset. Sohvalta käsin on myös helppo ulottua lasten yhteiseen mieltymykseen, pelikoneisiin. Tietotekniikan käyttö tai ainakin sen saatavuus näyttäisi kuvien perusteella olevan mieluista lapsille, joskaan kukaan ei täyttänyt huonetta tietokoneilla. En tosin antanutkaan lapsille kovin monta pelikonekorttia, mutta kuitenkin vapauden piirtää niitä lisää.

7 Tavoitteet

Tavoitteena on luoda tilasuunnitelma, joka sisältää tilaohjelman, valaistus- ja värisuunnitelman, sekä kalustevalinnat analyysineen. Tätä varten tarvitaan havainnollistavat piirustukset ja kolmiulotteisia tilanäkymiä, joista näkee miten värit, valot, muodot ja tunnelma toimivat. Suunnitelmaan kuuluu myös kalusteiden ja valaisinten tyyppitys sekä materiaalikartat.

7.1 Pedagogiset tavoitteet

Pedagogisesti ajateltuna tilojen on palveltava lasten kehittyviä aisteja sekä erilaisia oppimistyyliä. On mahdollistettava oppiminen leikin varjolla ja niin tarkkailevan kuin kinesteettisenkin lapsen on voitava käyttää omaa ajattelun kieltään. Materiaalien, värien ja valojen yhteisvaikutelmaa suunnitellessani käytän termiä “aistimateriaalit”, jolla tarkoitan materiaaleja sekä niiden kombinaatioita, jotka herättävät ja ruokkivat useita aisteja, niin näköä, tuntoa kuin kuuloa ja hajuakin ja tätä kautta vaikuttavat lapsen huomiokykyyn, keskittymiseen, elämyksiin ja oppimiseen.

Oppimistyyliä jaotellaan eri tavoin. Puhtaaseen aistien ja ajattelun yhteyteen perustuvan määritelmän mukaan oppimistyyliä on kolme: visuaalinen, audittiivinen ja kinesteettinen. Visuaalinen oppija tukeutuu näköaistiinsa. Visuaalisella oppijalla oppiminen sujuu parhaiten, kun esimerkiksi luennoitsija kirjoittaa samalla taululle sen mitä kertoo, tai oppija lukiessaan samalla katselee oppikirjan kuvia. Audittiivinen oppija muistaa parhaiten asiat, jotka hän on kuullut ja onkin hyvä oppimaan asioita esimerkiksi luennoilla ja perinteisellä tyylillä, jossa opettaja kertoo ja oppilas kuuntelee. Kinesteettinen oppija on perinteisille opetustekniikoille ongelmallisempi, koska hän tarvitsisi materiaalia, jonka voi opiskella oman kehon ja liikkeen kautta. Tällaista opetusmateriaalia ei perinteisessä koulumaailmassa ole ollut olemassa. Kinesteettiset lapset ja aikuisetkin ovatkin usein menestyneet parhaiten liikunnassa.

Toinen oppimisen määrittelytapa perustuu ihmisen taipumuksiin toiminnassa. Oppimistyyliä ovat siis myös toiminta-, ryhmätyö- ja ongelmanratkaisutyyliä. Näitä ovat: osallistuja, tarkkailija, päättelijä ja toteuttaja. Jokaisessa ihmisessä on hiukan jotain tyyliä, mutta yleensä 1 tai 2 tyyliä ovat jossain määrin hallitsevia. Tilasuunnitelmassa jokaista oppimistyyliä on voitava tukea kalustevalinnoin, materiaalivalinnoin ja pintakuosein, valaistuksella sekä akustiikalla. Kalusteita on voitava siirrellä ja ryhmitellä uudelleen, jotta esimerkiksi tarkkailija ja toteuttaja mahtuvat toimimaan sujuvasti yhdessä. Pintamateriaalien ja värien rytmityksellä ja integroimalla symboleita, esimerkiksi numeroita tai kirjaimia lattiaan, askelmiin tai muihin elementteihin, voidaan edesauttaa kinesteettisen lapsen oppimisprosesseja. Liikkuminen tai muuten aktiivinen kehollisuus on mahdollistettava myös silloin, kun muut opettelevat asioita istuen hiljaa ja kuunnellen. Tätä voidaan auttaa esimerkiksi antamalla vaihtoehtoja istuimien valintaan ja jättämällä riittävästi tilaa kalusteryhmien väliin. Tosin tietysti kasvattajien päämääriä ei voida mennä sabotoimaan siten, että tila provosoisi ei toivottua käytöstä, mutta modernit pedagogiset keinot ovat alkaneet hyväksyä ja soveltaa opetusta erilaisiin oppimistyyliin sopivaksi. 65

7.2 Viihtyvyys

Kuten RT-kortti I1003 määrittelee, päiväkodin viihtyisyyteen vaikuttavat tekijät ovat kodikkuus, innostavuus, elämyksellisyys, sosiaalisuus, yhteisöllisyys, omakohtaisuus ja omaksi tunteminen sekä mahdollisuus muokata ympäristöä. Viihtyisyyteen vaikuttaa monelta kannalta sosiaalinen ulottuvuus ja mahdollisuus säädellä sosiaalisuuden astetta omassa olemisessa. Kaikkia käsitteitä on käsitelty muun muassa kappaleessa 3. Omaa suunnitteluprosessiani varten ryhmittelen viihtyisyystekijät kolmeen yläotsikkoon:

Sosiaalisuus

- › yhteisöllisyys, sosiaalisten taitojen kehittäminen
- › yksinolon mahdollisuus

Joustavuus

- › muokattavuus, monipuoliset käyttömahdollisuudet, tilaa taiteelle ja luovalle toiminnalle
- › leikittävyys, käyttötarkoituksen muuttamismahdollisuus mielikuvituksen avulla, tilaelementit, jotka soveltuvat tähän tarkoitukseen (pesät, tasot, korokkeet, seinäkkeet, luukut)

Elämyksellisyys

- › lapsia innostavat elementit, tarinaa kertovat, opettavat elementit (värit, kuvat, materiaalit)
- › tila innostaa liikkumaan

7.3 Toiminnallisuus

Tilat on jaettava myös siten, että aikuisille on omat tilansa, jotka helpottavat eri tehtävien hoitoa ja työn ja taukojen rytmittämistä. Suurin osa päiväkotitiloista on molempien “osapuolten” yhteistä toimintakenttää, mutta on mietittävä myös voisiko joitain alueita pyhittää vain lasten käyttöön ja millä ehdoin tällainen on mahdollista. Kuten aikaisemmissa kappaleissa on todettu, on tärkeää, että tilassa kulkeminen, etenkin suurissa ryhmissä olisi mahdollisimman sujuvaa ja pulonkauloja tai huonoa hallittavuutta syntyisi mahdollisimman vähän.

7.4 Kustannukset

Vaikkei projekti valmistukaan toteutettavaksi, haluan jättää tällaisen mahdollisuuden avoimeksi, joten pyrin suunnittelemaan kustannustehokkaasti ja pitkäikäistä käyttöä edesauttaen. Materiaaleissa ja kalusteissa tämä tarkoittaa edullisuutta sekä kierrätettävyyttä ja kiintokalusteissa lisäksi mahdollisimman yksinkertaista valmistusta, valaistuksessa taas lähinnä huollettavuutta, matalaa energiankulutusta ja pitkää käyttöikää. Värien täytyy harmonisuuden ja innostavuuden ohella olla siten valittuja, että ratkaisua jaksaa katsella vaikka trendit muuttuvat ajan kuluessa. Pyrin myös käyttämään mahdollisimman paljon kotimaisia tai ainakin eurooppalaisia, edullisia materiaaleja. Käytännön esimerkkinä voisi mainita esimerkiksi koivun, jonka voi petsata useisiin sävyihin sen sijaan, että käyttäisi jotain eksoottista puulajia, jolla on haluttu väri, mutta joka on kallista ja jonka laillisesta hakkuusta ei voida olla täysin varmoja.

Ikävä kyllä edullisuus tarkoittaa joissain tapauksissa huonomman materiaalin valitsemista. Huonomuus tarkoittaa tässä yhteydessä esimerkiksi epäekologista valmistusprosessia, kierrätyskelvottomuutta, heikkoa kestävyyttä tai laatua tai keinotekoista, teollista ulkomuotoa, tuntua, tai hajua. Tällaisessa valintatilanteessa pyrin tekemään kompromisseja siten, että tärkeimmät ja kokonaisuuteen eniten vaikuttavat valinnat tehdään paremman laadun mukaan ja edullisin valitaan vähemmän huomiota herättäviin kohteisiin tiloissa. Edullisemmän valintaan vaikuttaa tietenkin myös esimerkiksi jonkin materiaalin esiintymistiheys, volyyymi tilassa. Hyvin arvokasta materiaalia tai elementtiä ei voi ostaa satoja tai tuhansia kappaleita tai neliömetrejä.

7.5 Muut

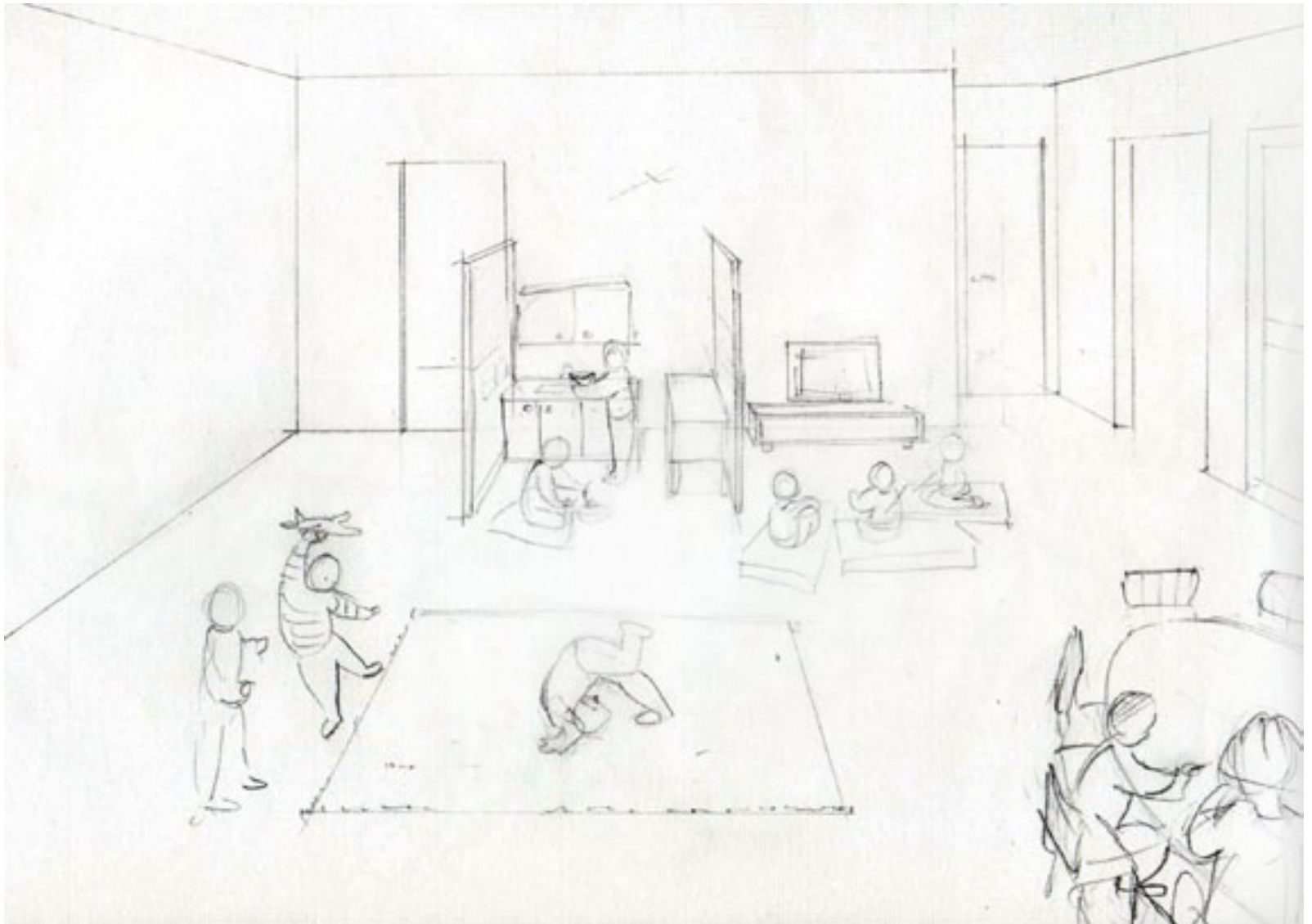
Ekologisuus on arvokas tavoite suunnittelussa. Tässä, kuten monessa muussakin kohteessa ekologisuuden tielle ovat usein tulleet edellisessä kappaleessa käsitellyt kustannuskysymykset. Kuitenkin arkkitehtisuunnittelun alkuvaiheessa yhdeksi tavoitteeksi oli kirjattu ekologiapainotteisuus. Ideaalitalanne olisi siis löytää mahdollisimman ekologisia tuotteita, jotka olisivat kustannuksiltaan mielekkäitä. Materiaalia valitessa on syytä katsoa materiaalia MIPS-luvun (material input per unit of service) kannalta tai tarkastella sen muita tiedossa olevia ympäistövaikutuksia. Joskus ekologisuus tarkoittaa hyvää huollettavuutta ja pitkää käyttöikää, jolloin materiaali tai elementti tulee pitkällä tähtäimellä edullisemmaksi kuin halvempi, mutta lyhytikäisempi tuote.

7.6 Rajaus

(Alustava rajaus) Jotta työn määrä ei ylitä aikarajoitteita ja yhden ihmisen hallinnan kykyä, joudun rajaamaan suunnittelusta ulos joitakin asioita. Tilan koon sekä osittaisen modulaarisuuden vuoksi otan pääasialliseksi suunnittelukohteekseni kotialueet 1 ja 2, joiden teemaa muut kotialueet toistavat, sekä käytävän, salin ja pienryhmätilat. Vaikka teetin työntekijöillä kyselyn koskien myös henkiläkunnan tiloja, joudun rajaamaan ne ulos suunnitteluprosessista, jotta se ei venyisi liian laajaksi. Kiinteistön huoltotilat ja pihan rajaan ulos suunnittelusta. Kiintokalusteita suunnitelllessani jätän suunnittelun luonnos- tai päämittojen tasolle, jos kokonaisuuden hallinta sitä vaatii. Keskityn toiminnallisen tilaohjelman suunnitteluun liike-ratoineen, dynaamisen valaistuksen suunnitteluun, värisuunnitteluun ja kalustevalintoihin sekä akustiikkaan.

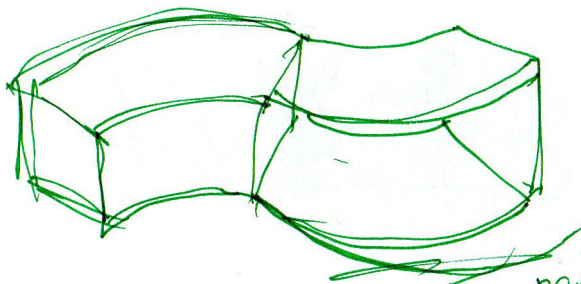
8 Suunnitteluprosessi

Suunnittelu lähtee omalla kohdallani liikkeelle luontevimmin kuvittelemalla elementtejä joita tilassa voisi olla, sekä niiden käyttöä. Näistä lähtökohdista nousi nytkin joitain eläviä mielikuvia, jotka luonnostelin nopeasti lyijykynällä.

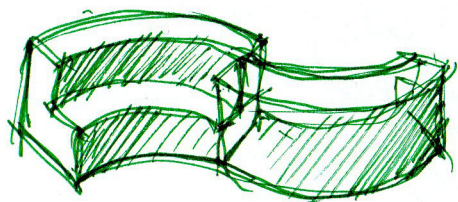

Ajatukset liikkuvat myös leikittävässä ja tilaa luovissa kalusteissa, perusmuodoissa sekä negatiivisissa ja positiivisissa muodoissa.

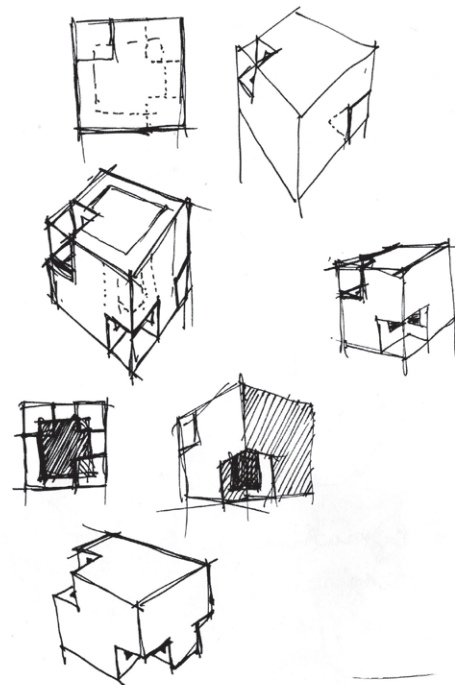
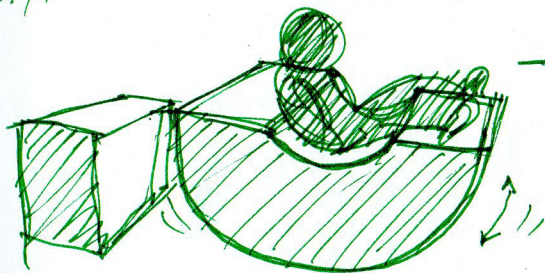
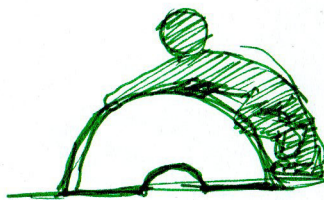
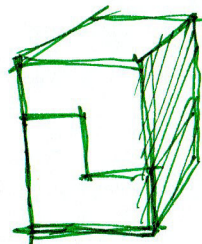
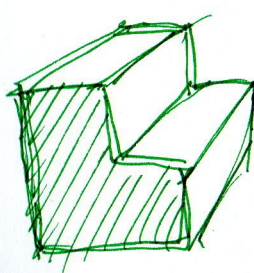
16.2.2011

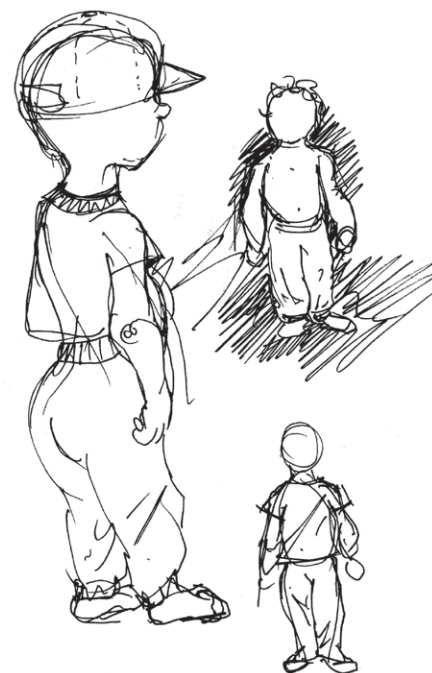
perusmuoto -
"kalusteet"

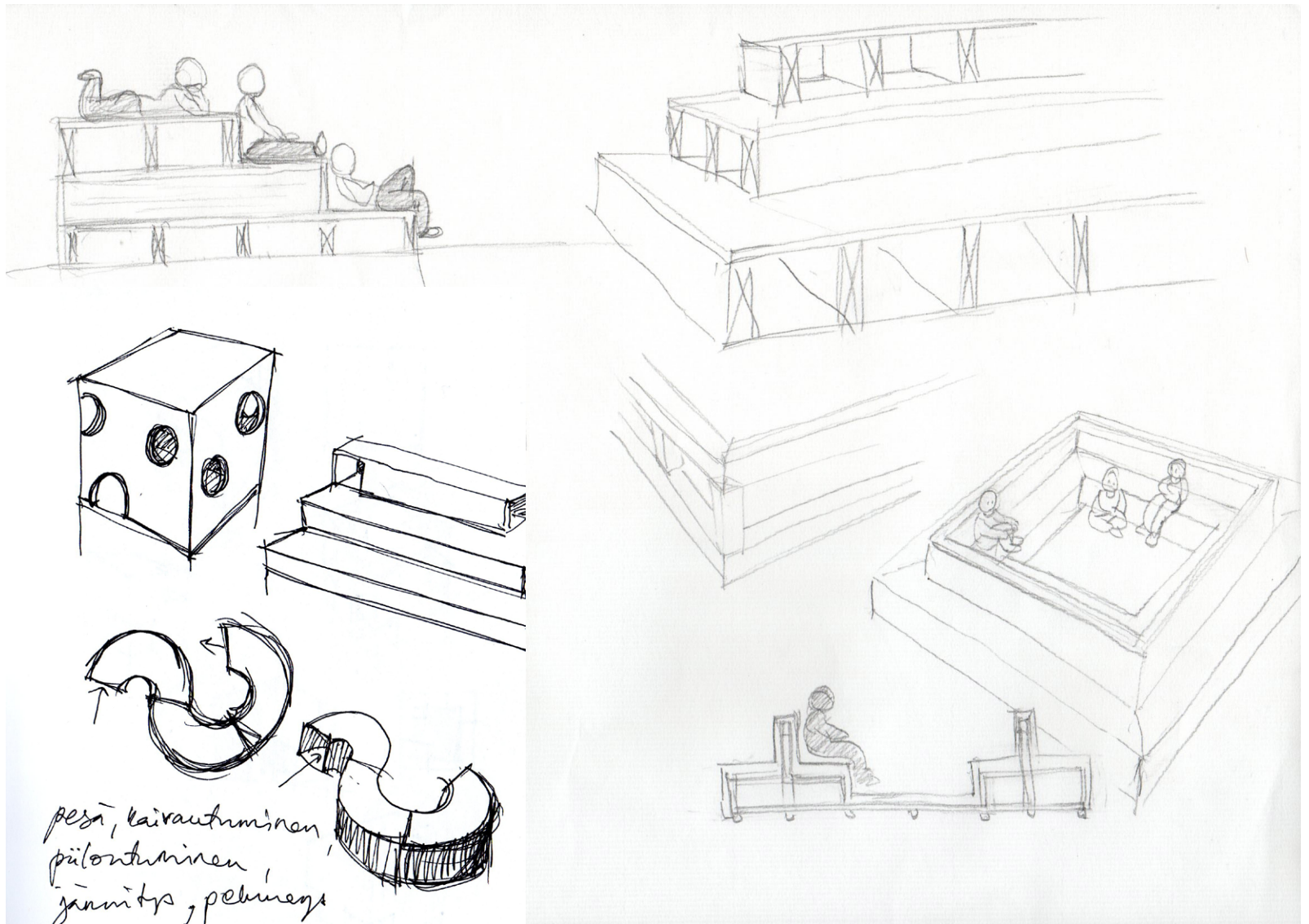
- vaihto muovi
- pintamateriaali
voimakkaasti
kiteistä.

16.2.2011

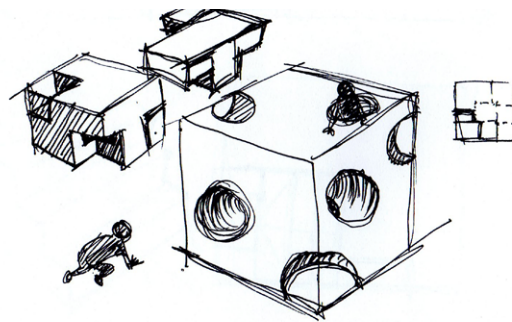
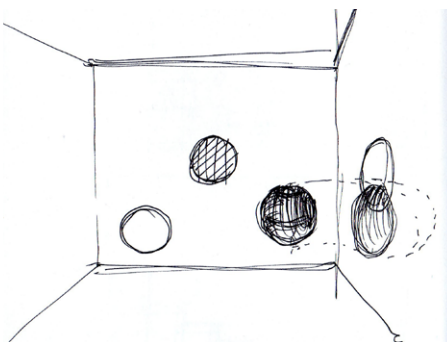

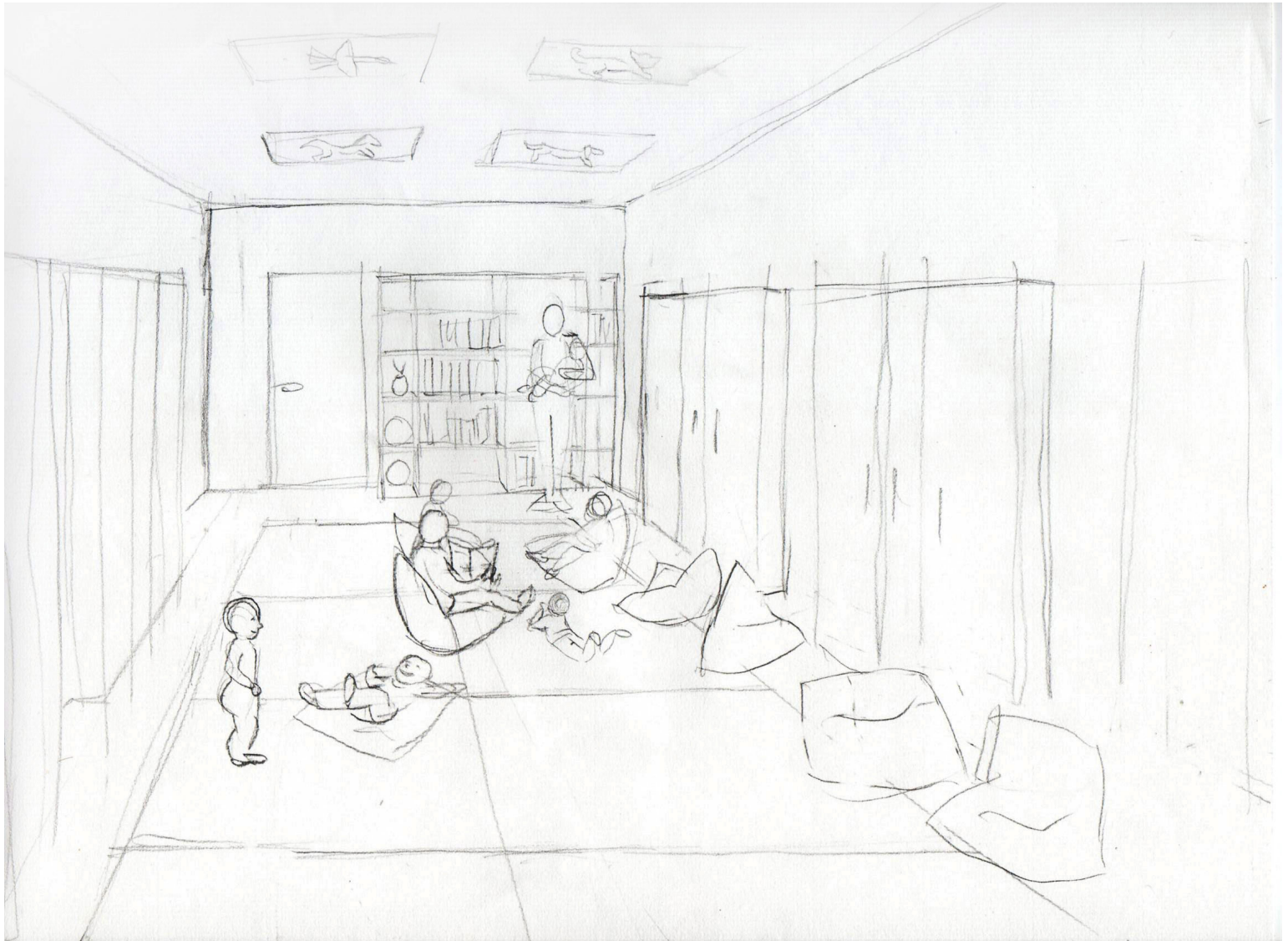

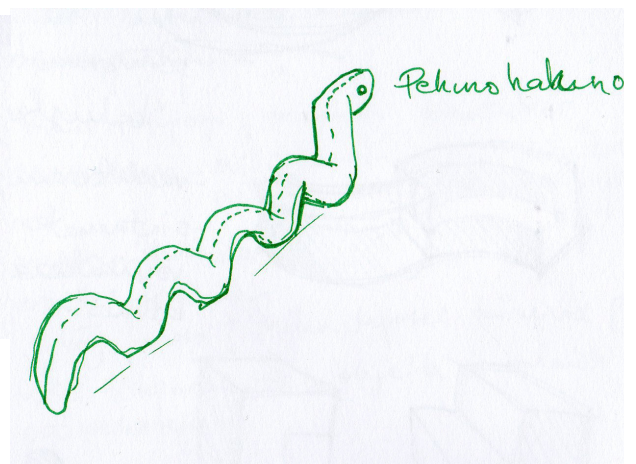
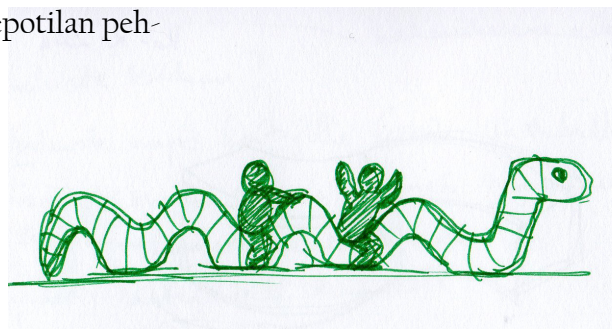
pesä, kairautuminen,
 pilontuminen,
 jännitys, pehmyys

Ideita ja luonnoksia leikittävistä kalusteista

Ideoita ja luonnoksia lepotilan pehmytkalusteista

8.1 Inspiraatio ja tunnelmakartat

kuva 48. DMB Proiect. Kindergarten decoration 8. <http://www.dmbproiect.ro>

kuva 49. Cebra a/s. Paletten – Design kindergarten 2009. <http://www.cebra.info>

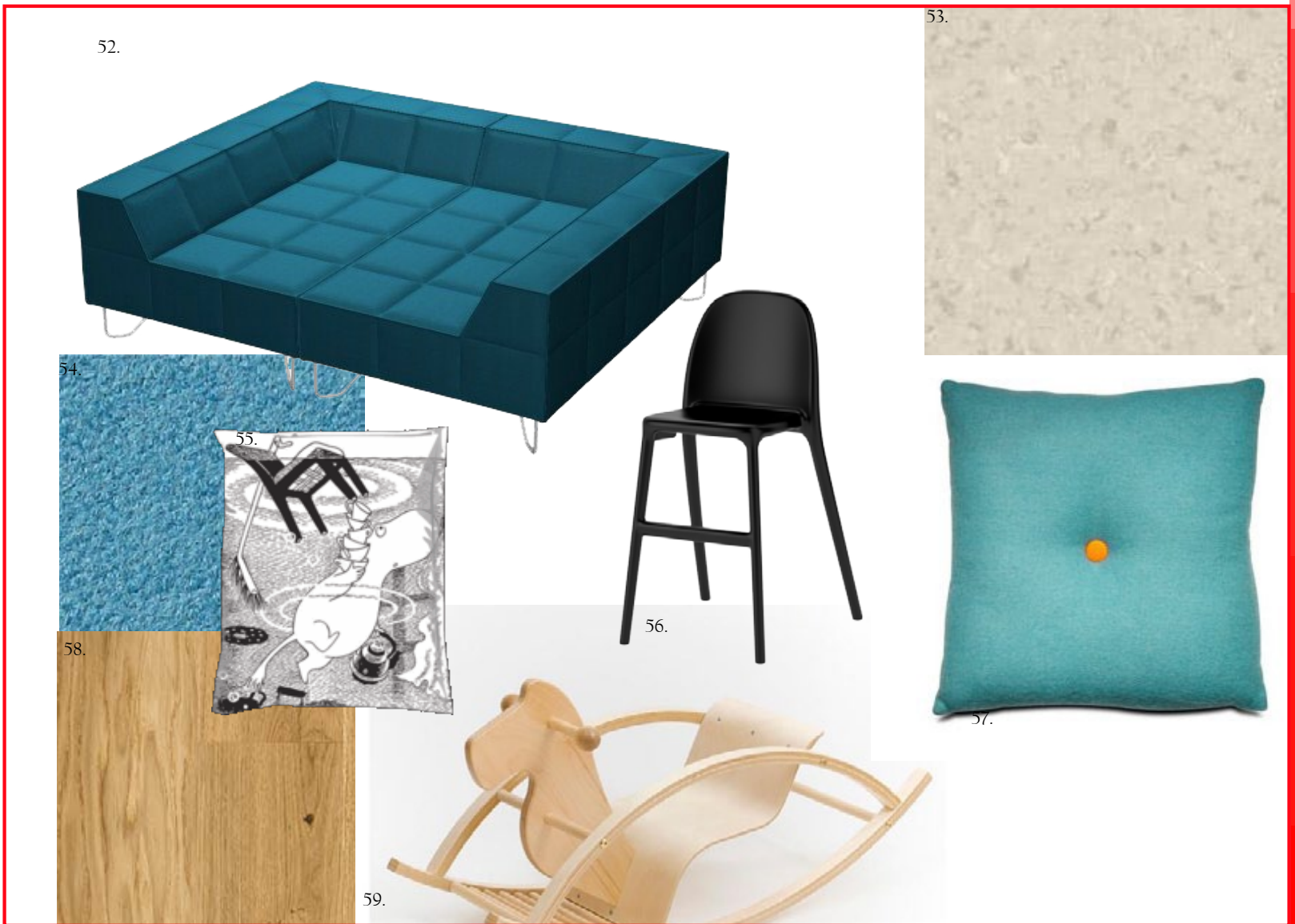
kuva 50. Arkkitehtitoimisto 70°N . Kindergartens, Tromsø 2006. <http://www.70n.no>

kuva 51. Arkkitehtitoimisto 70°N . Kindergartens, Tromsø 2006. <http://www.70n.no>

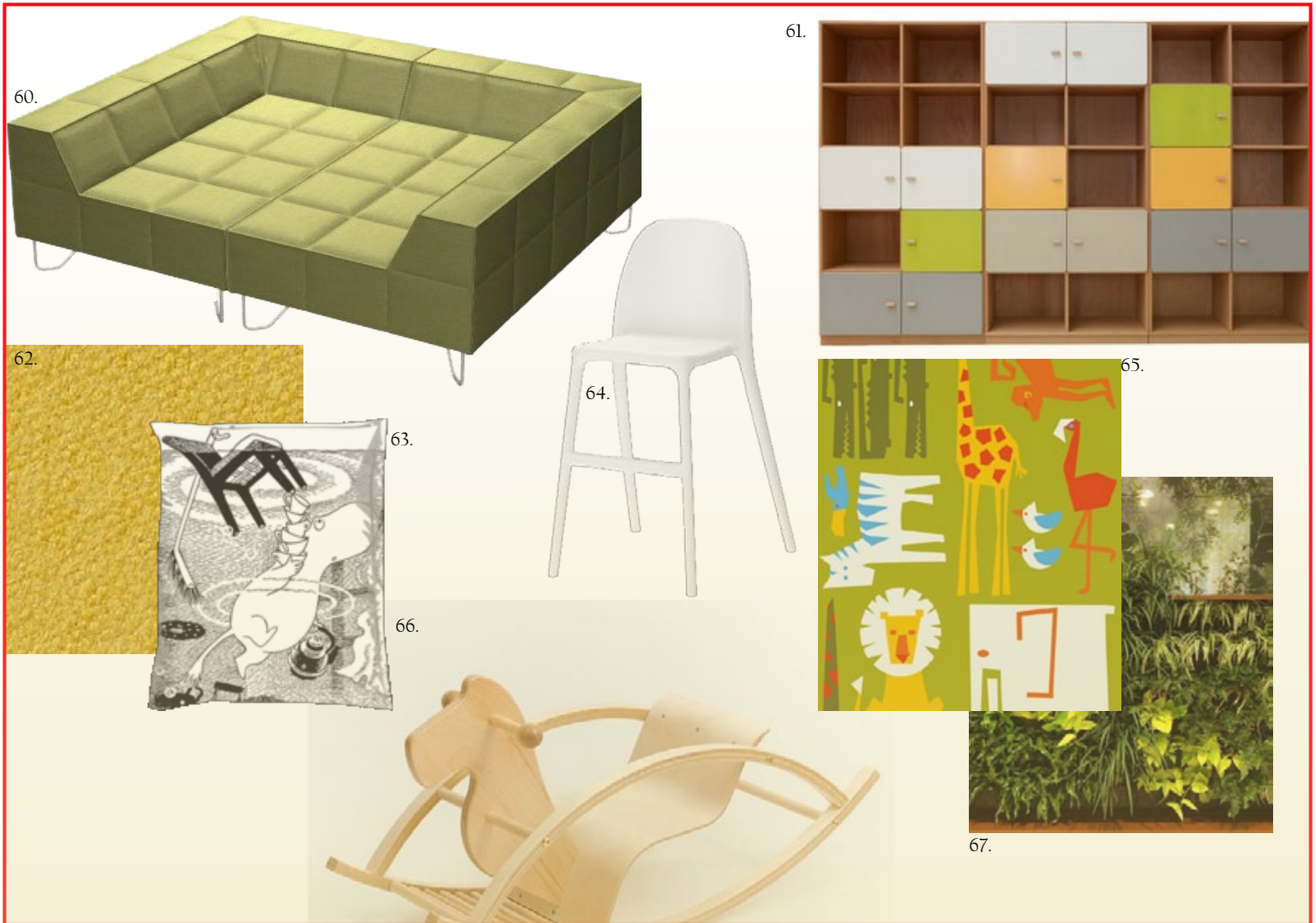
Etsin ideoita toteutetuista kohteista, joissa tiloja ja kalusteita on luotu epäkonventionaalisella tavalla. Sadunomaisuus ja leikittävyys on positiivinen lisä funktionaaliseen elementtiin.

Kuva 52. Boconcept. Sohvat/Milos.<http://www.boconcept.fi>. Kuva 53. Tarkett. iQ Natural/276. <http://www.tarkett-commercial.com>. Kuva 54. Vescom. Lani 7009.07. <http://www.vescom.com>. Kuva 55. Fredsack Finland. Säkkituoli Pyörre. <http://www.fredsack.fi>. Kuva 56. Ikea. Urban Junior. <http://www.ikea.com>. Kuva 57 Boconcept.. <http://www.boconcept.fi>. Kuva 58 Tarkett. Epoque. <http://www.tarkett-commercial.com>. kuva. 59. On24. Keinuhevonen. <http://www.on24.fi>.

Tunnelmakartta I. - Kotialue
 Värimaailma: viileä, skandinaavinen
 Elementit: moderneja, monikäyttöisiä

Kuva 60. Bo Concept. Milos. <http://www.boconcept.fi>. kuva 61. DeBreuyn. Debe.destyle.-hyllykokonaisuus. <http://www.architonic.com>. Kuva 62. Vescom. Lani 7009.21.. <http://www.vescom.com>. Kuva 63. Fredsack. Säkkituoli Pyörre. <http://www.fredsack.fi>. Kuva 64. Ikea. Urban Junior. <http://www.ikea.com>. kuva 65. Gravitizone. Arca de Noe. <http://www.architonic.com>. Kuva 66. On24. Keinuhevonen.. <http://www.on24.fi>. Kuva 67. Greenworks. Plant wall. <http://www.greenwork.se>

Tunnelmakartta 2. - Kotialue

Värimaailma: lämmin, luonnonmaiseman kasvillisuutta jäljittelevä, mutta pienillä kontrasteilla maustettu
Elementit: moderneja, monikäyttöisiä

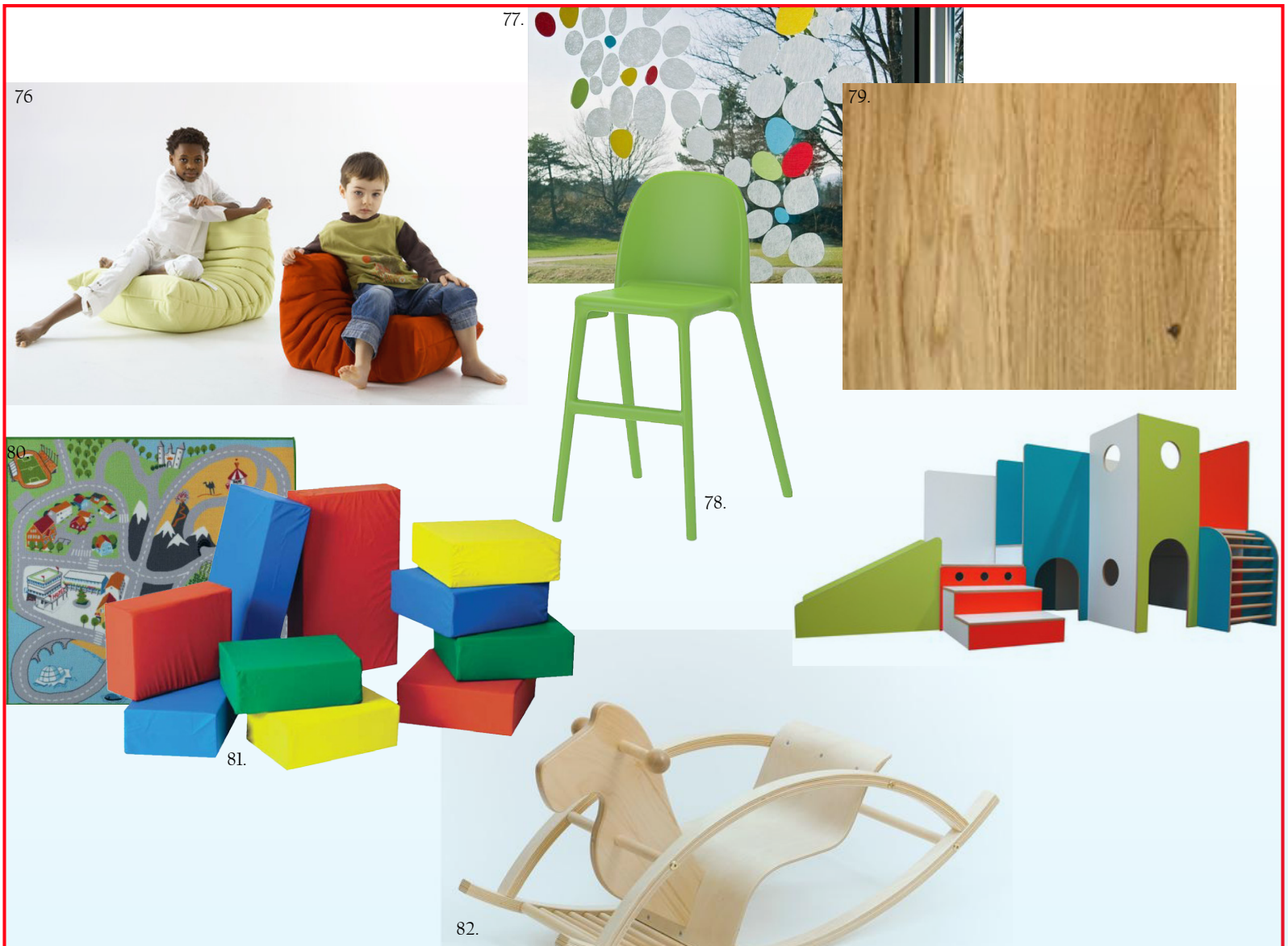

Kuva 68. Fritz Hansen.Alphabet. <http://www.fritzhansen.com>. Kuva 69. Ikea. Urban Junior. <http://www.ikea.com>. 70. Vescom. Lani 7009.21.. <http://www.vescom.com>. Kuva 71. de Breuyn. Debe.detail -Wandelstuhl. <http://www.debreuyn.de>. Kuva 72. Greenworks. Plant wall. <http://www.greenwork.se>. Kuva 73. Woodnotes - My. <http://www.woodnotes.fi>. Kuva 74. DeBreuyn. Debe.destyle.-hyllykokonaisuus. <http://www.architonic.com>. Kuva 75. Gravitizone. Cocodrilos. <http://www.architonic.com>

Tunnelmakartta 3. - Kotialue

Värimaailma: lämmin, värit lisäävät fyysistä lämmön tuntua. Värien herättämiä mielikuvia: maaperä, kasvikunta
Elementit: moderneja, monikäyttöisiä

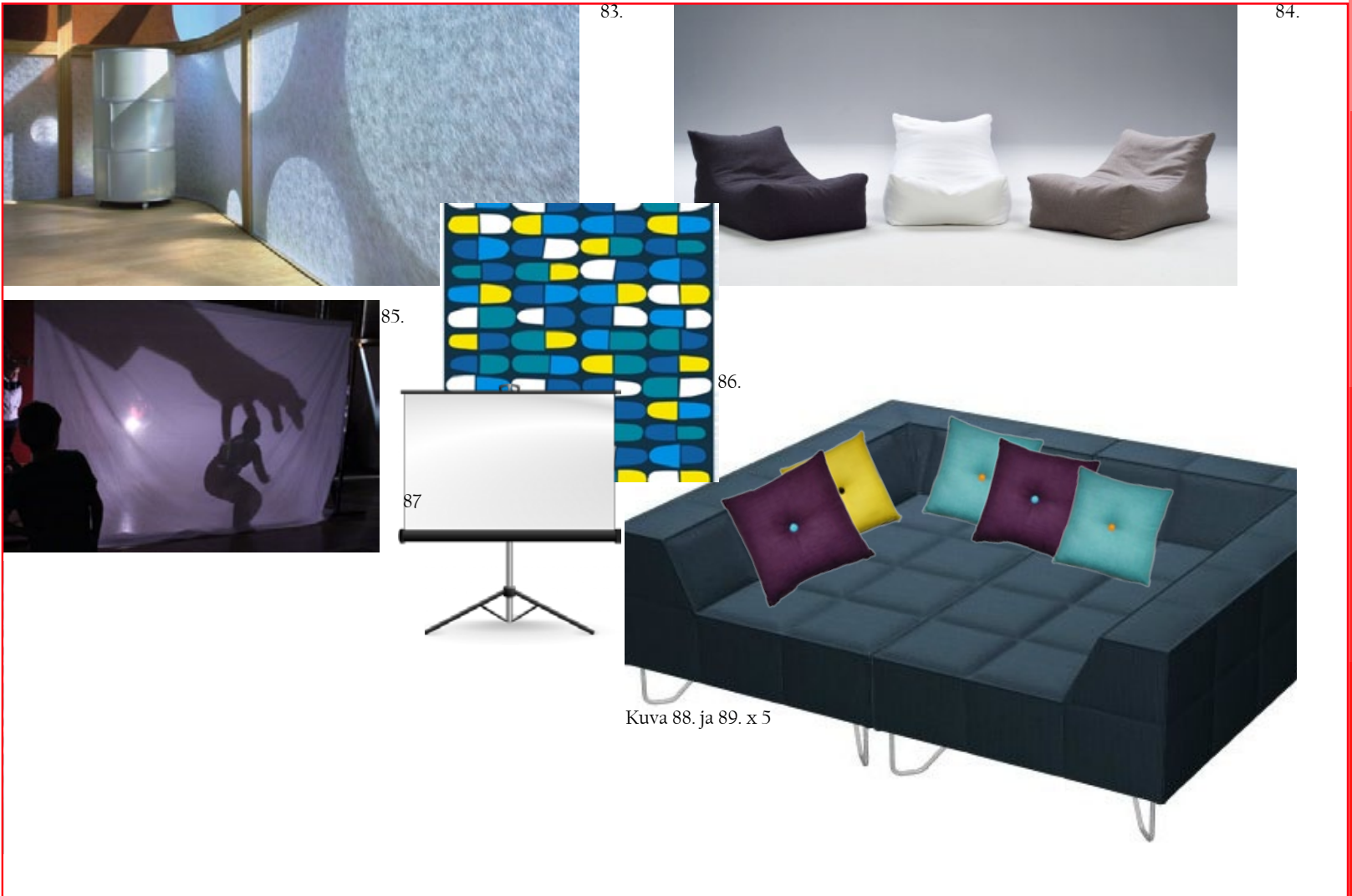

Kuva 76. Ligne Roset. Mini Togo. <http://www.architonic.com>. Kuva 77. Creation Baumann. Gecko in the box. <http://www.creationbaumann.com>. Kuva 78. Ikea. Urban Junior. <http://www.ikea.com>. Kuva 79. Tarkett. Epoque. <http://www.tarkett-commercial.com>. Kuva 80. Ikea. Lekplats. <http://www.ikea.com>. Kuva 81. Printel. Lekis-rakennustyyny. <http://www.lekolar.fi>. Kuva 82. On24. Keinuhevonen. <http://www.on24.fi>

Tunnelmakartta 4. - Kotialue

Värimaailma: kontrastinen, puhtaita perusvärejä yhdistelevä, perinteisesti lapsille suunnattu
Elementit: moderneja, monikäyttöisiä

Kuva 88. ja 89. x 5

Kuva 83. Creation Baumann. Gecko Crypta II. <http://www.creationbaumann.com>. Kuva 84. HT-Collection. Ghost. <http://www.htcollection.fi>. Kuva 85. Sakulaku. Varjoteatteria. <http://www.sakulaku.fi>. Kuva 86. Marimekko. Pikkujätöski. <http://www.finnishdesignshop.fi>. Kuva 87. Witre. Valkokangas. <http://www.witre.fi>. Kuva 88. Boconcept Milos. <http://www.boconcept.fi>. Kuva 89. Boconcept. Tyynyt. <http://www.boconcept.fi>.

Tunnelmakartta 5. - Satuhuone

Värimaailma: tumma, viileä pienin kontrastein. Värimaailma tukee tarvittaessa draamaa, jännityksen luomista ja eläytymistä ja toimii taustana esimerkiksi elokuvan esittämiselle

Elementit: moderneja, sosiopetaalisuuteen ja fyysiseen rentoutumiseen ohjaavia.

8.2 Tilaohjelma

Samalla kun tein käsivaraluonnoksia, lähdin luonnosteimaan kalusteita tyhjiin pohjatulosteisiin lyijykynällä. Tilojen värittäminen auttaa katsojaa hahmottamaan mistä tilatyypistä kulloinkin on kyse. Koodivärit ovat, kuten kappaleessa 6 eritellään:

- 1. Kotialueet
- 2. Pienryhmähuoneet
- 3. Sali
- 4. Käytävä
- 5. Pesu- ja wc-tilat
- 6. Eteiset, kuraeteiset
- 7. Henkilökunta, hallinto, huolto, muu

Luonnos

- Leikkihuone I:n toimintojen sijoittelu siten, että pitkä pöytä on sijoitettu huoneen keskiöön ja muut toiminnot ympäröivät sitä
- Pienryhmähuoneen pöydän ja sohvan sijoittelun pohdintaa. Kalusteet voisivat muodostaa yhtenäisen elementin
- Satuhuoneen pehmytkaluste on kiinteä ja vaikuttaa tilan muotoon
- Viherhuoneen pöydän pohdintaa. Vaihtoehtoja ei ole paljon.

Luonnos

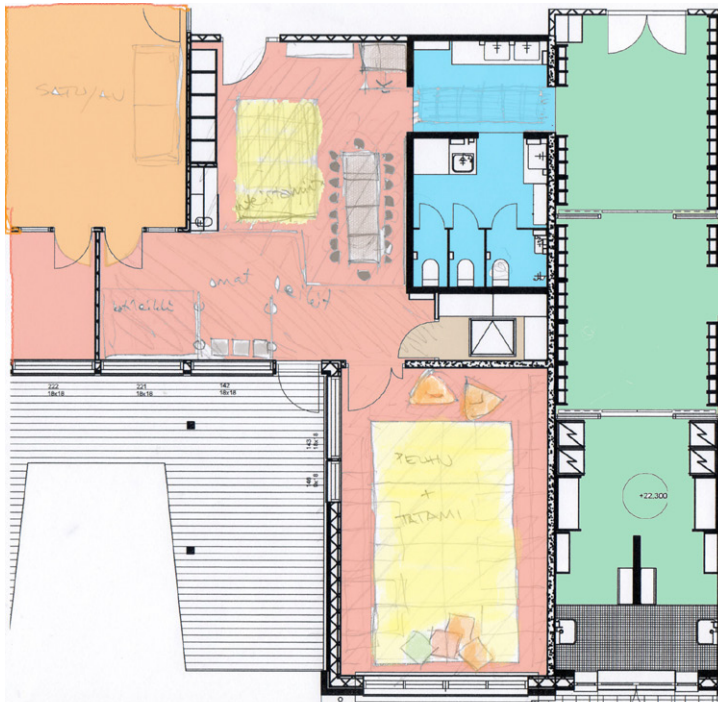
- Leikkihuoneissa pitkät pöydät jakavat leikkutilan ruokailu- ja leikkialueeseen
- Pienryhmähuoneen kalusteena pelkkä sohva ja peuhumatto
- Satuhuoneen pehmytkaluste on syvä, mutta ei kuitenkaan kiinteä. Kaluste ja projektori on suunnattu samalle seinälle

Luonnos

- Pienryhmähuoneen sohva ja pöytä muodostavat yhtenäisen tilaelementin, joiden ympärillä kulkureitti
- Satuhuoneen pehmytkaluste on syvä, tilan täyttävä. Kaluste ja projektori on suunnattu samalle seinälle

Luonnos

- Leikkihuoneen 2 pöytä on keskiössä. Muut toiminnot ovat seinänvieruksilla
- Lepohuoneen lattialla kolme tatamia, joilla pehmo-kalusteryhmät. Sängynjalat ovat ongelma.

Luonnos

- Leikkihuoneen 2 kalustuksen sommittelu lähestyy lopullista muotoaan. Kalusteet on sijoitettu seinäpintojen suuntaisesti, jolloin lattiatilaa jää paljon.
- Lepohuoneen täyttää peuhumatto/tatami. Ongelmana on sängyn lasku - mihin sängynjalat?

Luonnos

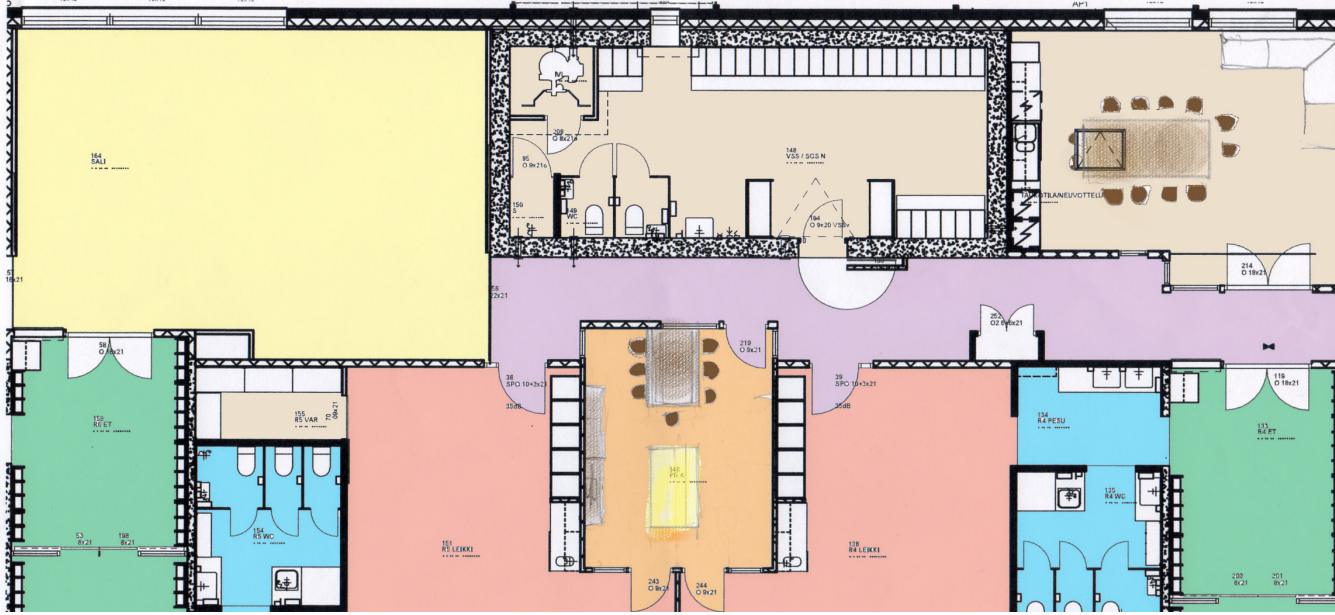
- Leikkihuoneen 2 pöytä tilassa sivuosassa. Leikki-kalusteet ja lattiapinta ovat keskiössä
- Lepohuoneen lattialla kapea tatami, joilla pehmo-kalusteryhmät. Sängynjalat saa laskettua, mutta tatami on liian pieni vliikunnallisiin leikkeihin.

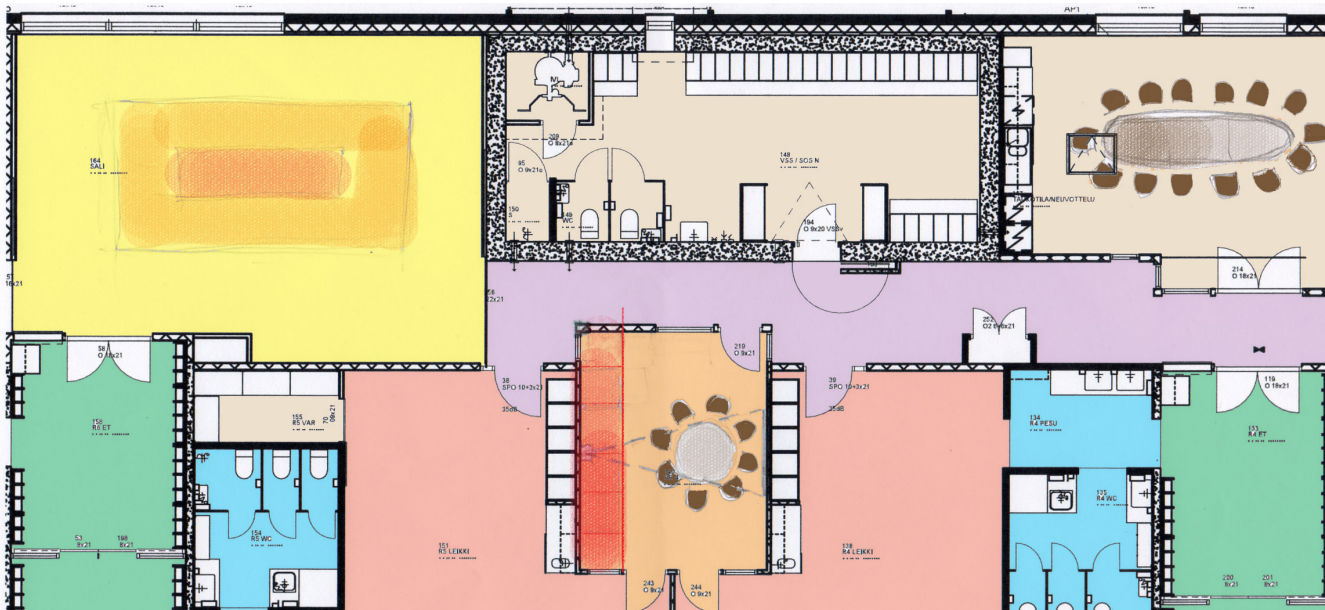
Luonnos

- Pienryhmähuoneen peräseinällä on pöytä, keskeimmällä sohva ja viihdekeskus. Kulkureitit kulkevat kalusteiden ympäri toimintaa häiritsevästi
- Tässä vaiheessa luonnostelin myös henkilökunnan tiloja, jotka sittemmin jätin pois suunnitelmasta

Luonnos

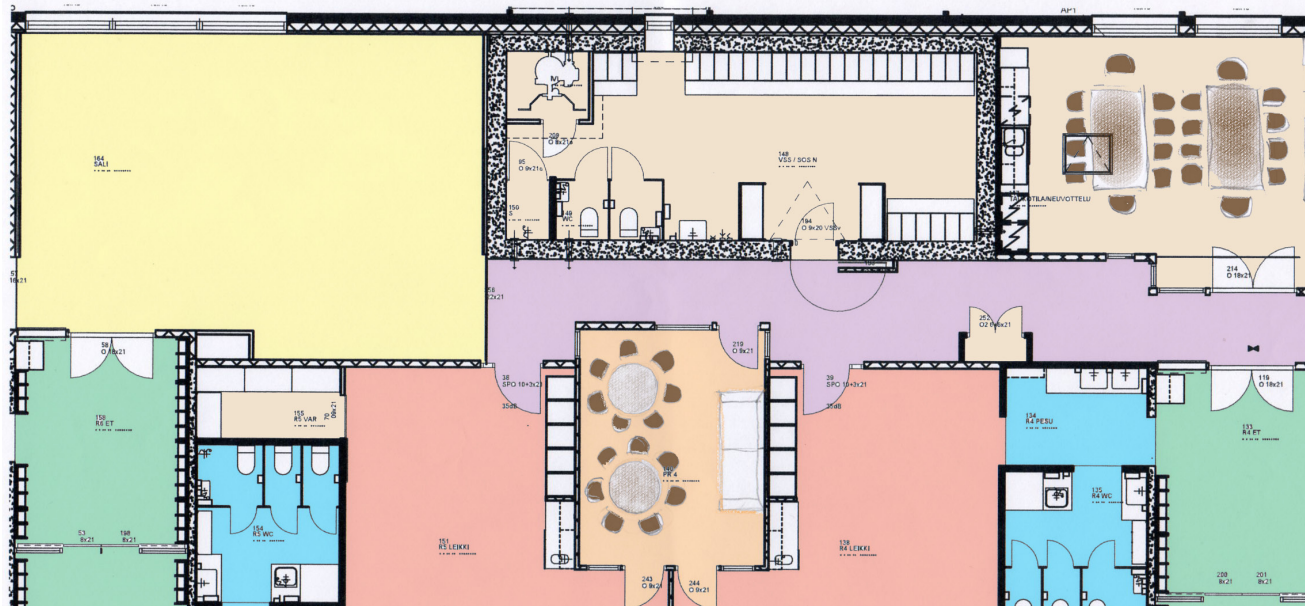
- Pienryhmähuoneen pitkällä seinällä on kiinteä pehmytkaluste ja edessä pyöreä pöytä. Katossa on projektori, joka on suunnattu toiselle pitkälle seinälle.
- Salin lattiaan on sommiteltu matosta kuvio

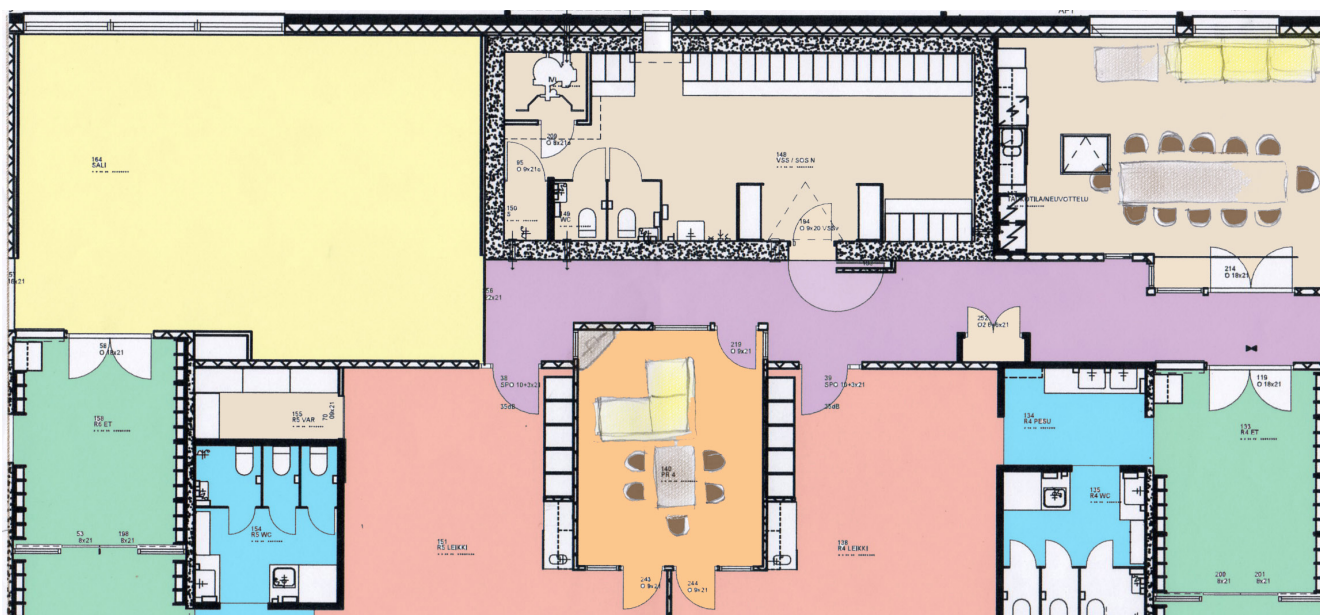
Luonnos

- Pienryhmähuoneessa on 2 pyöreää pöytää ja pieni sohva ilman viihdekeskusta/projektoria. Tila sitoo toimintaa enemmän kuin aiemmissa luonnoksissa.
- Tässä vaiheessa luonnostelin vielä henkilökunnan tiloja, jotka sittemmin jätin pois suunnitelmasta.

Luonnos

- Pienryhmähuoneessa on pieni pöytä ja kulmasohva, jotka jakavat tilan kahteen vyöhykkeeseen, joissa voi olla hyvin erilaisia toimintoja

Luonnos

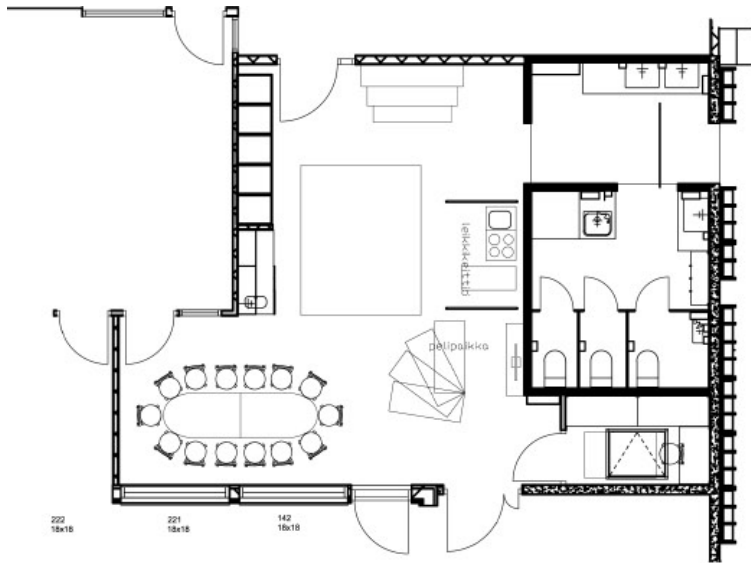
- Ateljeehousseessa on 1 pitkä pöytä, ja tyhjä lattiatile joka helpottaa maalausseinän käyttöä kuvataiteessa
- Tässä vaiheessa suunnittelin vielä toimistotiloja, jotka sittemmin jätin pois suunnitelmasta

Luonnos

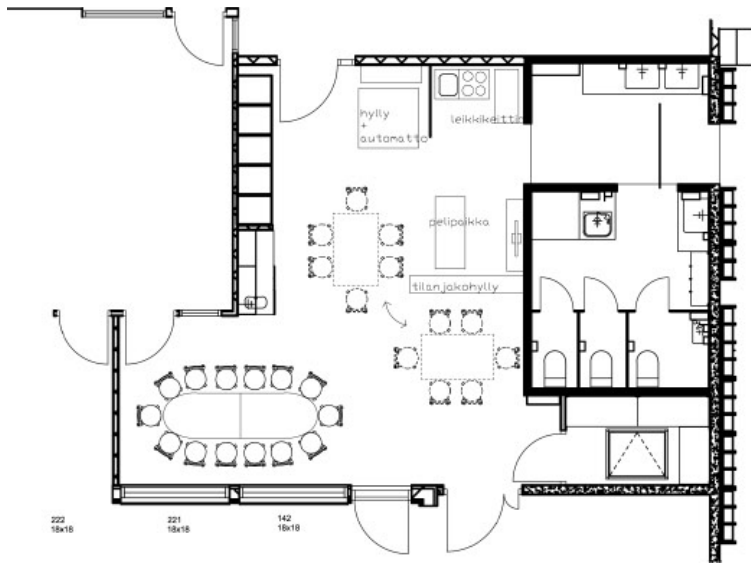
- Ateljeehousseessa 2 pientä pöytää, jotka helpottavat kyllä ryhmän hallintaa, mutta hankaloittavat maalausseinän käyttöä. Kotikeittiössä on 1 iso pöytä.

Ensimmäisiä cad-luonnoksia kotialue 2:n kalustamisesta

Luonnos

- Leikkihuone 2: Pitkän pöydän lisäksi tilaan mahtuu siirrettävä pikkupöytä. Lattiapinta-alaa on mahdollista tällöin muuttaa.
- Tilaa leikki- ja pehmytkalusteille jää liian vähän.

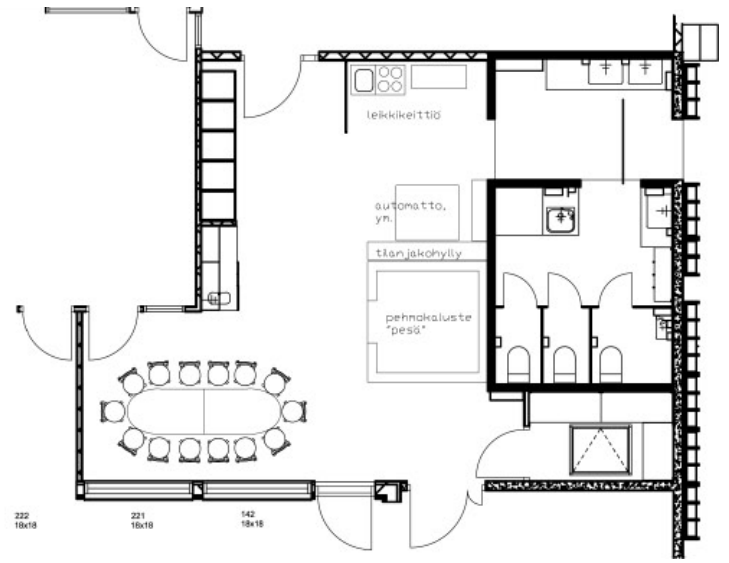

Luonnos

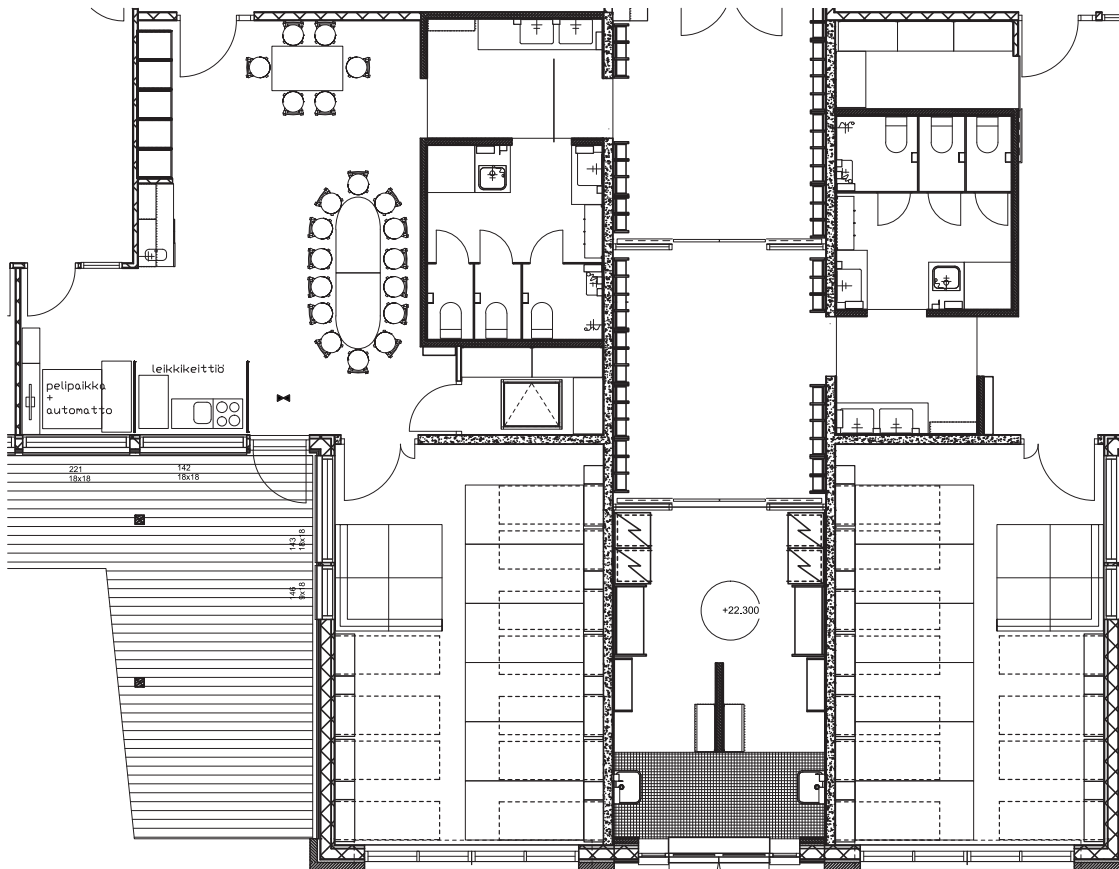
- Leikkihuone 2: Pöytä, matto, penkit ja lasten leikkikalusteet jakavat tilan ruokailunurkkaukseen, leikkitilaan ja aamutilaan, jossa kokoonnutaan
- Pehmytkalusteen funktion hoitavat siirreltävät patjat. Tämä ratkaisu ei ole työntekijälle esimerkiksi sadunluvun kannalta kovin ergonominen, vaikka mahdollistaakin lapsille tilan muuntelemisen.

Luonnos

- Sama, kuin yllä, mutta tilassa on iso pehmytkaluste, joka rytmittää toiminnan aktiivisuustasoa ruokailusta levon kautta leikkiin. Leikkikalusteilla on vielä hieman liian vähän tilaa.
- Siirrettävää pöytää saattaa joutua joka luonnoksessa käyttämään, jotta kaikki saadaan tarvittaessa yhtäaikaa syömään. Pöydän voisi säilöä varastoon.

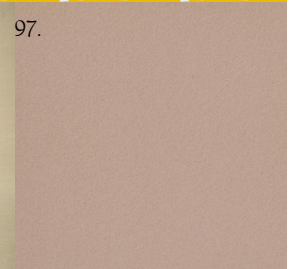
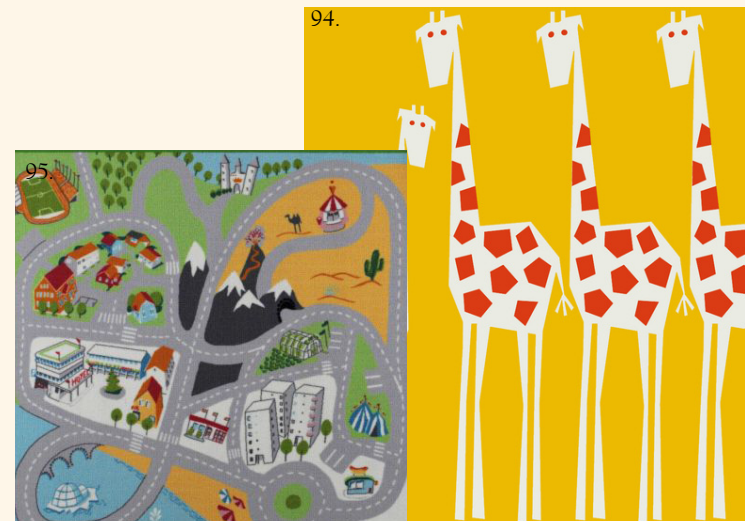
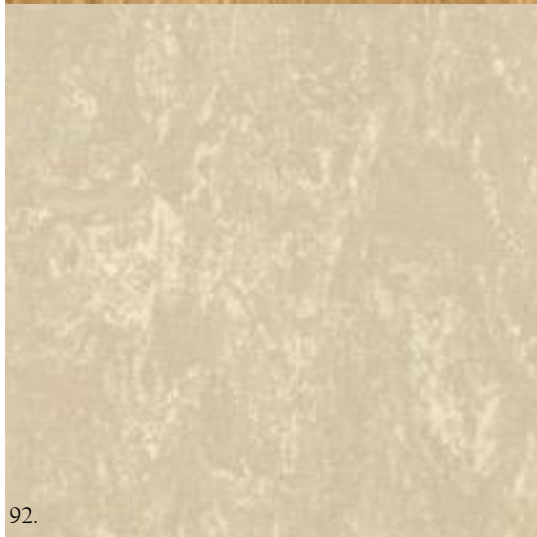

Luonnos

- Leikkihuone 2 on ilman minkäänlaista pehmytkalustetta ja sellainen on sijoitettu lepotilaan. Tatamien määrää on vähennetty. Leikkihuoneen pöydät mahdollistavat lasten ryhmittelyn mikä helpottaa tilanteiden hallintaa.
- Leikkikalusteille on oma nurkkaus, mikä lisää tunnetta, että lapset voivat vetäytyä rauhassa leikkimään.

8.3 Materiaalit ja värit

Kotialue 1:n materiaalit säestävät koodiväri punaista. Tunnelma on sekoitus tunnelmakartoista 4 ja 2, eli sekoittelee perusvärejä sekä luonnon ja maan miellelyhtymiä.

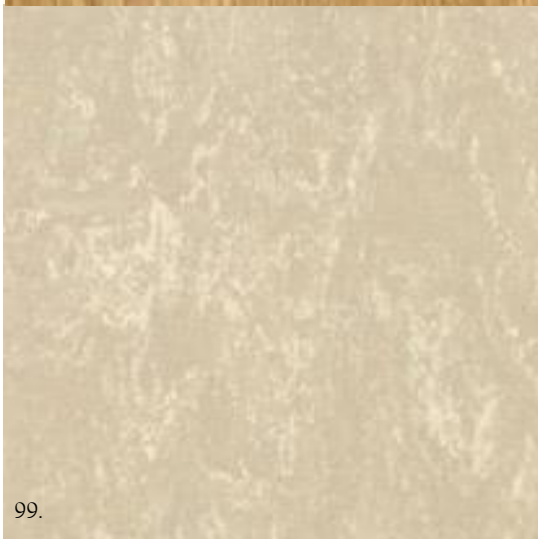

Kuva 91. Tarkett. Tammi Epoque. <http://www.tarkett-commercial.com> Kuva 92. Tarkett. Veneto xf 601. <http://www.tarkett-commercial.com> Kuva 93. Tecniceramica Zebrano Rojo. <http://www.tecniceramica.es> Kuva 94. Gravitizone. Jirafas.. <http://www.architonic.com> Kuva 95. Ikea. Lekplats. <http://www.ikea.com> Kuva 96.. Lauritzon's Sumu A02. <http://www.lauritzon.fi> Kuva 97. Forbo. Bulletinboard 2187. <http://www.forbo-flooring.fi>

Kotialue 2:n materiaalit luovat harmoniaa koodiväri oranssin ympärille. Tunnelma jatkaa kotialue:n linjaa

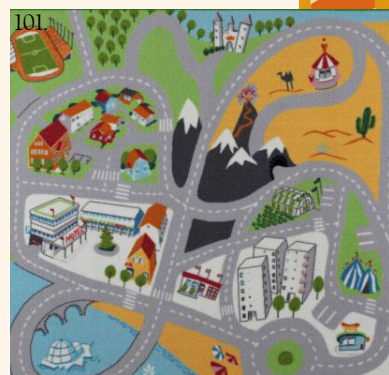
98.

99.

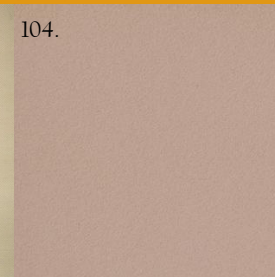
100.

101.

102.

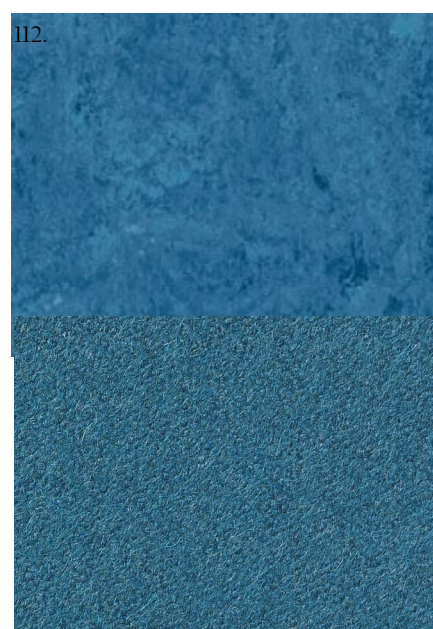
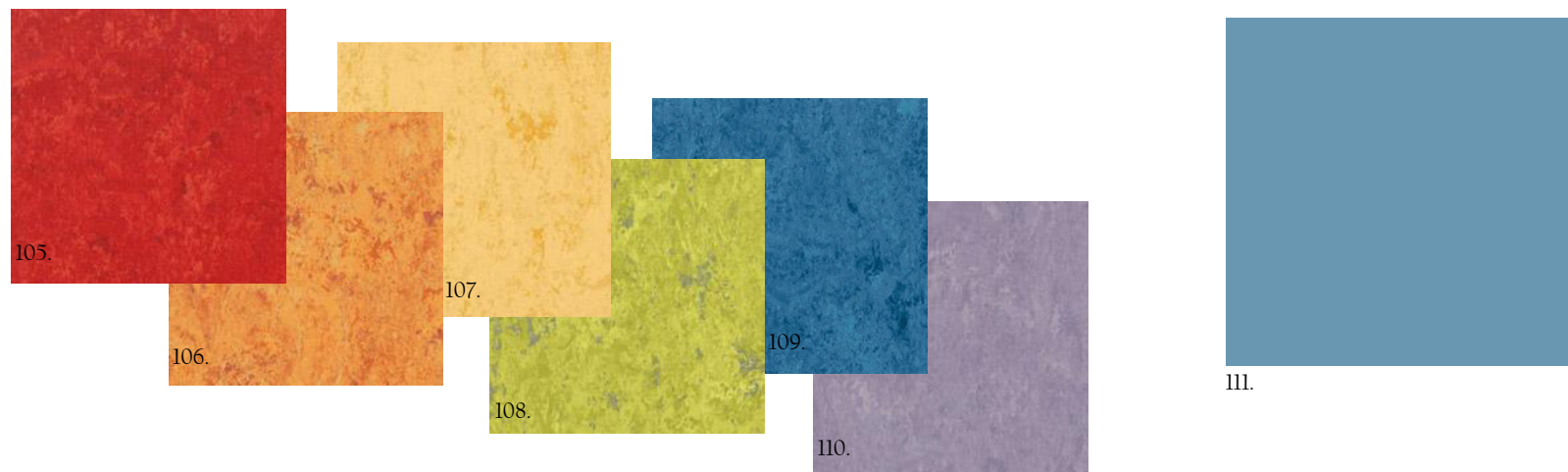
104.

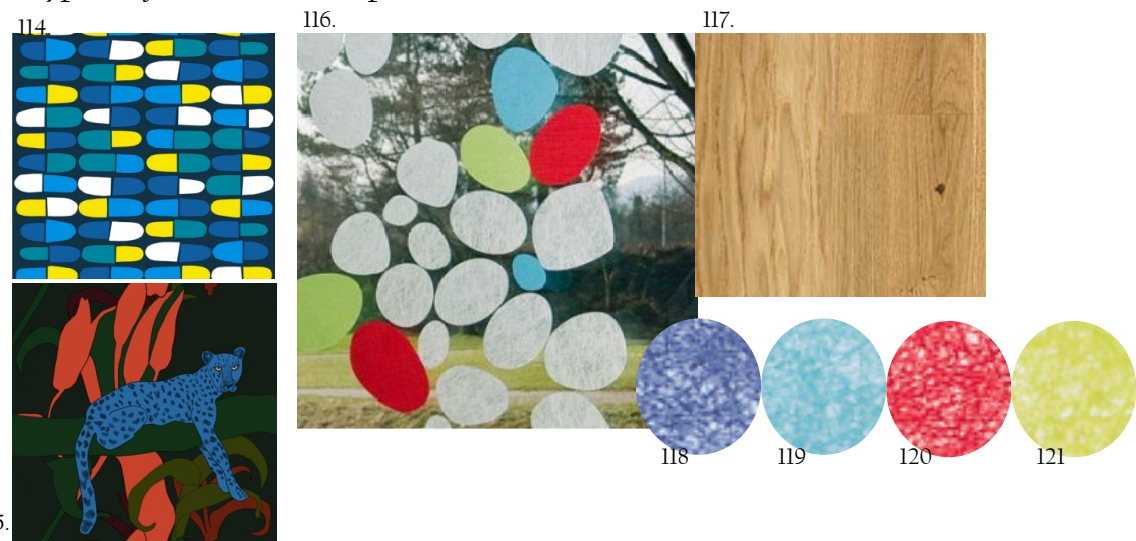
Kuva 98. Tarkett. Epoque. <http://www.tarkett-commercial.com>. Kuva 99. Tarkett. Veneto xf 601.. <http://www.tarkett-commercial.com>. Kuva 100. Tecniceramica Zebrano Naranja. <http://www.tecniceramica.es>. Kuva 101. Ikea. Lekplats. <http://www.ikea.com>. Kuva 102. Gravitizone. Serpiente. <http://www.architonic.com>. Kuva 103. Lauritzon's Sumu A02. <http://www.lauritzon.fi>. Kuva 104. Forbo. Bulletinboard 2187. <http://www.forbo-flooring.fi>

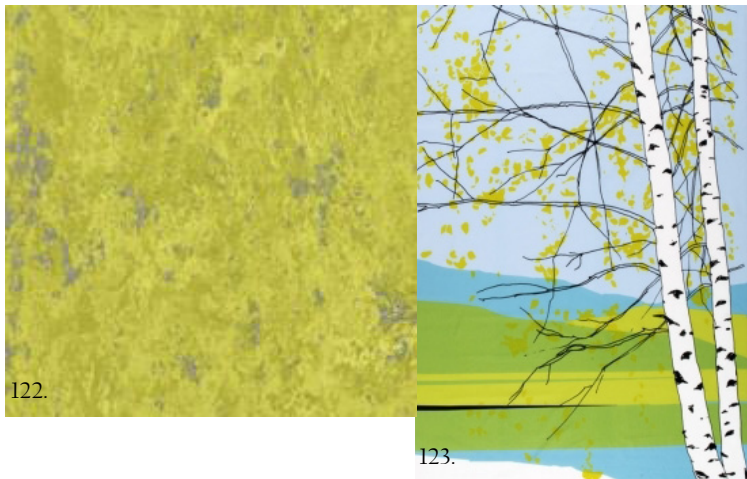
Käytävän lattiamateriaalina toimivat Tarkett:in Veneton eri sävyt. Matto on kestävä linoleum-matto, jonka värit mahdollistavat kotialueiden koodivärien mukaisen värisuoran luomisen. Värialueet paitsi rytmittävät pitkää kapeaa käytävää, ne mahdollistavat tilan käytön liikunnallisiin leikkeihin sekä värien tunnistamiseen ja laskemisen harjoitteluun. Salin lattiassa toimii sininen Pulasticin urheilulattia, joka juontaa värinsä kotialueesta 5., jonka koodiväri on sininen.

Satuhuoneen värimaailma on tumma, viileä mutta kontrastinen. Pääväri on sininen ja kalusteet sekä pinnat mukailevat sitä lähivärein tai reippain kontrastein. Tekstiileinä Marimekon Viidakon kuningas ja sininen Pikkujätäski sekä Cration Baumannin Gecko Krypta II, josta leikataan vapaa ovaalisommitelma lasiseinien alaosiin.

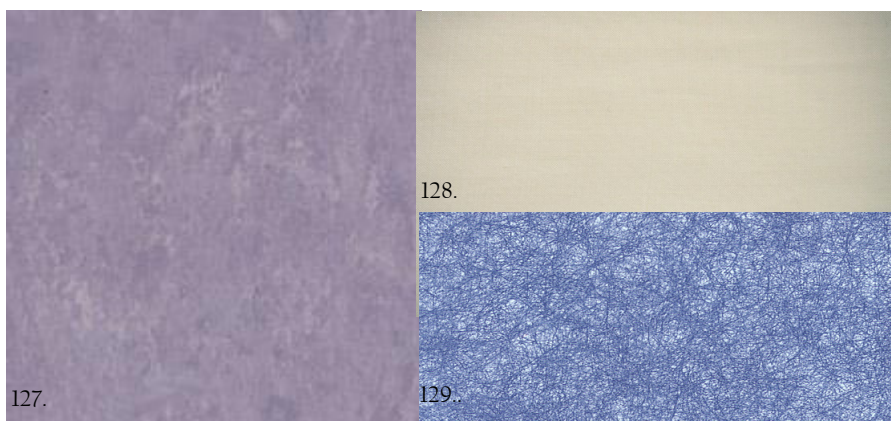
Kuva 105. - 110. ja 112. Tarkett. Veneto xf Carmine, Anmer, Corn, Absinthe, Denim, Violet. <http://www.tarkett-commercial.com>. Kuva 111. Pulastic. Pastel blue. <http://www.urheilulattiat-indoors.com>. Kuva 113. Vescom Lani. 7009.10. <http://www.vescom.com>. Kuva 114. Marimekko. Pikkujätäski. <http://www.finnishdesignshop.fi>. Kuva 115. Marimekko. Sininen gepardi. <http://www.finnishdesignshop.fi>. Kuva 116. Creation Baumann. Gecko Krypta. II. <http://www.creationbaumann.com>. Kuva 117. Tarkett. Tammi Epoque. <http://www.tarkett-commercial.com>. Kuva 118. - 121. Creation Baumann. Gecko in the box. 5043, 5042, 5044, 5040. <http://www.creationbaumann.com>

Viherhuone noudattaa funktionsa vihreää ja luonnollista värimaailmaa sekä kotialueen 4 koodiväritystä, vaikka tiloja ei olekaan omistettu millekään tietylle lapsiryhmälle. Värit on kuitenkin hyvä valita koodiväreistä, jotta koko rakennuksen värikartta pysyy hallittavana. Väritys kertoo käyttäjälle käyttötarkoituksesta vaikka huoneessa ei jollain hetkellä säilytettäisikään itäneitä vihreitä kasveja. Marimekon Kaiku-verhokangas myötäilee luontoteemaa.

Kotikeittiön väritys asettuu ruokahalua stimuloivan oranssin ympärille. Teeman mukainen Marimekon Kattila-tekstiili sopii kertomaan tilan funktiosta käyttäjälle. Oranssi on kotialueen 2 koodiväri.

Ateljeen taustaväriä toimii viileä violetti, joka on myös kotialueen 6 koodiväri. Väri on neutraali tausta kuvataideohjaukselle. Verhot ovat Creation Baumannin neutraalia valoverhokangasta.

Kuva 122. Tarkett. Veneto xf Absinthe. <http://www.tarkett-commercial.com>. Kuva 123. Marimekko Kaiku vihreä. <http://www.marimekko.fi>. Kuva 124. Tarkett. Veneto xf. Amber. <http://www.tarkett-commercial.com>. Kuva 125. Marimekko. Kattila 101. <http://www.marimekko.fi>. Kuva 126. Tarkett tammi Epoque. <http://www.tarkett-commercial.com>. Kuva 127. Tarkett Veneto xf. Violet. <http://www.tarkett-commercial.com>. Kuva 128. Lauritzon's Sumu A02. <http://www.lauritzon.fi>. Kuva 129. Creation Baumann. Gecko Crypta II. 5043. <http://www.creationbaumann.com>

8.4 Kalustus

Kotialueen leikkutilan Expedit tilanjakohylly ja iso Bjursta-pöytä ovat tammiviilutettuja ja molemmat Ikeasta. Samoin on valkoinen Urban Junior-tuoli, joka on korotettu, jotta voidaan käyttää normaalikorkuisia pöytiä. Pehmytkalusteeksi sopisi esimerkiksi Boconceptin Milos-CA50-sohvakonaisuus Punaisella Rio-kankaalla. Mattoina toimii tavallinen yksivärinen nukkamatto. Kotileikkienurkkauksen rajaavat suunnittelemani leikkisermit ovi- ja ikkuna-aukkoineen sekä Gravitizonen Girafas-matto.

Kuva 130. Ikea Expedit. <http://www.ikea.com>. Kuva 131. Ikea Urban Junior. <http://www.ikea.com>. Kuva 132. Ikea Bjursta. <http://www.ikea.com>. Kuva 133. ja 134. Woodnotes - My. - muokkaus tekijän. <http://www.woodnotes.fi>. Kuva 135. BoConcept. Milos. <http://www.boconcept.fi>

Kotialueen2 kalusteet ovat samoista sarjoista kuin kotialueen 1 kalusteet. Sohvan päällysteenä toimii oranssi Frisco-kangas ja kotileikkurinurkkauksen mattona Gravitizonen Serpiente.

Kuva 136. Ikea Expedit. <http://www.ikea.com>. Kuva 137. Ikea Urban Junior. <http://www.ikea.com>. Kuva 138. Ikea Bjursta. <http://www.ikea.com>. Kuva 139. ja 140. Woodnotes - My. - muokkaus tekijän. <http://www.woodnotes.fi>. Kuva 141. BoConcept. Milos. <http://www.boconcept.fi>

142.

Salin tuolit ovat Martelan yhteen kytkettävät ja pinot-
tavat Grip-tuolit, jotka verhoillaan Martelan Classic.
ja Entry-sajojen kankailla kotialueiden koodivärejä
sekoitellen.

Kuva 142. Martela. Grip. <http://www.martela.fi>. Kuvat 145. ja 148. martela Classic Fame. <http://www.martela.fi>. Kuvat 143., 144.,
146 ja 147. <http://www.martela.fi>

143.

144.

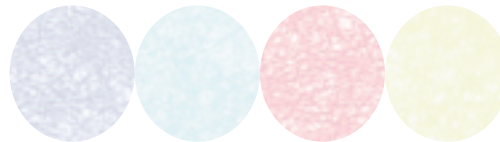
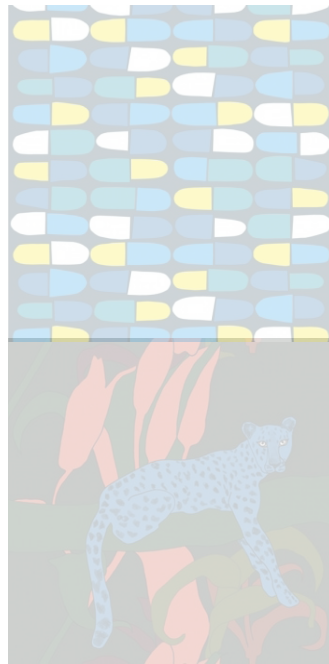
145.

146.

147.

148.

Satuhuoneen kalusteina toimivat itse suunnittelemani media-säilytystaso ja erikoisyyvä sohva, joka on päällystetty Vescomin Lani-kankaalla. Molempien piirustukset liitteenä.

Viherhuoneen kalusteina toimivat Ikean Urban Junior-tuolit vihreänä ja Printelin kestävä HH-pöytä jossa on Tapiflex-pinnoite

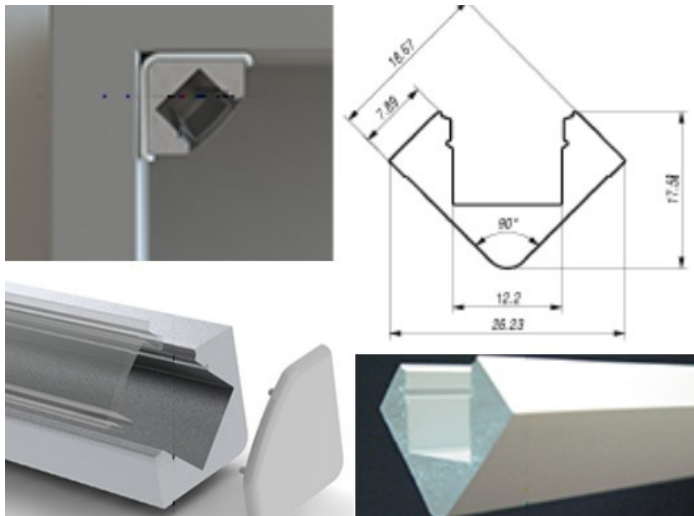
Kotikeittiö kalustetaan Printelin koivulaminaattipintaisilla HH-pöydillä ja Urban Junior-tuoleilla.

Ateljeehuone kalustetaan mustilla Ikean Urban Junior-tuoleilla ja Printelin HH-tapiflex-pöydällä.

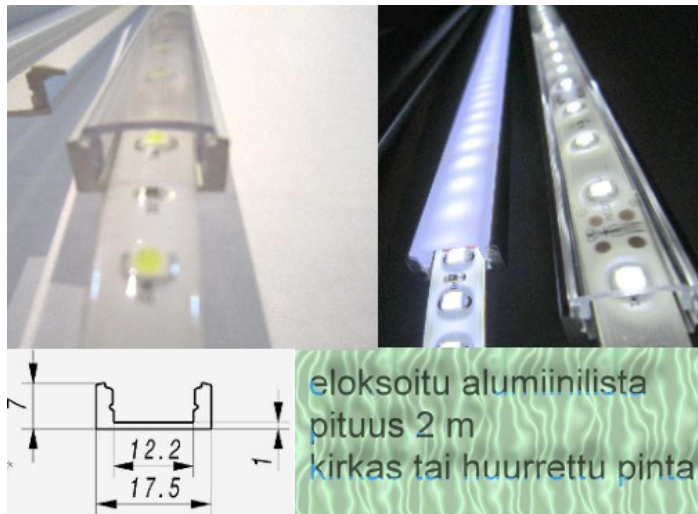
Kuva 149 ja 153. Printel. HH-pöytä Tapiflex 30055 - 779. Kuva 150, 152 ja 154. Ikea. Urban Junior. <http://www.ikea.com>.
 Kuva 151. Printel. HH-pöytä laminaatti 30073-609.

8.5 Valaistus

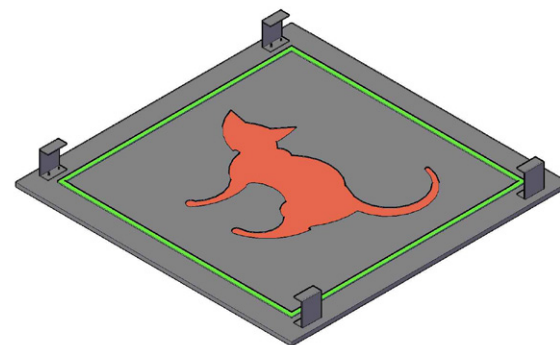
Kuva 155. Ledtek.fi. Alumiini-kulmalista. <http://www.ledtek.fi>

Tilojen valaistuksen pääelementti on epäsuora valaistus joka rakennetaan Osramin ja Ledtekin led-valonauhasta sekä valolistoista ja opaaliakryylilevystä. Lepohuoneen valaisimena toimii itse suunnittelemani akryylivalaisin, jonka valonlähde on led-nauha ja johon on teipattu tai hiekkapuhallettu eläinfiguureja. Esimerkkinä toimii tämän sivun kissa.

elokoitu alumiinilista
pituus 2 m
kirkas tai huurrettu pinta

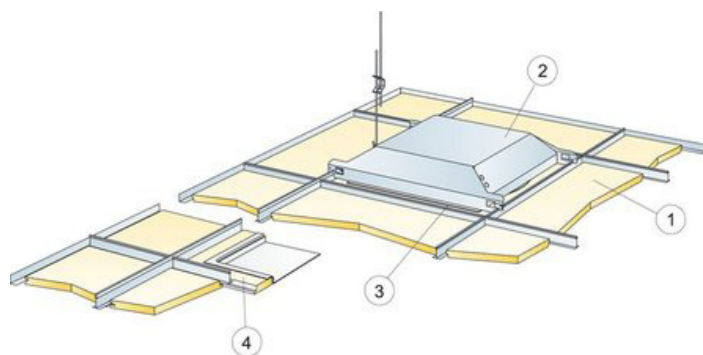
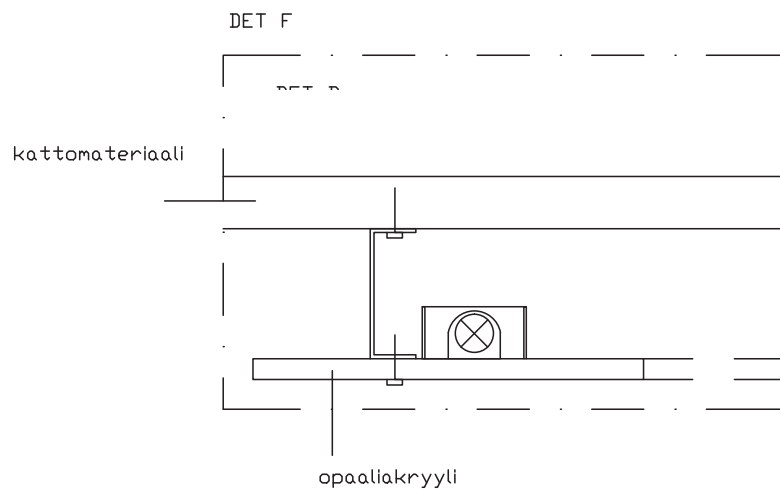
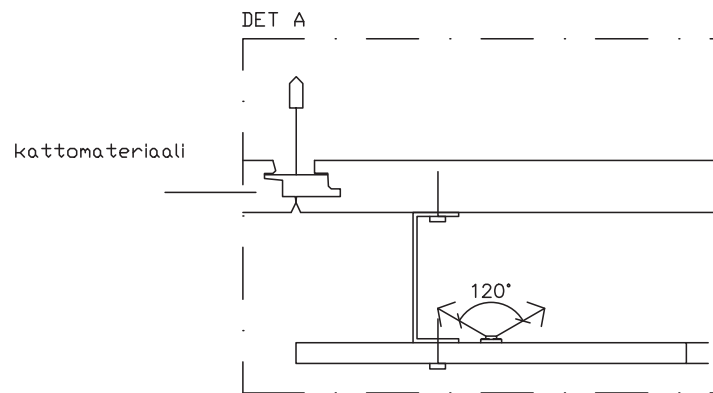
Kuva 156. Ledtek.fi. Led-nauha. <http://www.ledtek.fi>

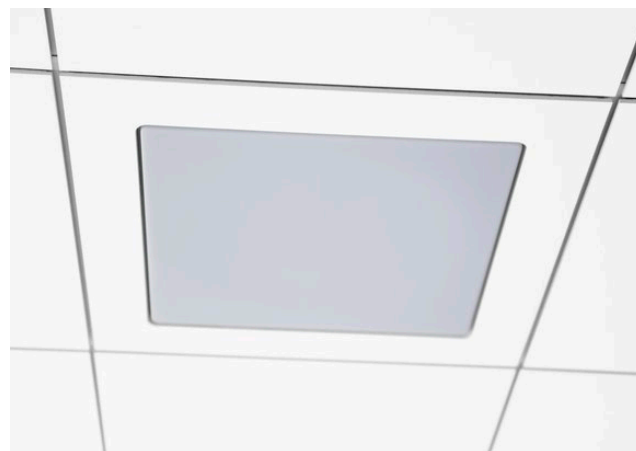
Käytävä valaistaan Ecophonin omilla Square-valaisimilla, jotka rytmittävät käytävää kun ne asetellaan ryhmiksi käytävän muodon mukaan. Satuhuoneen seinällä on kaksi Eero Aarnion Flat light-valaisinta, jotka himmeinä ja värillisinä sopivat tunnelmien luomiseen.

Kuva 157. Eero Aarnio. Flatlight.

Kuva 158. Ecophon Square 43™. <http://www.ecophon.com>

Kuva 159. Ecophon Square 43™. <http://www.ecophon.com>

9 Tilasuunnitelma

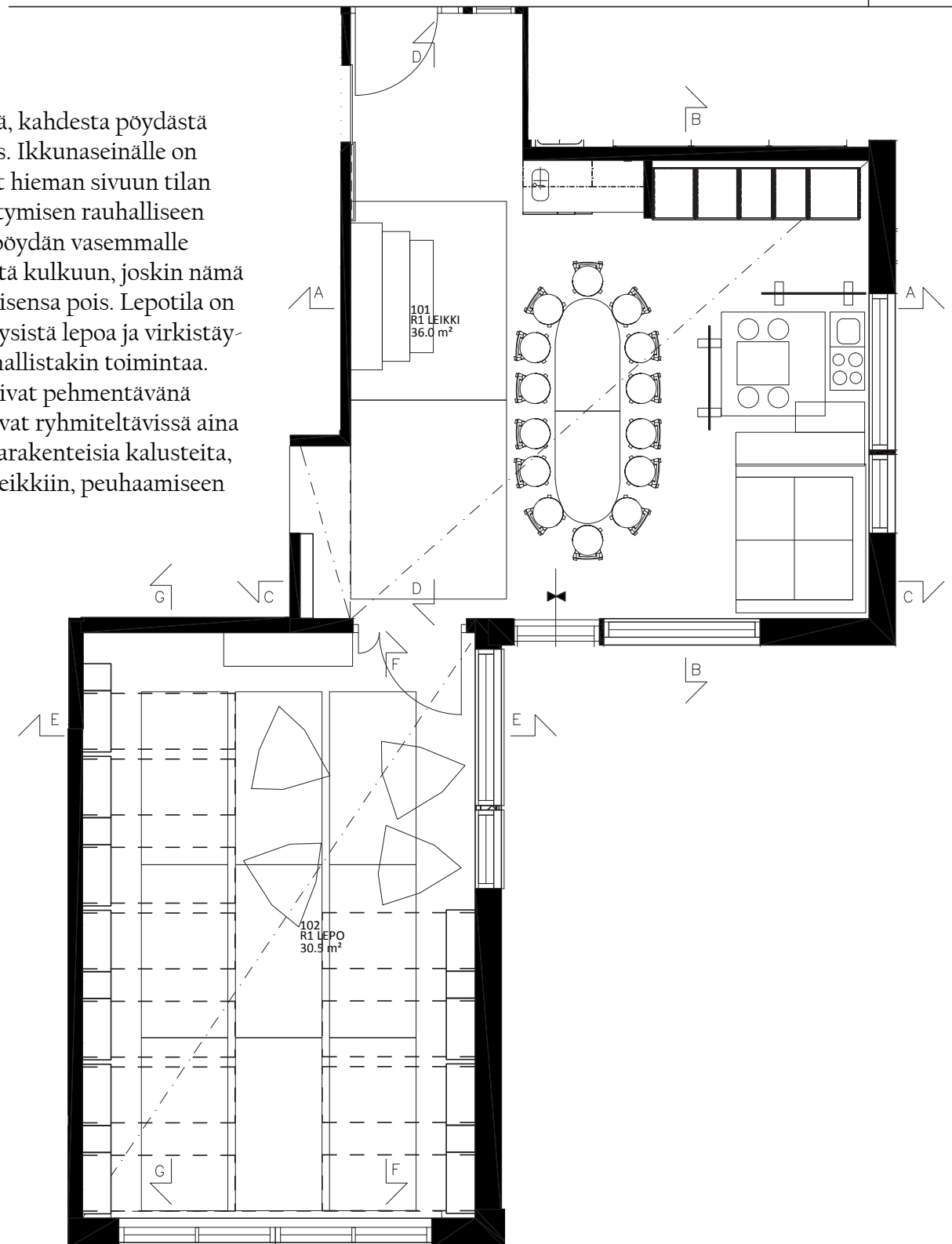
Tilasuunnitelman lopullinen muoto löytyi käsivaraisten luonnosten inspiroimana ja cad-luonnosterlun ohjaamana. Cad-luonnostelun hyvä puoli on, että se paljastaa kaikkien elementtien todelliset mittakaavat ja ongelmakohdat, jotka eivät välttämättä vielä epätarkoissa käsivaralunnoissa ole tulleet esiin. Lopputulos on melko minimalistinen. Kaikkia unelmoituja elementtejä ei tilan ja toiminnan asettamista rajoituksista johtuen ole voitu sovittaa samaan tilaan. Kalustamisessa on kuitenkin pyritty tarjoamaan paitsi hyväksi havaittuja suosikkeja, kuten kotileikkinurkkaus ja aamupenkit, myös sovellettavia kalusteita, kuten päiväkotikalustamisessa käytetyn Pehmopesän ja sohvan yhdistelmä, leikkisermit, sekä yhdisteltävät pöydät, myy-tuolit ja tatamit.

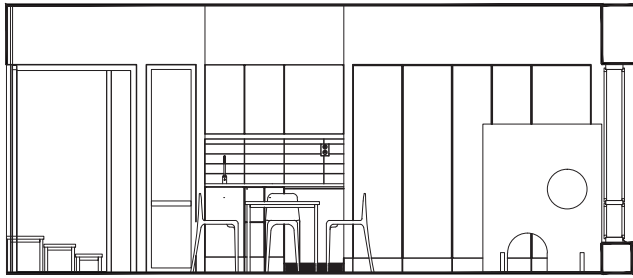

9.1 Piirustukset

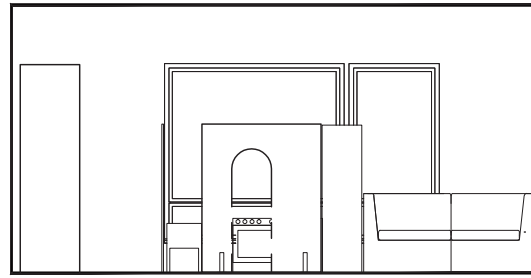
Kotialue 1

Leikkihuoneen keskiössä on pitkä, kahdesta pöydästä koostuva ruokapöytäkokonaisuus. Ikkunaseinälle on sijoitettu leikkialueet, jotka jäävät hieman sivuun tilan keskuksesta mahdollistaen vetäytymisen rauhalliseen leikkiin tai sadunlukuun. Ruokapöydän vasemmalle puolelle jää tilaa sekä peuhuun että kulkuun, joskin nämä toiminnot voivat joskus sulkea toisensa pois. Lepotila on suunniteltu palvelemaan paitsi fyysistä lepoa ja virkistävyyttä, myös spontaania, liikunnallistakin toimintaa. Lattialle ryhmitellyt tatamit toimivat pehmentävänä elementtinä ja Adean My-tuolit ovat ryhmiteltävissä aina uudelleen. Koska ne eivät ole kovarakenteisia kalusteita, ne ovat turvallisia monenlaiseen leikkiin, peuhaamiseen ja rentoutumiseen.

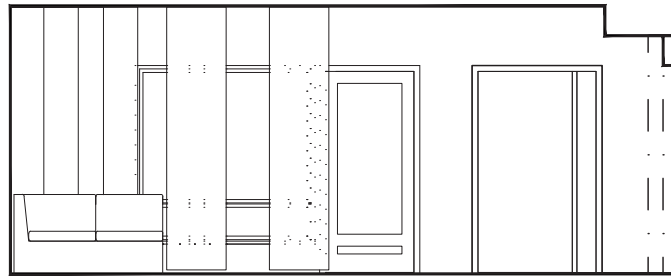

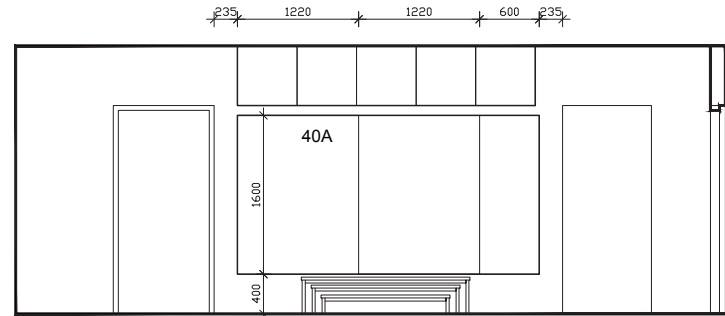
LEIKKAUS A-A

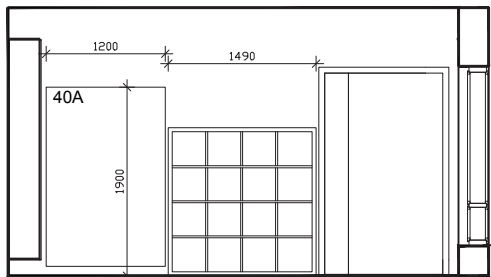
LEIKKAUS B-B

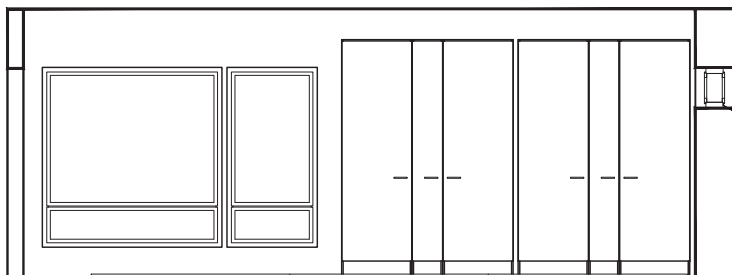
LEIKKAUS C-C

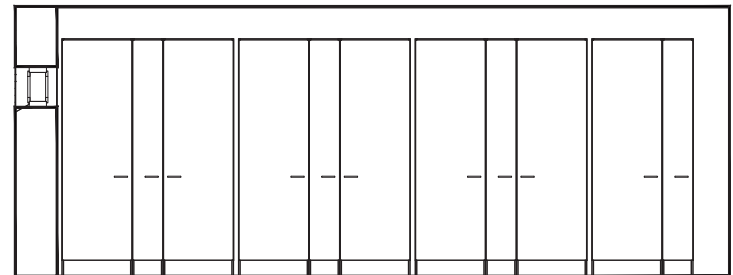
LEIKKAUS D-D

LEIKKAUS E-E

LEIKKAUS F-F

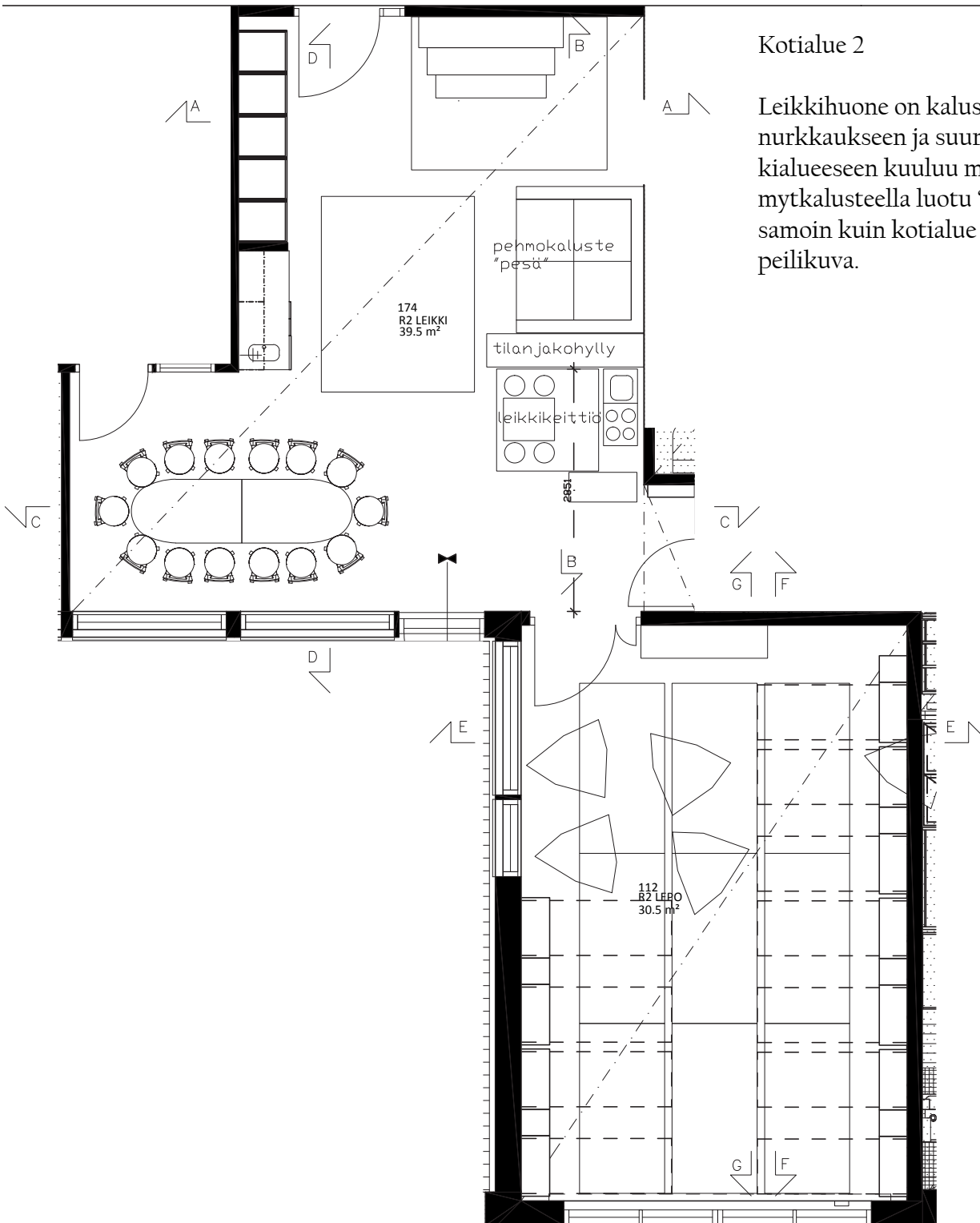

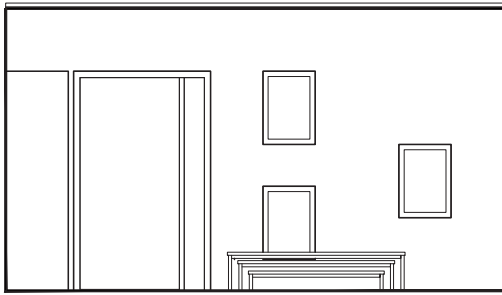
LEIKKAUS G-G

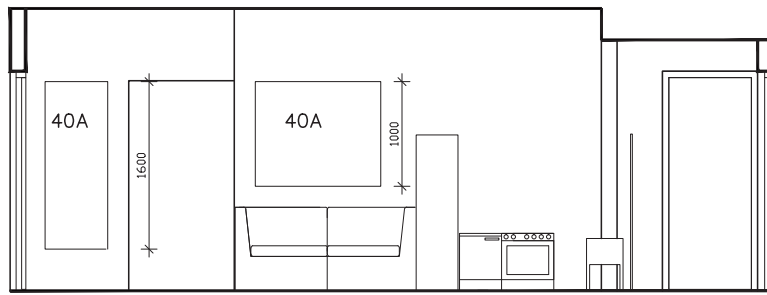
Kotialue 2

Leikkihuone on kalustamalla jaettu ruokailu-
nurkkaukseen ja suurempaan leikkialueeseen. Leik-
kialueeseen kuuluu myös aamupenkit sekä peh-
mytkalusteella luotu "pesä". Lepotila on suunniteltu
samoin kuin kotialue I:n lepotila, ja on sen tarkka
peilikuva.

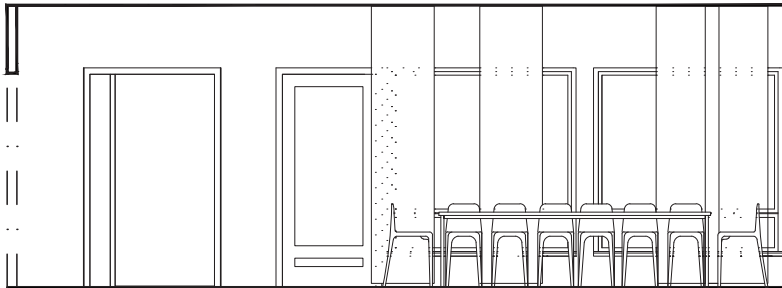

LEIKKAUS A-A

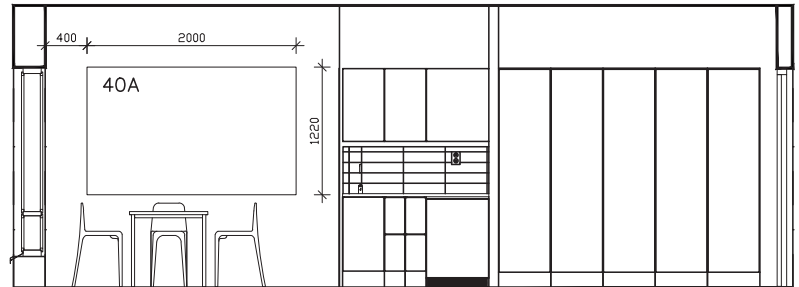

LEIKKAUS B-B

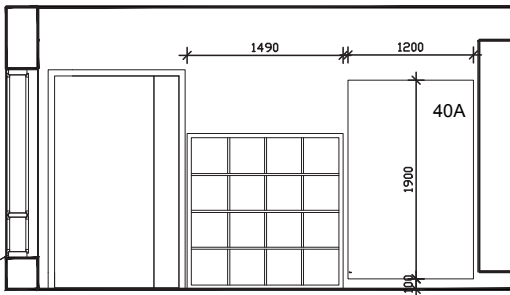
1740 400 1650

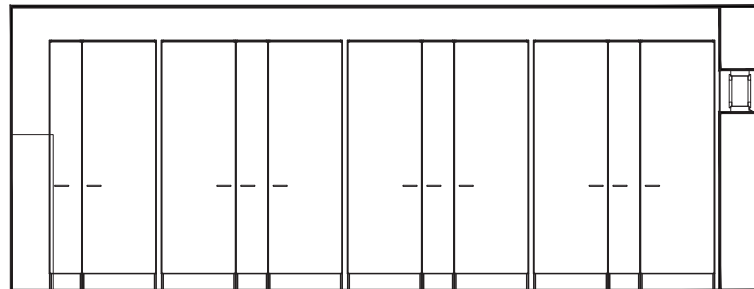
LEIKKAUS C-C

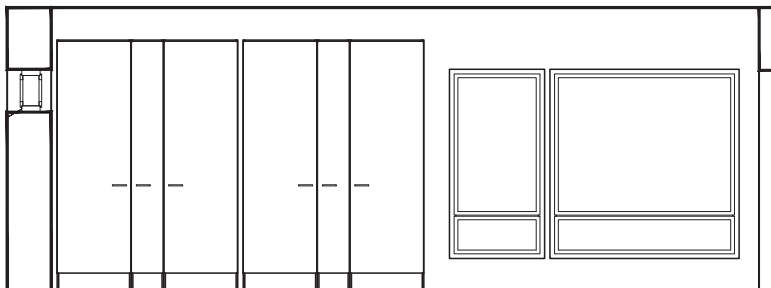
LEIKKAUS D-D

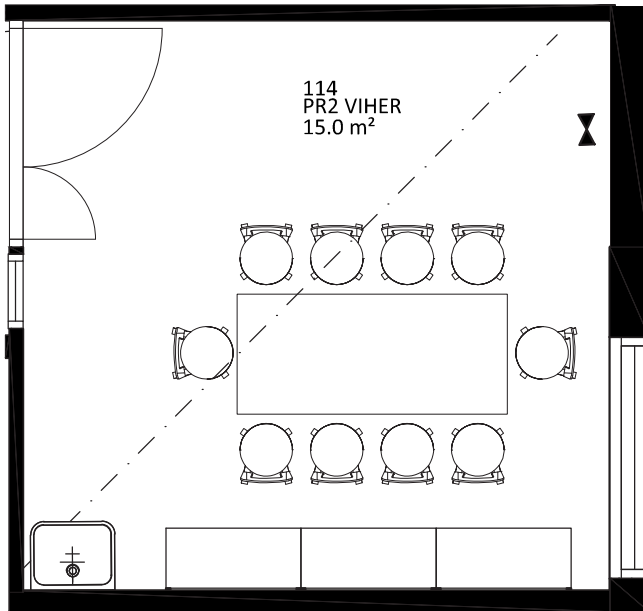
LEIKKAUS E-E

LEIKKAUS F-F

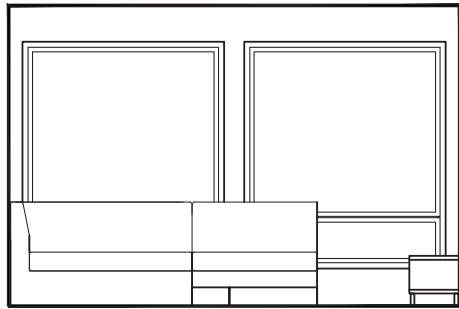
LEIKKAUS G-G

Viherhuone

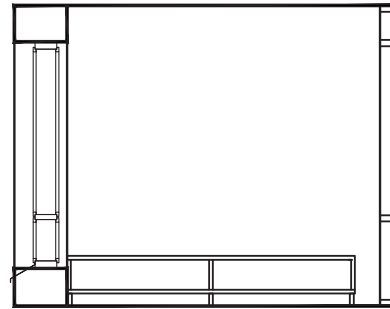
Viherhuone on sisustettu yhdessä jämakällä pöydällä, joka mahdollistaa pienen ryhmän hallinnan ja Ikean Urban Junior-tuoleilla.

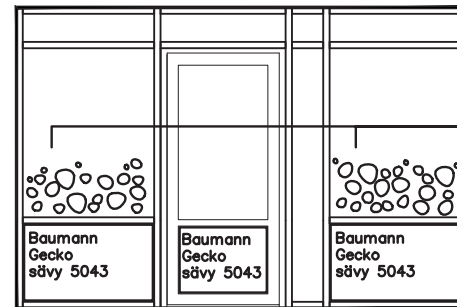
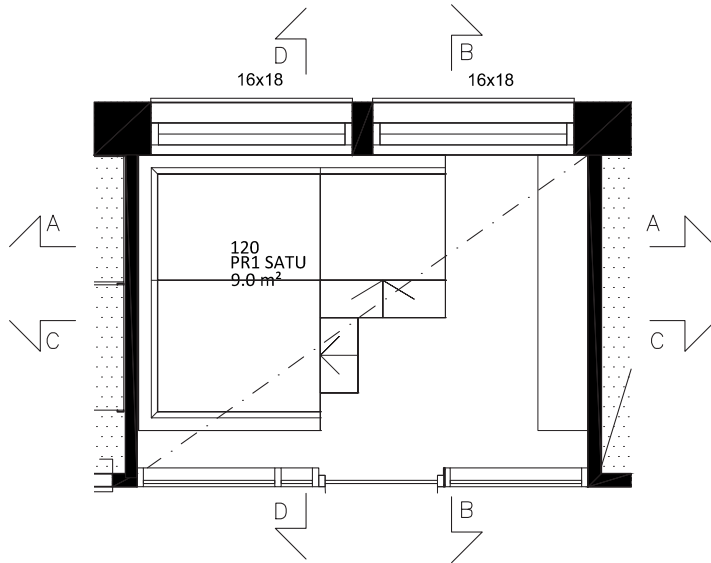

LEIKKAUS A-A

737 395

LEIKKAUS B-B

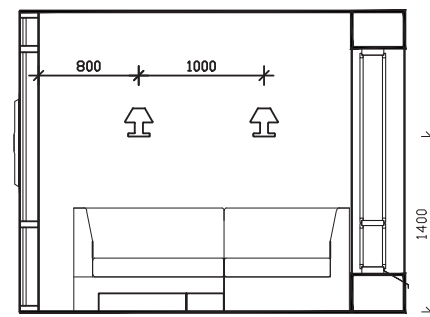

Baumann
Gecko
sävyt 5041, 5042,
5043, 5044 vapaana
ovaalimuotojen
sommitelmana

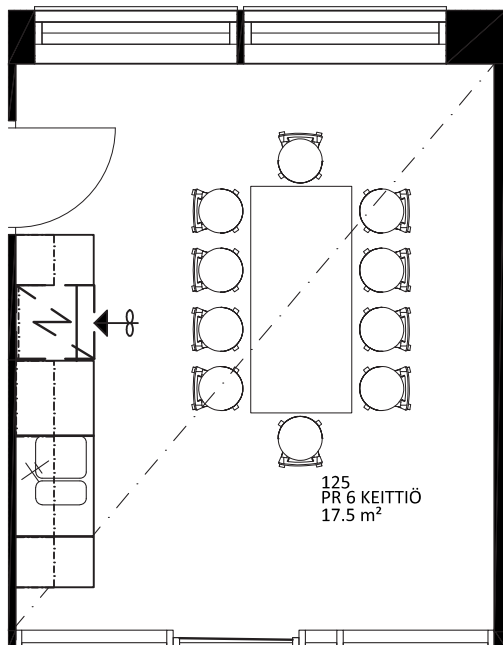
LEIKKAUS C-C

Satuhuone

Satuhuoneen keskipiste ja lähes kaiken lattiapinnan vievä kaluste on erikoissyvä sohvakaluste, joka mahdollistaa pesämäisen oleilun satua luettaessa tai elokuvia katseltaessa. Sohva on normaalikorkuinen, jotta työntekijöiden ergonomia olisi paras mahdollinen, mutta sohvan etureunassa on porras, jota pienemmät lapset voivat hyödyntää. Projektori on mahdollista suunnata vastakkaisele lyhyelle seinälle suoraan seinäpintaan tai valkokankaalle. Lasiseinään sommitellaan Gecko Krypta II-kankaasta törmäys- ja näkösuoja, joka näkyy leikkauksessa C.

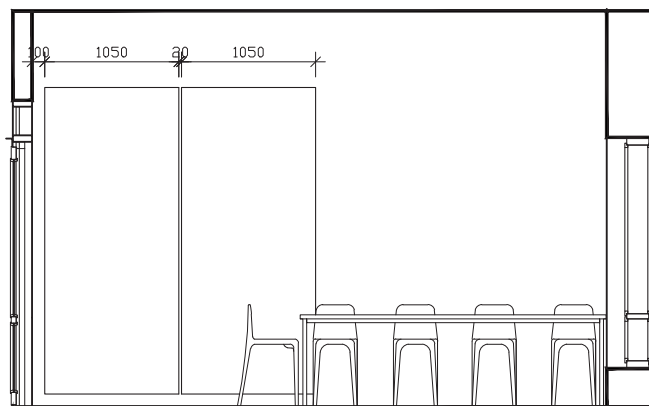
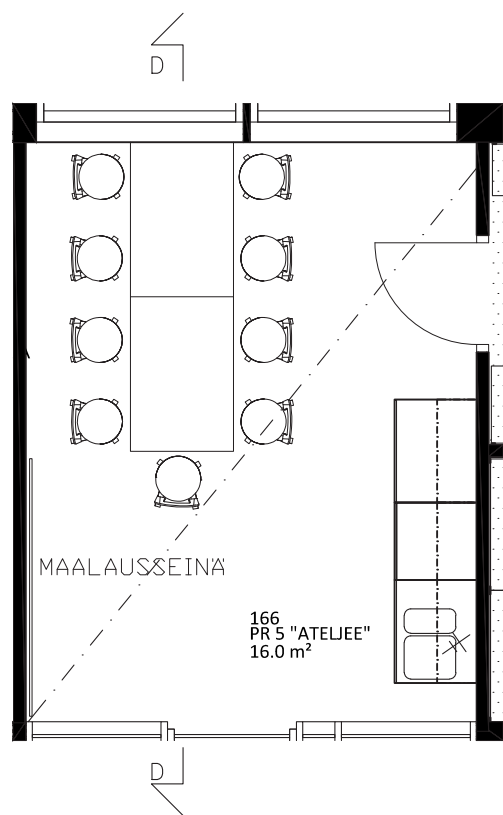
LEIKKAUS D-D

Kotikeittiö

Kotikeittiön sisustuksena on 1 iso koivulaminaattipintainen pöytä ja Ikean Urban Junior-tuolit

PIENRYHMÄH. 6 KEITTIÖ

LEIKKAUS D-D

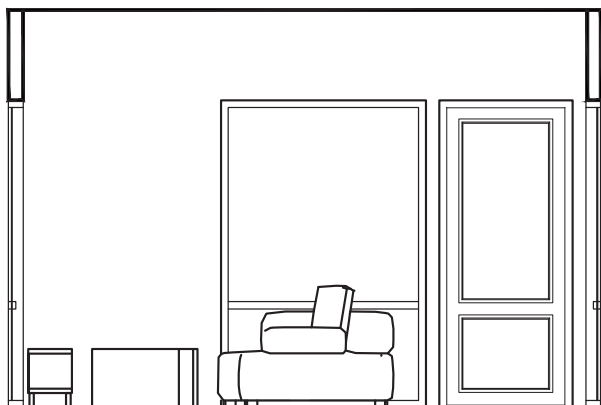
Ateljee

Ateljeen pöytä on pitkä ja yhtenäinen, jolloin tilaa jää vielä maalausseinälle ja sen hyödyntämiselle ilman että pöytiä tarvitsee siirtää.

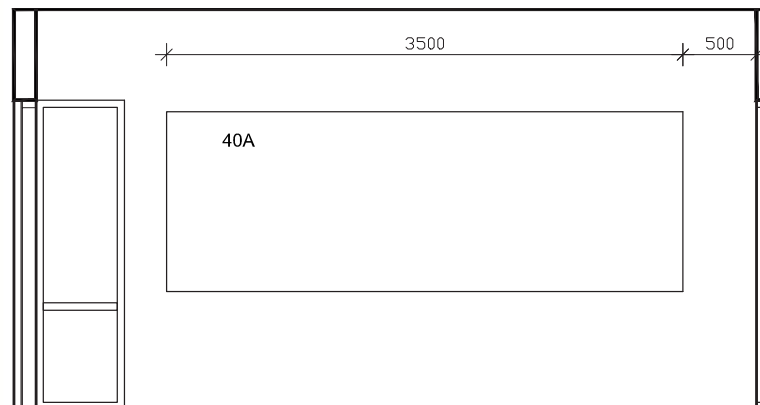
PIENRYHMÄH. 5 ATELJEE

Pienryhmähuone 3

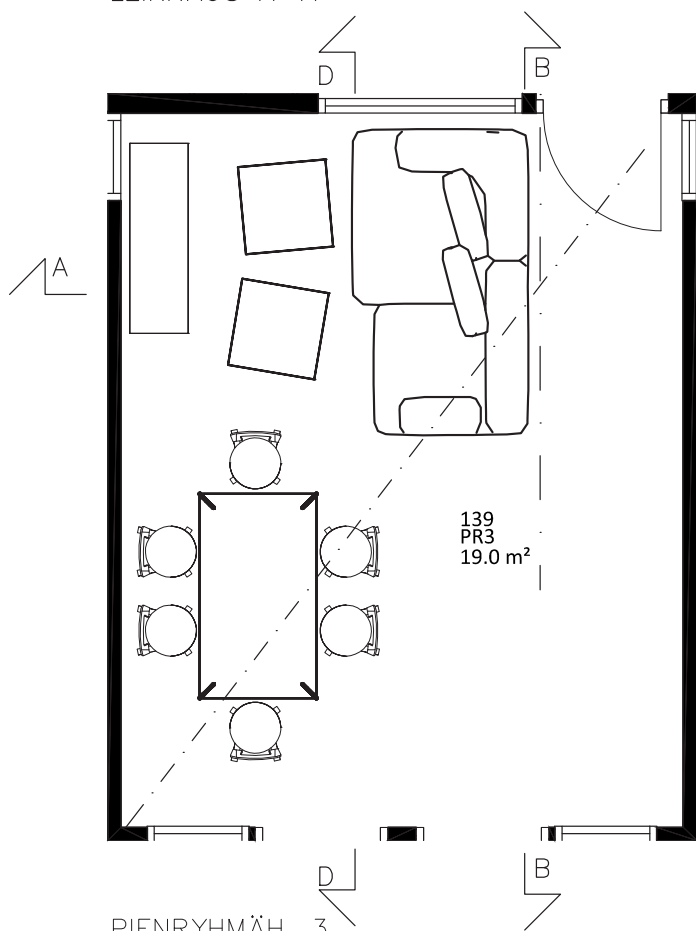
Pienryhmähuone on jaettu kahteen vyöhykkeeseen, pöydällä ja sohvaryhmällä, jota voi käyttää esimerkiksi pelaamiseen tai tv:n katseluun. Lattiatilaa jää vielä vapaalle puuhailulle.

LEIKKAUS A-A

LEIKKAUS B-B

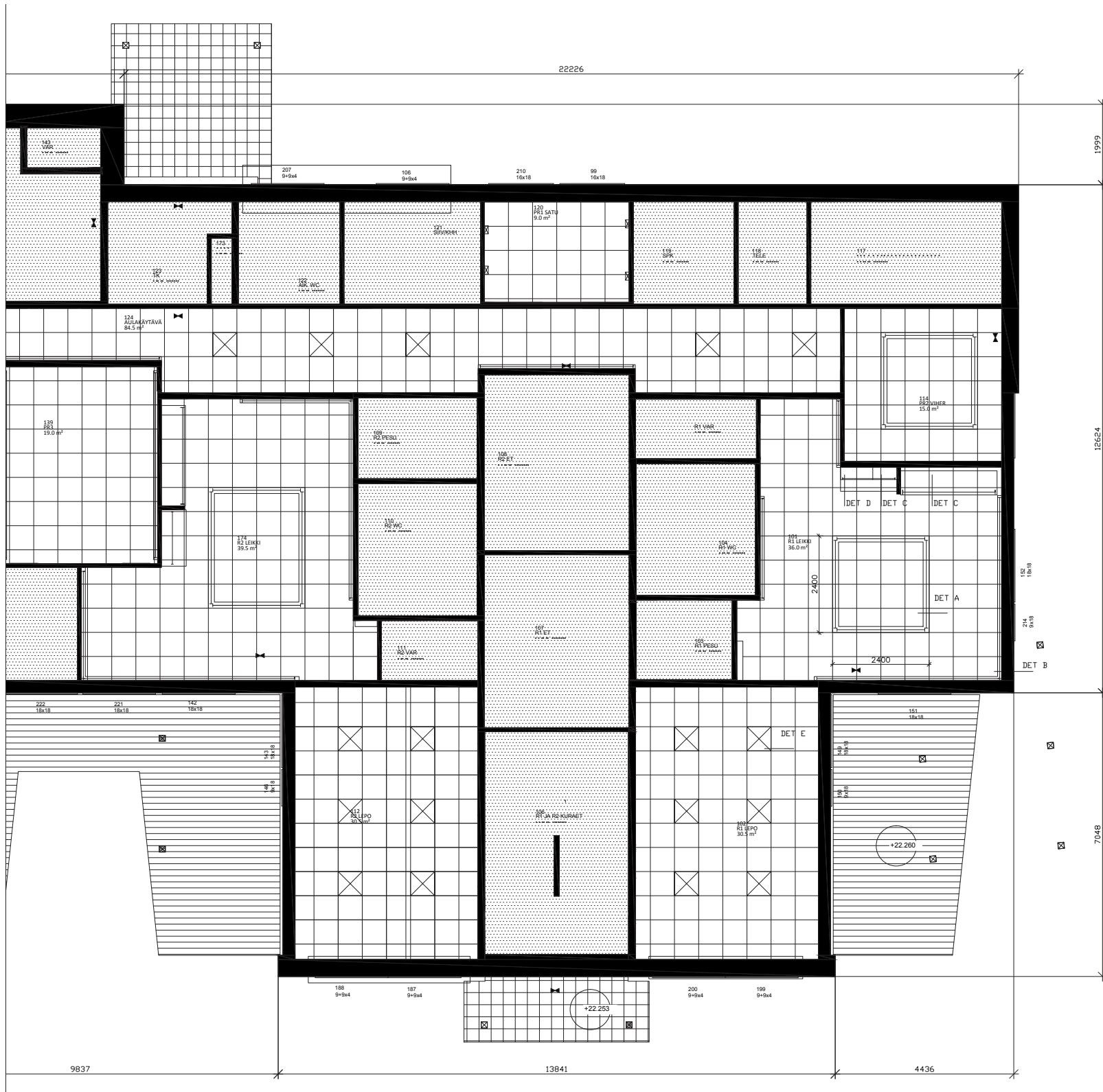

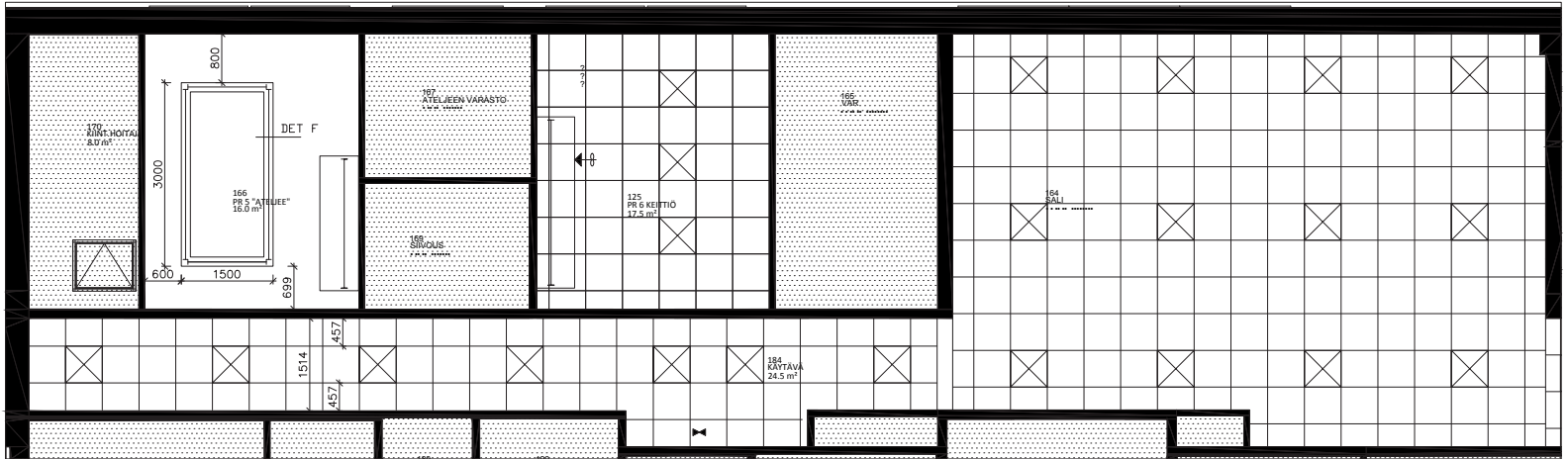
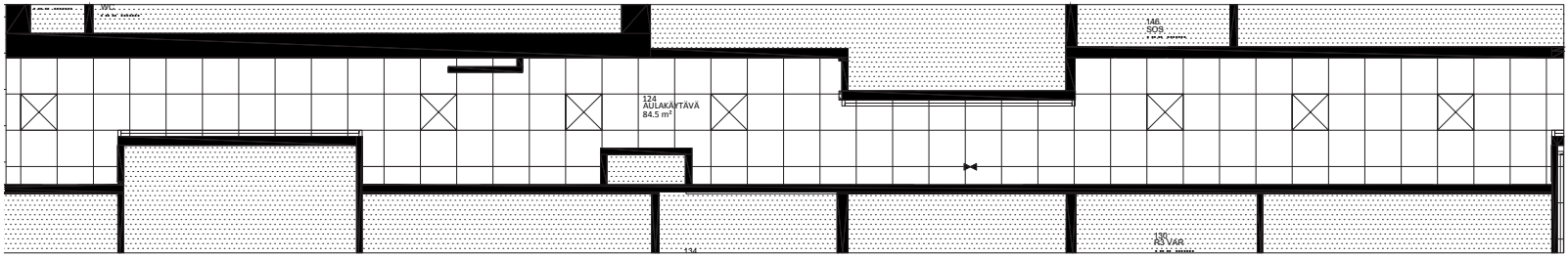
PIENRYHMÄH. 3

LEIKKAUS D-D

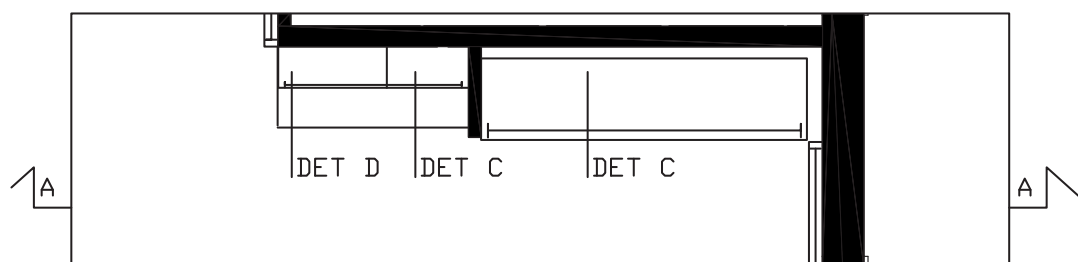
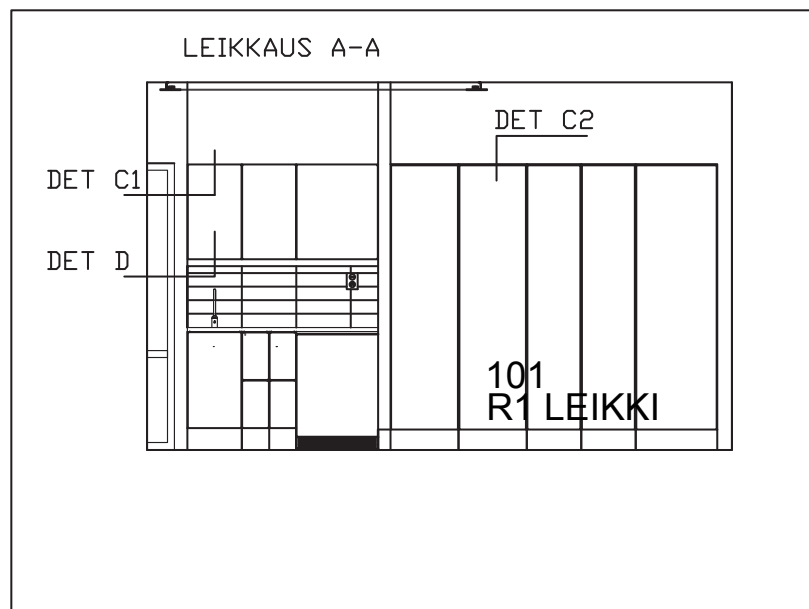

Kattokuva

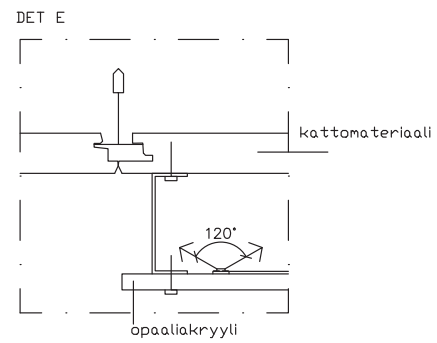
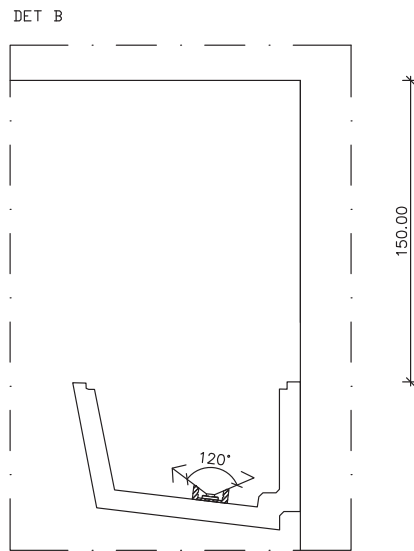
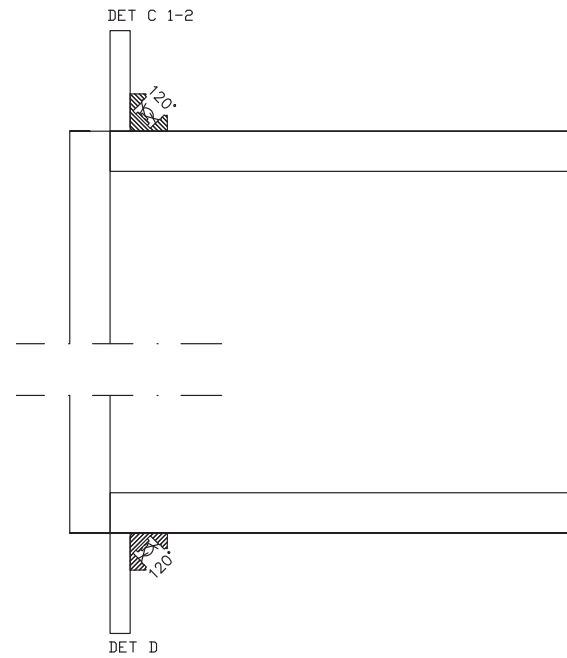
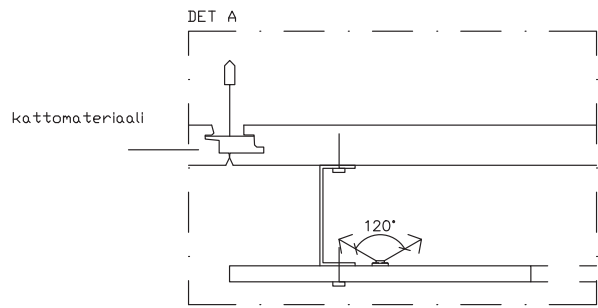
Kattokuva valaisimien on suurelta osin arkkitehtisuunnitelman mukainen. Muokkasin ja lisäsin valaistusta hieman. Siirsin akustolevyyn istutettavia valaisimia pienryhmähuoneisiin, mutta osan korvasin epäsuoraa valaistusta antavilla valolistoilla (ks. kpl 8.4 loppu). Viherhuone, ateljee ja kotialueiden leikkihuoneet on valaistu kattoon ja kiintokalusteisiin asennetuilla valolistoilla (ks. det A-C ja F). Lepohuoneen paneelivalaisimet (ks. det E ja aksonometria) istuvat akustolevyjen muotoon ja kokoon ja ovat himmennettävissä.

Leikkihuone I.
Esimerkkikuva kotialueen
keittiökalusteisiin asennetta-
vista valolistoista.

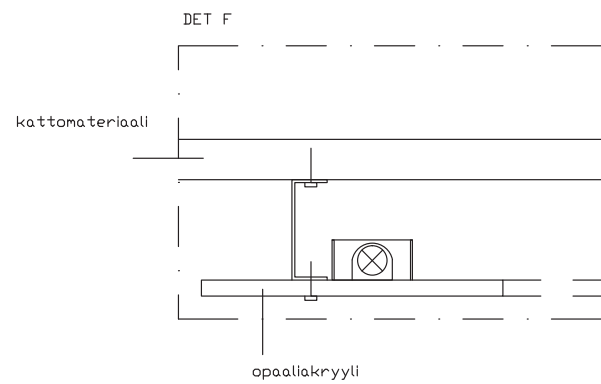
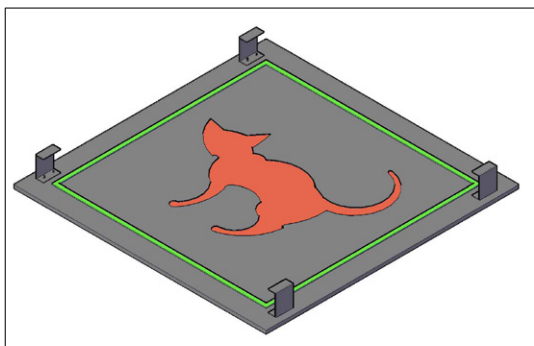
Valolistat sijoitetaan
komeroiden yläreunaan sekä
seinäkaappien ylä- ja alareu-
naan siten, että valo heijastuu
tilaan seinän kautta.

MAKUHUONEVALAISIN V5, ks. valaisinlista

Lepohuone

Kotialue 2

Kotialue 1

Kotialue 2

Aulakäytävä

Pienryhmähuone 1

Satuhuone

Sali

10 Arviointi

Opinnäytetyöni on antanut minulle paljon arvokasta tietoa päiväkotisuunnittelusta. Se on ala, jonka voi oppia vain kokemuksen kautta, koska suunnittelu sisältää paljon erityistä vastuuta ja sääntöjä, joita ei voi eikä toivottavasti kukaan haluakaan kiertää. Vaikka en aikaisemmin ollut koskaan ollut erityisen kiinnostunut päiväkotisuunnittelusta, en vaihtaisi kokemusta pois. Jos haluaa vaikuttaa ihmisten käsityksiin ympäristöstään, ovat lasten toimintakentät juuri oikea suunnittelukohteita sitä varten. Ympäristöpsykologian tutkiminen opetti minulle lapsuuden ympäristökokemusten merkityksen, sekä osallistumisen tärkeyden. Vaikka asiakkaan suunnitteluun osallistaminen on edelleen mielestäni haastava kysymys, sen toteuttamiskeinot ovat nyt paremmin ulottuvillani.

10.1 Tila

Tilasuunnitelmasta voidaan olla monta mieltä. Olisin toivonut saavuttavani suunnittelulla jotain arkkitehtonisempaa, saavani aikaan elämyksellisen sisätilan suurimmaksi osaksi kiintein elementein. Sen sijaan päädyin tekemään monia ratkaisuja irtokalustein. Osaksi tämä johtui muunneltavuuden tavoitteestani, osin siitä, että en halunnut lipua kovin kauas rakennuksen toteutuvasta muodosta. Halusin pysyä realiteettien piirissä, vaikka se ehkä hieman sotiikin taianomaisuuden ja elämyksellisyyden teesejä vastaan. Olen kuitenkin tyytyväinen valon, värinkäytön ja muotokielen keinoin aikaansaamaani tunnelmaan. Ehdottamani elementit ovat suurelta osin realistisia budjetin suhteen ja vaativat hankintojen tekijältä ehkä vain hieman rohkeutta. Parantamista toki vielä olisi, ja tietysti mielessä suunnitelma on suhteellisen luonnosmainen.

10.2 Prosessi

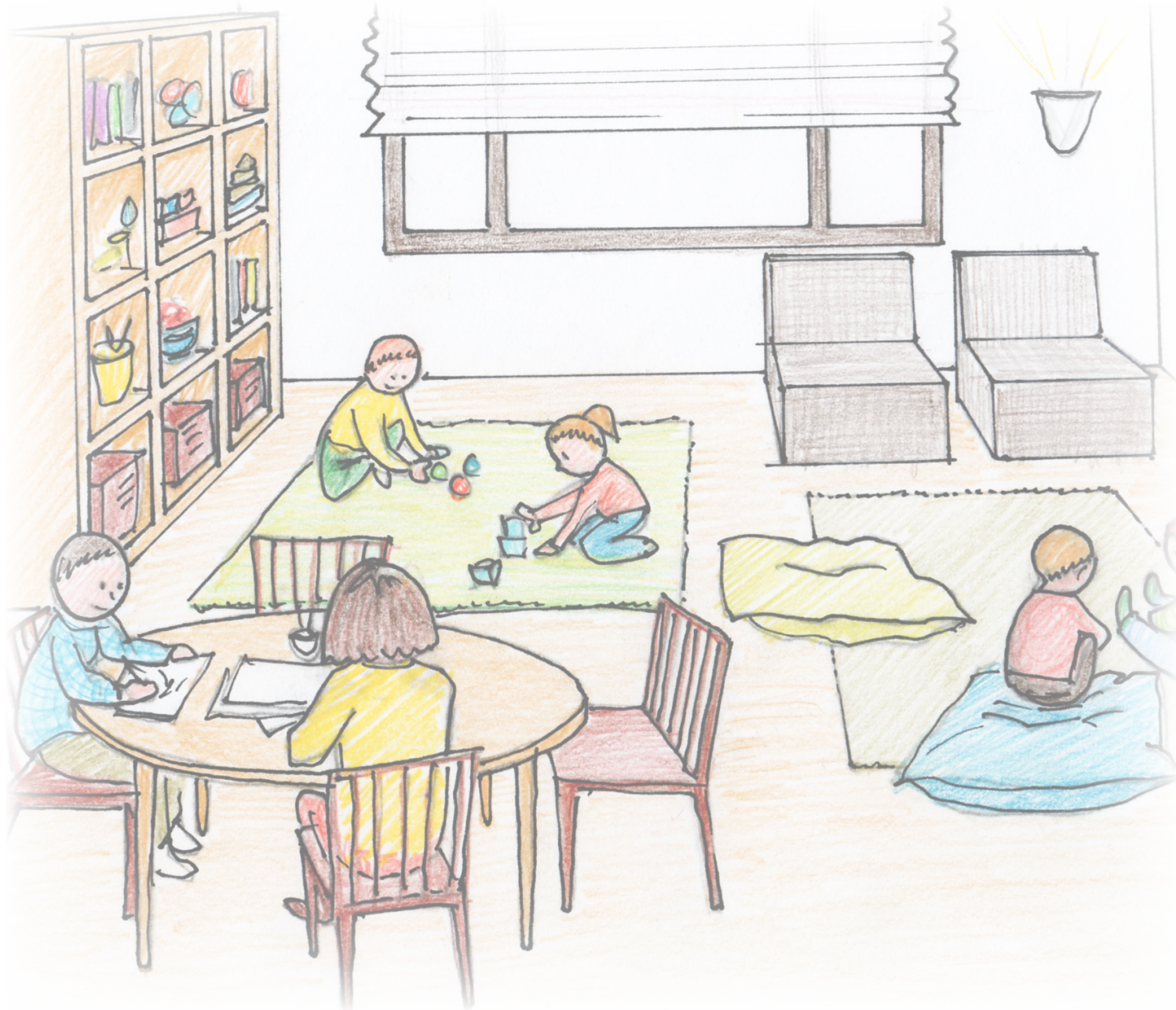
Projekti on kestänyt pitkään - yli vuoden. Aikaa olisi kuitenkin voinut enemmänkin, koska tein töitä opiskelun ohessa puolet käytetystä ajasta. Pitkässä prosessissa on ollut myös hyvät puolensa. Sen ansiosta aikaa on jäänyt hiljaiselle työlle, asioiden kypsyttelylle. Näkemys koko suunnittelualasta on laajentunut, kun on samalla saanut seurata arkkitehtitoimistossa vierestä rakentamisen aloitusta ja muita suunnitelmien luovuttamisen jälkeisiä tapahtumia. Vaikka lopputuloksiin ei ehkä aina voi olla sataprosenttisen tyytyväinen, oppimisprosessiin voi.

10.3 Palaute

Sekä opettajat että työn ulkopuolinen ohjaaja, työnantajani ovat auttaneet pyydettyä ja antaneet rakentavia neuvoja. Muuten olen tehnyt työtä melko itsenäisesti, omaan tahtiini. Opettajilta saamani palaute on painottunut seminaareihin, mutta ollut siellä toisaalta hyvin kattavaa ja keskustelevaa. Hyvä palaute on koskenut erityisesti tekemääni työpajaa, omia tulkintojani tehtävistä, joilla asiakkaan mieltymyksiä kartoitetaan. Koen että tutkimus on siis ollut todella varsin valaisevaa ja saatu tieto sovellettavissa käytäntöön - niin lapsilla, kuin aikuisillakin loppukäyttäjillä. Päiväkodin suhtautuminen tehtäväpajaan ja koko projektin lähtökohtiin oli mieltä lämmittävä. Päiväkodin työntekijät suhtautuvat asioihin pääasiallisesti avoimin mielin ja positiivisesti. Lasten kanssa tehdyt poikkitieteelliset- ja taiteelliset projektit tuntuvat olevan tervetulleita. Ehkä tämä kertoo toivosta ja valoisuudesta, jolla aikuinen sukupolvi lapsiin suhtautuu. Tämä on positiivinen havainto, koska jotta kehitystä voi tapahtua, on asenteiden oltava avoimet sekä kasvattavalla että kasvatettavalla osapuolella.

Lasten asenteissa ei ole mitään toivottavaa. Suurin osa heistä suhtautui suorastaaan häkellyttävällä innolla kaikkiin tehtäviin, kunhan alun ujostelusta oltiin päästy eroon. Kokonaisuutta katsoen - juurikaan negatiivista suhtautumista en itse kohdannut, vaikka sitä olisi ehkä voinut odottaa. Tosin lasten ja päiväkodin henkilöstön suhtautuminen voi värittää kokemuspohjaani ylipositiiviseksi.

Painetut lähteet:

Nordin, Kirsti 1984. Lapsuuden tilat. Arkkitehti-lehti 8/1984, 16-21

Manzo, Lynne C. 2003. Beyond house and haven: toward a revisioning of emotional relationships with places. Journal of Environmental psychology 23/2003. 47-61

Kokljuschkin, Mikael 2001. Unelmien päiväkotit : kohti parempaa oppimisympäristöä. Helsinki : Tammi.

Horelli, Liisa 1982. Ympäristöpsykologia. Espoo: Weilin+Göös.

Horelli, Liisa; Korpela, Kalevi; Aura, Seppo 1997. Ympäristöpsykologian perusteet. Porvoo: WSOY

Rakennustietosäätiö RTS 2010. RT-11003 – Päiväkodin suunnitteluohje. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Puroila, Anna-Maija 2002. Kohtaamisia päiväkotiarjessa – kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön. Pro gradu-tutkielma. Oulu: Oulun yliopisto.

Turtiainen, Pirjo 2001. Miten kuulla lasta?- Esimerkkinä päiväkotilasten ja koululaisten haastattelut. Helsinki : Helsingin kaupungin tietokeskus.

Illsley, Barbara M. Fair participation- a Canadian perspective. Land Use Policy 20/2003. 265-273

Korpelainen, Heidi; Yanar, Anu 2001. Askeleita arkkitehtuurissa – arkkitehtuurin kansalaiskasvatus Suomessa. Raportti. Helsinki: Art Print Oy

Svinhufvud, Leena 2010. Osallista ja vakuutu. Fantasy/Ampiainen 2010. Helsinki: Designmuseo. 4-5.

Horelli, Liisa; Kaaja, Mirkka; Kyttä, Marketta 1998. Lapset ympäristön ekoagentteina. Espoo: Teknillinen korkeakoulu

Horelli, Liisa 1994. Lasten näköinen elinympäristö: kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalan ala-asteella. Helsinki: Ympäristöministeriö ; Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (STM)

Laatikainen, Minna; Räsänen, Jaana 2010. Viihtyisämpi koulu oivallusten tietä. Fantasy/Ampiainen 2010. Helsinki: Designmuseo. 8-10.

Kauppila, Eeva-Liisa 2010. Taika puistoa etsimässä. Fantasy/Ampiainen 2010. Helsinki: Designmuseo. 12-16.

Pusa, Tiina 2009. Taide kestää läpi elämän – taiteen terapeuttisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Ruokonen, Inkeri; Rusanen, Sinikka; Välimäki, Anna-Leena. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Painamattomat lähteet:

Markku, Seppo. Luento 27.5.2011

Rikberg, Maija 7.3.2010. Sähköpostiviesti.

Gylling, Mikael 7.1.2011. Sähköpostihaastattelu.

Riepponen, Niko 6.4.2011. Puhelinhaastattelu.

Peter Tattersall 2009. Yhteisöllinen tuotanto kaupunkisuunnittelussa-luento. Diasarja. Arkipäivän arkkitehtuuripolitiikka-seminaari 27.11.2009.

Elektroniset lähteet:

Kaaja, Mirkka; Kyttä, Marketta 2001. Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen Metodipaketti [on line]. Espoo: Aalto-yliopisto. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.tkk.fi/Yksikot/YTK/koulutus/metodikortti/metodikortit.pdf>>

Oikeusministeriö. Laki lasten päivähoidosta 2:11.[on line]. Helsinki: Edita Oyj. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>>

Sosiaali- ja terveysalan kehittämiskeskus 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Oppaita 71 [on line]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Painettu julkaisu, Vaajakoski: Gummerus. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-7915.pdf .>

Sosiaali- ja terveysalan kehittämiskeskus 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Oppaita 56 [on line]. 2. painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Painettu julkaisu, Saarijärvi: Gummerus. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kasvun kumppanit/Työntueksi/Tilastot/Lapset päivähoidossa [on line]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/f69b0dc1-ec00-4e89-91a3-fec56b4f3969> >

Helsingin kaupungin Sosiaalivirasto. Päiväkotitoiminta [on line]. Helsinki: Helsingin kaupunki. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.hel.fi/wps/portal/Sosiaalivirasto/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/Sosv/fi/Julkaisut/Muita+julkaisuja/P_iv_kodin+tilasuunnitteluohjeita/pk_tilasuunnittelu_lph_paivakotitoiminta>

Puurula, Liisa. Reggio Emilia ja Reggio Emilia pedagogiikka [on line]. Suomen Reggio Emilia yhdistys ry. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.reggioemilia.ws/>>

Peda.net-kouluverkko. Oppimistyyliit [on line]. Jyväskylä:Jyväskylän yliopisto. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.peda.net/veraja/siilinjarvi/ahmo/tiedottaminen/opo/oppiminen/oppimistyyliit> >

Kuvalähteet

Kuva 1. Larsson, Carl 1894 .Juldagens morgon. Julkaistu: Wikimedia Commons. Saatavissa internetissä: <URL: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carl_Larsson_Christmas_Morning_1894.jpg>

Kuva 2. Helsingin Kaiku (Kuvaaja tuntematon) 1904. Lastenseimi Helsingissä. Julkaistu: Helsingin kaiku 23/1904. Helsinki: Helsingin Kaiku.

Kuva 3. Ettala, Tiia, 2005. Kaupungin portaat - Girona, Espanja. Julkaistu: Arkkitehtuurikasvatus.fi. Kuvapankki - Arkkitehtuurikasvatus [on line]. Helsinki: Suomen arkkitehtiliitto ry. SAFA. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.arkkitehtuurikasvatus.fi/kuva6.php>>

Kuva 4. Jansson, T. 1990. Liukumäki. Julkaistu: Muumipeikko 2. Juva: WSOY. 103.

Kuva 5. Federley, Alex 1897. Piirileikki. Julkaistu: Alli Nissinen, Palleroisille iloksi 4. Helsinki:WSOY. 63.

Kuva 6. Tikkurilan Montessori-päiväkodin kannatusyhdistys ry. Liikunnallinen, spontaani leikki. Julkaistu: Tikkurilan Montessori-päiväkodit Rantakaisla ja Orvokki/varhaiskasvatussuunnitelma [on line]. Vantaa: Tikkurilan Montessori-päiväkodin kannatusyhdistys.. Saatavissa internetissä : < URL: <http://www.montessoripaivakoti.com/suunnitelma.html>>

Kuva 7. Rakennustietosäätiö 2010. Kotialueen muunneltavuus ja monikäyttöisyys. Julkaistu:Rakennustietosäätiö, RT 11003 - Päiväkotien suunnittelu. Helsinki: Rakennustieto Oy. 7.

Kuva 8. Rakennustietosäätiö 2010. Ryhmätilat ja niiden väliset yhteydet. Julkaistu: Rakennustietosäätiö, RT 11003 - Päiväkotien suunnittelu. Helsinki: Rakennustieto Oy. 9.

Kuva 9. Rakennustietosäätiö 2010. Päiväkoti Pajalahti, Helsinki. Julkaistu:Rakennustietosäätiö, RT 11003 - Päiväkotien suunnittelu. Helsinki: Rakennustieto Oy. 16.

Kuva 10. SKN 2010. Ajurinmäen päiväkot, Espoo 2009. Suunnittelija: Arkkitehdit Frondelius+Keppo+Salmenperä Oy. Julkaistu: Julkaistu:Rakennustietosäätiö, RT 11003 - Päiväkotien suunnittelu. Helsinki: Rakennustieto Oy. 21.

Kuva 11. Arkkitehtitoimisto Molino Oy. Kylätalo Palttina, Kauklahti, Espoo 2006. Julkaistu: Arkkitehtitoimisto Molino Oy/Projektit/Kylätalo Palttina [on line]. Helsinki: Arkkitehtitoimisto Molino Oy. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.molino.fi/palttina.html>>

Kuva 12. Matti Karjanoja. Päiväkoti Auringonpillku, Helsinki 2001. Suunnittelija: arkkitehti Kaarina Löfström. Julkaistu:Rakennustietosäätiö, RT 11003 - Päiväkotien suunnittelu. Helsinki: Rakennustieto Oy. 18.

Kuva 13. Arkkitehtitoimisto Molino Oy. Päiväkoti Palttinan yhteinen kokoontumistila, piazza, 2006. Julkaistu: Arkkitehtitoimisto Molino Oy/Projektit/Kylätalo Palttina [on line]. Helsinki: Arkkitehtitoimisto Molino Oy. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.molino.fi/palttina.html>>

Kuva 14. Arkkitehtitoimisto 70°N . Kindergartens, Tromsø 2006. Julkaistu: Arkkitehtitoimisto 70°N/projects/public/Kindergartens, location Tromsø [on line]. Tromssa: Arkkitehtitoimisto 70°N. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.70n.no/>>

Kuva 15. Outi Pyhäranta 2009. Lastenhoitaja auttaa pukemisessa. Julkaistu: Helsingin Sanomat 1.3.2009. Helsinki: Sanoma Oyj. Osasto: kaupunki.

Kuva 16. Tekijän.

Kuva 17. Peter Tattersall 2008. Wikisuunnittelua.

Kuva 18. Aalto yliopisto. Käyttäjän haastattelua. Julkaistu: Aalto yliopisto, Media lab Helsinki/Polut- tietoa design-optimisesta/yhteiskunnalliset ongelmat suunnittelussa [on line]. Helsinki: Aalto Yliopisto. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.ml原因.uiah.fi/polut/Yhteiskunnalliset/yhteiskunnalliset.html>>

Kuva 19. Luutonen, Antti 2007. Kylätalo Palttinan päiväkoti, Kauklahti, Espoo, Suomi. Julkaistu: Puu-lehti 1/2007. Helsinki: Paperi ja puu Oy. 6.

Kuvat 20. ja 21. Niko Riepponen

Kuva 22. Espoon Montessori-leikkikoulun kannatusyhdistys r.y. Välineistöä. Julkaistu: Espoon montessorileikkikoulu/pedagogiikka/välineistö [on line]. Espoo: Espoon Montessori-leikkikoulun kannatusyhdistys ry. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.espoonmontessorileikkikoulu.fi/pedagogiikka/valineisto.html>>

Kuva 23. Outi Loimaranta. Lasten rakentama lego-kaupunki.

Kuva 24. Tuntematon. Maria Montessori päiväkodissa. Julkaistu: michaelolaf.net/Maria Montessori Biography [on line]. California: Michael Olaf montessori company. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.michaelolaf.net/maria.html>>

Kuva 25. Designmuseum. Saksien tarkastelua. Julkaistu: Esa ja Esineet/Galleria [on line]. Helsinki: Designmuseum. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.esajaesineet.com/galleria/>>

Kuva 26. Designmuseum. Töiden dokumentoinnista voi huolehtia lapsi itse. Julkaistu: Esa ja Esineet/Galleria [on line]. Helsinki: Designmuseum. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.esajaesineet.com/galleria/>>

Kuva 27. Kauppila, Eeva-Liisa 2010. Julkaistu: Fantasy/Ampiainen 2010. Helsinki: Designmuseum. 13.

Kuva 28. Arkkilab Oy. Hyvän mielen robotti. Julkaistu: Arkkitehtuuripäiväkoti Arkki Oy. Tapahtumat, näyttelyt [on line]. Vantaa: Arkkilab. Saatavissa internetissä: <http://arkki.net/arkki/arkki.nsf/At?OpenFrameset>

Kuva 29. Arkkitehtuurikoulu Arkki. Lasten kaupunki. Julkaistu: Korpelainen, Heidi; Yanar, Anu 2001. Askeleita arkkitehtuurissa – arkkitehtuurin kansalaiskasvatus Suomessa. Raportti. Helsinki: Art Print Oy. 6.

Kuva 30. Norbert Verneuer. Puppenhaus mit Balkon – nukketalo parvekkeella. Julkaistu: Norbert Verneuer/puppenhäuser[on line]. Billerbeck: Norbert Verneuer Holzspielzeug “Steckenpferdchen”. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.verneuer.com/puppenhaus.htm>>

Kuva 31. Tekijän

Kuvat 32. ja 33. Google maps/Kotka 48400, Suomi [on line]. Saatavissa internetissä: <URL: <http://maps.google.fi>>

Kuvat 34.- 47. Tekijän

Kuva 48. DMB Proiect. Kindergarten decoration 8. Julkaistu: DBM Proiect/Reconstruction community spaces [on line]. Bukarest: DBM Proiect. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.dmbproiect.ro/amenajariInterioare/comunitatiEn.html>>

Kuvat 49. Cebra a/s. Paletten – Design kindergarten 2009. Julkaistu: Cebra/Institutions/Paletten [on line]. Aarhus: Cebra a/s- Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.cebra.info/>>

Kuva 50. ja 51. Arkkitehtitoimisto 70°N . Kindergartens, Tromsø 2006. Julkaistu: Arkkitehtitoimisto 70°N/projects/public/Kindergartens, location Tromsø [on line]. Tromssa: Arkkitehtitoimisto 70°N. Saatavissa internetissä: < URL: <http://www.70n.no/>>

Kuva 52 ja 60. ja 88., 135., 141. BoConcept. Milos. Julkaistu: boconcept.fi/sohvat/Milos [on line]. Herning: BoConcept A/S . Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.boconcept.fi/milos.aspx?ID=100982&imageid=733>>

Kuva 53. Tarkett. IQ Natural/276. Julkaistu: tarkett.fi/ammattilaisille/tuotteet/homogeeniset muovilattiat/iQ Natural/3009276 [on line]. Nanterre : Tarkett SA Saatavissa internetissä: <URL: http://www.tarkett-commercial.com/floors/site/fi-fi/topic/compact_vinyl_homogeneous/article/23243/article.asp>

Kuva 54. Vescom. Lani 7009.07. Julkaistu: vescom.com/upholstery/upholstery 02/lani/7009.07. [on line]. Deurne: Vescom B.V. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.vescom.com/#/upholstery_EN-1-20-1-0-25>

Kuva 55 ja 63. Fredsack. Säkkituoli Pyörre. Julkaistu: fredsack.fi/Moomin-Muumit [on line]. Kontiolahti: Kotipörssi Ky. Saatavissa internetisä: <URL:http://www.fredsack.fi/app/gallery/gallery/-/dir_id/18>

Kuva 56., 64., 69., 78., 131., 137., 150., 152., 154. Ikea. Urban Junior. Julkaistu: ikea.fi/kaikki tuotteet/lasten ikea/juniorituolit/Urban juniorituoli. [on line]. Leiden: Ikea/INGKA Holding B.V.. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.ikea.com/fi/fi/catalog/products/00165213/>>

Kuva 57. ja 89. Boconcept. Tyyny. Julkaistu: boconcept.fi/sisustustuotteet/tyynyt [on line]. Herning: BoConcept A/S. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.boconcept.fi/tyynyt.aspx?ID=84800&prevprevimageid=5048&previmageid=5279&imageid=5048>>

Kuva 58., 79., 91., 98., 117., 126. Tarkett tammi 8720001. Julkaistu: tarkett.fi/ammattilaisille/tuotteet/puulattiat, parketit/ Epoque lankku- ja 2-sauvaiset lattiat - 14 mm/8720001 [on line]. Nanterre : Tarkett SA Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.tarkett-commercial.com/floors/site/fi-fi/topic/wood/article/24476/article.asp>>

Kuva 59., 66., 82. On24. Keinuhevonen. Julkaistu: On24.fi/Lasten maailma/pelit, lelut,soittimet/Pehmolelut, interaktiiviset eläimet, keinueläimet/Keinuhevonen TO-19178 [on line]. Hämeenlinna: On24 Sisustus Oy. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.on24.fi/child/pelit_lelut/lelut_elaimet_keinueläimet/19178>

kuva 61. ja 74. DeBreuyn. Debe.destyle – hyllykokonaisuus. Julkaistu: Architonic.com/products&materials/Product group/home furniture/children's furniture/filter by manufacturer: De Breuyn/Cabinet combination modul 4[on line]. Zürich: Architonic AG. Saatavissa internetissä: <URL:<http://www.architonic.com/pmsht/debe-destyle-cabinet-combination-debreuyn/1117101>>

Kuva 62. ja 70. Vescom. Lani 7009.21. Julkaistu: vescom.com/upholstery/upholstery 02/lani/7009.21. [on line]. Deurne: Vescom B.V. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.vescom.com/#/upholstery_EN-1-20-1-0-25>

kuva 65. Gravitizone. Arca de Noe. Julkaistu: Architonic.com/products&materials/Product group/flooring-Carpets/filter by manufacturer: Graviti zone rugs/Arca de Noe[on line]. Zürich: Architonic AG. Saatavissa internetissä: <URL:< <http://www.architonic.com/pmsht/el-arca-de-noe-graviti-zone-rugs/1140193>>

Kuva 67. ja 72. Greenworks. Plant wall. Julkaistu: Greenwork.se/downloads/high resolution images [on line] Stockholm: Greenworks AB. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.greenwork.se/images/pics/plant-walls_living_furniture_postkodlotteriet.jpg>

Kuva 68. Fritz Hansen .Alphabet. Julkaistu: fritzhanzen.com/products/sofas/alphabet/PL210-3 [on line]. Allerød: Fritz Hansen A/S. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.fritzhanzen.com/en/alphabet-sofa-series-pl210-3>>

Kuva 71. de Breuyn. Debe.detail -Wandelstuhl. Julkaistu: debreuyn.de/de Breuyn möbelprogramme/debe.detail/Wandelstuhl [on line]. Köln:Kindermöbel deBreuyn GmbH. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.debreuyn.de/hauptnavigation/produkte/alle-produkte/submenu/produktansicht/debe-detail-47/debe-detail-wandelstuhl-2124/>>

Kuva 73., 133., 134., 139., 140. Woodnotes – My. Julkaistu: woodnotes.fi/huonekalut/lepotuolit/My(kuva3) [on line]. Helsinki: Woodnotes Oy. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.woodnotes.fi/fi/product_range/furniture/lounge_chair/>

Kuva 75. Gravitizone. Cocodrilos. Julkaistu: Architonic.com/products&materials/Product group/flooring-Carpets/filter by manufacturer: Graviti zone rugs/Cocodrilos[on line]. Zürich: Architonic AG. Saatavissa internetissä: <URL <http://www.architonic.com/pmsht/el-arca-de-noe-graviti-zone-rugs/1140195>>

Kuva 76. Ligne Roset. Mini Togo. Julkaistu: [Architonic.com/products&materials/Product group/home furniture/children's furniture/filter by manufacturer: Ligne Roset/Mini Togo](http://www.architonic.com/products&materials/Product%20group/home%20furniture/children's%20furniture/filter%20by%20manufacturer:Ligne%20Roset/Mini%20Togo) [on line].

Zürich: Architonic AG. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.architonic.com/pmsht/les-minis-ligne-roset/1053998>>

Kuva 77. ja 116. Creation Baumann. Gecko in the box. Julkaistu: [creationbaumann.com/Adhesive textiles/Gecko in the box](http://www.creationbaumann.com/Adhesive%20textiles/Gecko%20in%20the%20box) [on line]. Langenthal: Création Baumann AG. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.creationbaumann.com/produkte_detail_en,,151952,detail.html?filter_gruppenlinie=75433>

Kuva 80., 95., 101. Ikea. Lekplats. Julkaistu: [ikea.fi/lasten Ikea/tuotteet/lastenhuoneen tekstiilit/Lekplats](http://www.ikea.com/fi/fi/catalog/products/20101871/) [on line]. Leiden: Ikea/INGKA Holding B.V. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.ikea.com/fi/fi/catalog/products/20101871/>>

Kuva 81. Printel. Lekis-rakennustyyny. Julkaistu: [Printel/kuvastot/päiväkotikuvasto/sivu 761](http://www.lekolar.fi/templates/xform.aspx?id=1016) [on line]. Helsinki: Lekolar-Printel Oy. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.lekolar.fi/templates/xform.aspx?id=1016>>

Kuva 83. Creation Baumann. Gecko Crypta II. Julkaistu: [creationbaumann.com/Adhesive textiles/Gecko/more Gecko products/Gecko Crypta II](http://www.creationbaumann.com/Adhesive%20textiles/Gecko/more%20Gecko%20products/Gecko%20Crypta%20II) [on line]. Langenthal: Création Baumann AG. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.creationbaumann.com/produkte_detail_en,,4203,detail.html?filter_gruppenlinie=288>

Kuva 84. HT-Collection. Ghost. Julkaistu: [htcollection.fi/tuotteet/Deco/tuolit/Ghost](http://www.htcollection.fi/tuotteet/Deco/tuolit/Ghost) [on line]. Hollola: HT-Collection Oy. Saatavissa Internetissä: <URL: http://www.htcollection.fi/fi/tuotteet/tuolit/tuolit/141_ghost.html>

Kuva 85. Sakulaku. Varjoteatteria. Julkaistu: [sakulaku.fi/ajankohtaista/kuulumisia/ Varjoteatteri valloitti Porihallilla](http://www.sakulaku.fi/ajankohtaista/kuulumisia/Varjoteatteri%20valloitti%20Porihallilla) [on line]. Pori: Porin lastenkulttuurikeskus - Satakunnan lastenkulttuuriverkosto. Saatavissa Internetissä: <URL: http://www.sakulaku.fi/ajankohtaista/lue_lisaa.php?job=lue_lisaa&id=445>

Kuva 86. ja 114. Marimekko. Pikkujätski. Julkaistu: [finnishdesignshop.com/tuotteet/kankaat/marimekko kankaat/pikkujätski sininen](http://www.finnishdesignshop.com/tuotteet/kankaat/marimekko%20kankaat/pikkujatski%20sininen) [on line]. Turku: Finnish Design Shop Oy . Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.finnishdesignshop.fi/sisustus-kankaat-marimekko-kankaat-pikku-jatski-kangas-sininen-p-5512.html>>

Kuva 87. Witre. Valkokangas. Julkaistu: [witre.fi/kokous/kuva ja ääni/valkokangas kannettava](http://www.witre.fi/kokous/kuva%20ja%20aani/valkokangas%20kannettava) [on line]. Helsinki: Witre Oy. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.witre.fi/valkokangas-kannettava_12721M.html?finalCatString=8497070504812333669%3B8497070504812333675%3B8497070504812333676&viewSize=30>

Kuva 90 poistettu

Kuva 92., 99. Tarkett Veneto xf 601 Julkaistu: [tarkett.fi/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett Veneto xf 2,0/1871601](http://www.tarkett.com/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett%20Veneto%20xf%202,0/1871601) [on line]. Nanterre : Tarkett SA Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.tarkett-commercial.com/floors/site/fi-fi/topic/linoleum/article/22580/article.asp>>

Kuva 93. Tecniceramica. Zebrano Rojo. Julkaistu: [tecniceramica.es/productos/20 x 40/Zebrano](http://www.tecniceramica.es/productos/20%20x%2040/Zebrano) [on line]. Alcora: Tecniceramica S.A. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.tecniceramica.es/71431_es/Baldosas-cer%C3%Almica-catalogo-azulejos-ba%C3%B1os-azulejos-modernos-con-brillo/#no_header>

Kuva 94. Gravitizone. Jirafas. Julkaistu: [Architonic.com/products&materials/Product group/flooring-Carpets/filter by manufacturer: Graviti zone rugs/Jirafas](http://www.architonic.com/products&materials/Product%20group/flooring-Carpets/filter%20by%20manufacturer%3A%20Graviti%20zone%20rugs/Jirafas) [on line]. Zürich: Architonic AG. Saatavissa internetissä: <URL <http://www.architonic.com/pmsht/el-arca-de-noe-graviti-zone-rugs/1140198>>

Kuva 96., 103., 128. Lauritzon's. Sumu A02. Julkaistu: [lauritzon.fi/Lauritzon's kankaat/verhokankaat/Sumu/Sumu A02](http://www.lauritzon.fi/Lauritzon's%20kankaat/verhokankaat/Sumu/Sumu%20A02) [on line]. Helsinki: S.W. Lauritzon & Co Ab Oy. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.lauritzon.fi/index.php?content=fabrics&fabricId=318&colorId=2735&pageId=1&collectionId=10>>

Kuva 97. ja 104. Forbo. Bulletinboard 2187. Julkaistu; [forbo-flooring.fi/Yritykset/Tuotteet/Linoleumi/Bulletin board/2187](http://www.forbo-flooring.fi/Yritykset/Tuotteet/Linoleumi/Bulletin%20board/2187) [on line]. Helsinki: Forbo Flooring Ab. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.forbo-flooring.fi/Yritykset/Tuotteet/Linoleumi/Bulletin-Board/>>

kuva 100. Tecniceramica. Zebrano Naranja. Julkaistu: [tecniceramica.es/productos/20 x 40/Zebrano](http://www.tecniceramica.es/productos/20%20x%2040/Zebrano) [on line]. Alcora: Tecniceramica S.A. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.tecniceramica.es/71431_es/Baldosas-cer%C3%Almica-catalogo-azulejos-ba%C3%B1os-azulejos-modernos-con-brillo/#no_header>

Kuva 102. Gravitizone. Serpiente. Julkaistu: [Architonic.com/products&materials/Product group/flooring-Carpets/filter by manufacturer: Graviti zone rugs/Jirafas](http://www.architonic.com/products&materials/Product%20group/flooring-Carpets/filter%20by%20manufacturer%3A%20Graviti%20zone%20rugs/Jirafas) [on line]. Zürich: Architonic AG. Saatavissa internetissä: <URL <http://www.architonic.com/pmsht/el-arca-de-noe-graviti-zone-rugs/1140202>>

Kuva 105. Tarkett veneto xf. Carmine 645. Julkaistu: [tarkett.fi/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett Veneto xf 2,0/1871645](http://www.tarkett.com/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett%20Veneto%20xf%202,0/1871645) [on line]. Nanterre : Tarkett SA Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.tarkett-commercial.com/floors/site/fi-fi/topic/linoleum/article/14592/article.asp>>

Kuva 106. ja 124. Tarkett Veneto xf. Amber 636. Julkaistu: [tarkett.fi/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett Veneto xf 2,0/1871636](http://www.tarkett.com/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett%20Veneto%20xf%202,0/1871636) [on line]. Nanterre : Tarkett SA Saatavissa internetissä: <URL:<http://www.tarkett-commercial.com/floors/site/fi-fi/topic/linoleum/article/14591/article.asp>>

Kuva 107. Tarkett Veneto xf. Corn 612. Julkaistu: [tarkett.fi/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett Veneto xf 2,0/1871612](http://www.tarkett.com/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett%20Veneto%20xf%202,0/1871612) [on line]. Nanterre : Tarkett SA Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.tarkett-commercial.com/floors/site/fi-fi/topic/linoleum/article/8476/article.asp>>

Kuva 108. ja 122. Tarkett Veneto xf. Absinthe 695. Julkaistu: [tarkett.fi/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett Veneto xf 2,0/1871695](http://www.tarkett.com/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett%20Veneto%20xf%202,0/1871695) [on line]. Nanterre : Tarkett SA Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.tarkett-commercial.com/floors/site/fi-fi/topic/linoleum/article/14597/article.asp>>

Kuva 109., 112. Tarkett Veneto xf. Denim 669. Julkaistu: [tarkett.fi/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett Veneto xf 2,0/1871645](http://www.tarkett.com/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett%20Veneto%20xf%202,0/1871645) [on line]. Nanterre : Tarkett SA Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.tarkett-commercial.com/floors/site/fi-fi/topic/linoleum/article/14596/article.asp>>

Kuva 110. ja 127. Tarkett Veneto xf. Violet 649. Julkaistu: [tarkett.fi/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett Veneto xf 2,0/1871645](http://www.tarkett.com/ammattilaisille/tuotteet/linoleumit/Tarkett%20Veneto%20xf%202,0/1871645) [on line]. Nanterre : Tarkett SA. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.tarkett-commercial.com/floors/site/fi-fi/topic/linoleum/article/14594/article.asp>>

Kuva 111. Pulastic. Pastel Blue. Julkaistu: [urheilulattiat-indoors.com/galleria/Pulastic värimallisto /Pastel blue](http://urheilulattiat-indoors.com/galleria/Pulastic%20v%C3%A4rimallisto/Pastel%20blue) [on line]. Lempäälä: Urheilulattiat-indoors Oy. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.urheilulattiat-indoors.com/index.php?option=com_phocagallery&view=category&id=3:pulastic&Itemid=3>

Kuva 113. Vescom Lani. 7009.10. Julkaistu: [vescom.com/upholstery/upholstery 02/lani/7009.10](http://vescom.com/upholstery/upholstery%20lani/7009.10) [on line]. Deurne: Vescom B.V. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.vescom.com/#/upholstery_EN-1-20-1-0-25>

Kuva 115. Marimekko. Sininen gepardi. Julkaistu: [finnishdesignshop/klassikot/Marimekon kankaat](http://finnishdesignshop/klassikot/Marimekon%20kankaat) [on line]. Turku: Finnish Design Shop Oy. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.finnishdesignshop.fi/classics.php?id=9>>

Kuva 118. ja 129. Creation Baumann. Gecko Crypta II. Julkaistu: [creationbaumann.com/Adhesive textiles/Gecko/more Gecko products/Gecko Crypta II/5043](http://creationbaumann.com/Adhesive%20textiles/Gecko/more%20Gecko%20products/Gecko%20Crypta%20II/5043) [on line]. Langenthal: Création Baumann AG. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.creationbaumann.com/produkte_detail_en,,4203,detail.html?filter_gruppenlinie=288>

Kuva 119. Creation Baumann. Gecko Crypta II. Julkaistu: [creationbaumann.com/Adhesive textiles/Gecko/more Gecko products/Gecko Crypta II/5042](http://creationbaumann.com/Adhesive%20textiles/Gecko/more%20Gecko%20products/Gecko%20Crypta%20II/5042) [on line]. Langenthal: Création Baumann AG. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.creationbaumann.com/produkte_detail_en,,4203,detail.html?filter_gruppenlinie=288>

Kuva 120. Creation Baumann. Gecko Crypta II. Julkaistu: [creationbaumann.com/Adhesive textiles/Gecko/more Gecko products/Gecko Crypta II/5044](http://creationbaumann.com/Adhesive%20textiles/Gecko/more%20Gecko%20products/Gecko%20Crypta%20II/5044) [on line]. Langenthal: Création Baumann AG. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.creationbaumann.com/produkte_detail_en,,4203,detail.html?filter_gruppenlinie=288>

Kuva 121. Creation Baumann. Gecko Crypta II. Julkaistu: [creationbaumann.com/Adhesive textiles/Gecko/more Gecko products/Gecko Crypta II/5040](http://creationbaumann.com/Adhesive%20textiles/Gecko/more%20Gecko%20products/Gecko%20Crypta%20II/5040) [on line]. Langenthal: Création Baumann AG. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.creationbaumann.com/produkte_detail_en,,4203,detail.html?filter_gruppenlinie=288>

Kuva 123. Marimekko. Kaiku vihreä. Julkaistu: marimekko.fi/tuotteet/sisustus/kankaat/puuvillakankaat/Kaiku [on line]. Helsinki: Marimekko Oyj. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.marimekko.fi/tuotteet/sisustus/kankaat/cotton-fabrics/kaiku-560>>

Kuva 125. Marimekko. Kattila 101. Julkaistu: marimekko.fi/tuotteet/sisustus/kankaat/puuvillakankaat/Kattila-kangas [on line]. Helsinki: Marimekko Oyj. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.marimekko.fi/tuotteet/sisustus/kankaat/puuvillakankaat/kattila-kangas-101>>

Kuva 130. ja 136. Ikea. Expedit. Julkaistu: [ikea.fi/olohuone/tuotteet/olohuoneen säilytys/kirjahyllyt/Expedit\(tammiviilu\)](http://ikea.fi/olohuone/tuotteet/olohuoneen%20s%C3%A4ilytys/kirjahyllyt/Expedit(tammiviilu)) [on line]. Leiden: Ikea/INGKA Holding B.V.. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.ikea.com/fi/fi/catalog/products/00208646#/00208646/>>

Kuva 132., 138. Ikea. Bjursta. Julkaistu: [ikea.fi/kaikki tuotteet/pöydät/ruokapöydät/Bjursta\(tammiviilu\)](http://ikea.fi/kaikki%20tuotteet/p%C3%B6yd%C3%A4t/ruokap%C3%B6yd%C3%A4t/Bjursta(tammiviilu)) [on line]. Leiden: Ikea/INGKA Holding B.V.. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.ikea.com/fi/fi/catalog/products/70116262#/50116263/>>

Kuva 142. Martela. Grip. Julkaistu: [martela.fi/tuotteet/koulukalusteet/tuolit/Grip/lataa_pdf-esite](http://www.martela.fi/tuotteet/koulukalusteet/tuolit/Grip/lataa_pdf-esite) [on line]. Helsinki: Martela Oyj. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.martela.fi/WebRoot/517131/Martela2009_chairinfo.aspx?id=528073&product=11&groupid=31&title=Grip-tuoli+OT0017&canonic=http%3a%2f%2fwww.martela.fi%2fSuomeksi%2fTuotteet%2fKoulukalusteet%2fTuolit%2f1143851>

Kuvat 145. ja 148. Martela. Fame Classic. Julkaistu: [martela.fi/tuotteet/materiaalit/verhoilumateriaalit/Classic/Fame/varivaihtoehdot](http://www.martela.fi/tuotteet/materiaalit/verhoilumateriaalit/Classic/Fame/varivaihtoehdot) [on line]. Helsinki. Martela Oyj. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.martela.fi/WebRoot/517131/Martela2011_fabrics.aspx?id=1196246&product=19&groupid=&title=Fame&canonic=>>

kuvat 143., 144., 146. ja 147. martela. Fame Entry. Julkaistu: [martela.fi/tuotteet/materiaalit/verhoilumateriaalit/Entry/Fame/varivaihtoehdot](http://www.martela.fi/tuotteet/materiaalit/verhoilumateriaalit/Entry/Fame/varivaihtoehdot) [on line]. Helsinki. Martela Oyj. Saatavissa internetissä: <URL: http://www.martela.fi/WebRoot/517131/Martela2011_fabrics.aspx?id=1196247&product=9&groupid=&title=Fame&canonic=>>

Kuva 149. ja 153. Printel. HH-Tapiflex 30055-779. Julkaistu: Opetustilojen kalusteet 2010 [pdf]. Helsinki: Lekolar-Printel Oy. 28.

Kuva 151. Printel. HH koivulaminaatti 30073-609. Julkaistu: Opetustilojen kalusteet 2010 [pdf]. Helsinki: Lekolar-Printel Oy. 29.

155. Ledtek.fi. Alumiini-kulmalista. Julkaistu: [ledtek.fi/Alumiinilistat/Kulmalista_90_astetta](http://www.ledtek.fi/Alumiinilistat/Kulmalista_90_astetta) [on line]. Tornio: Reitek management Oy. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.ledtek.fi/Verkkokauppa/kulmalista-astetta-p-155.html>>

156. Ledtek.fi. Suorakaidelista. Julkaistu: [ledtek.fi/Alumiinilistat/suorakaidelista](http://www.ledtek.fi/Alumiinilistat/suorakaidelista) [on line]. Tornio: Reitek management Oy. Saatavissa internetissä: <URL: <http://www.ledtek.fi/Verkkokauppa/suorakaidelista-p-154.html>>

Kuva 157. Eero Aarnio. Flatlight. Julkaistu: Flatlight Brochure [pdf] Espoo: Design & Art Management Finland Oy Ltd.

Kuva 158. Ecophon. Square 43 TM. Julkaistu: [ecophon.com/fi/tuotteet/Ecophon_Lighting/Ecophon_Square_43_TM/Asennus](http://www.ecophon.com/fi/tuotteet/Ecophon_Lighting/Ecophon_Square_43_TM/Asennus) [on line]. Courbevoie: Compagnie de Saint-Gobain S.A. Saatavissa internetissä: <URL:<http://www.ecophon.com/fi/Products/Ecophon-Lighting/Square-43/>>

Kuva 159. Ecophon. Square 43 TM. Julkaistu: [ecophon.com/fi/tuotteet/Ecophon_Lighting/Ecophon_Square_43_TM](http://www.ecophon.com/fi/tuotteet/Ecophon_Lighting/Ecophon_Square_43_TM) [on line]. Courbevoie: Compagnie de Saint-Gobain S.A. Saatavissa internetissä: <URL:<http://www.ecophon.com/fi/Products/Ecophon-Lighting/Square-43/>>

Kuvat ilman lähdemainintaa ovat tekijän.

LIITTEET

Piirustukset

- 1/19 Kotialue 1 pohja + projektiot
- 2/19 Kotialue 2 pohja + projektiot
- 3/19 Käytävän pohja + projektiot
- 4/19 Prh 1 + satuhuone
- 5/19 Pienryhmähuoneet
- 6/19 Valaistus 1
- 7/19 Valaistus 2
- 8/19 Valaistus 3
- 9/19 Valaistus 4
- 10/19 Säilytys- ja tv-kalusteet
- 11/19 Pehmytkaluste
- 12/19 Leikkisermit

Kirjalliset

- 13/19 Huonekortit
- 14/19 Valaistuslista
- 15/19 Haastattelu lapselle
- 16/19 Haastattelu työntekijälle
- 17/19 Haastattelu vanhemmalle
- 18/19 Haastattelun tulokset
- 19/19 Kuvaparitehtävän vastaukset